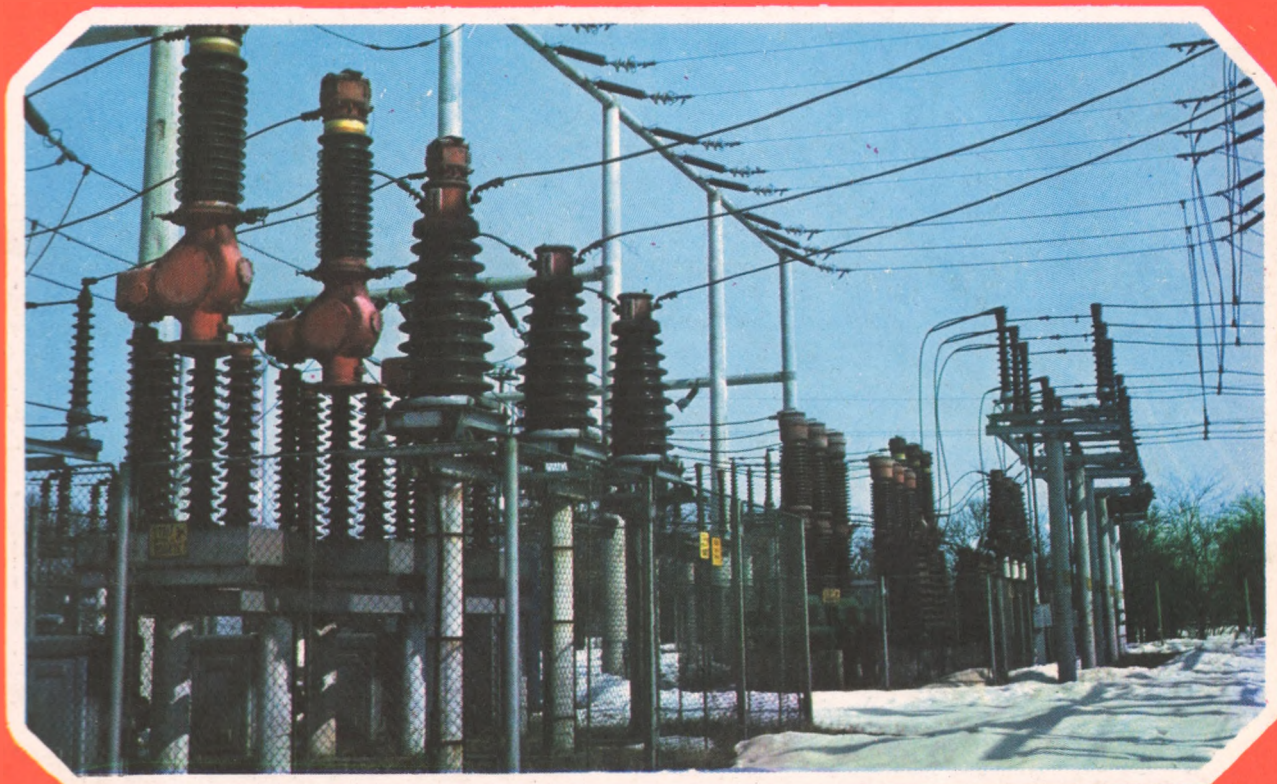
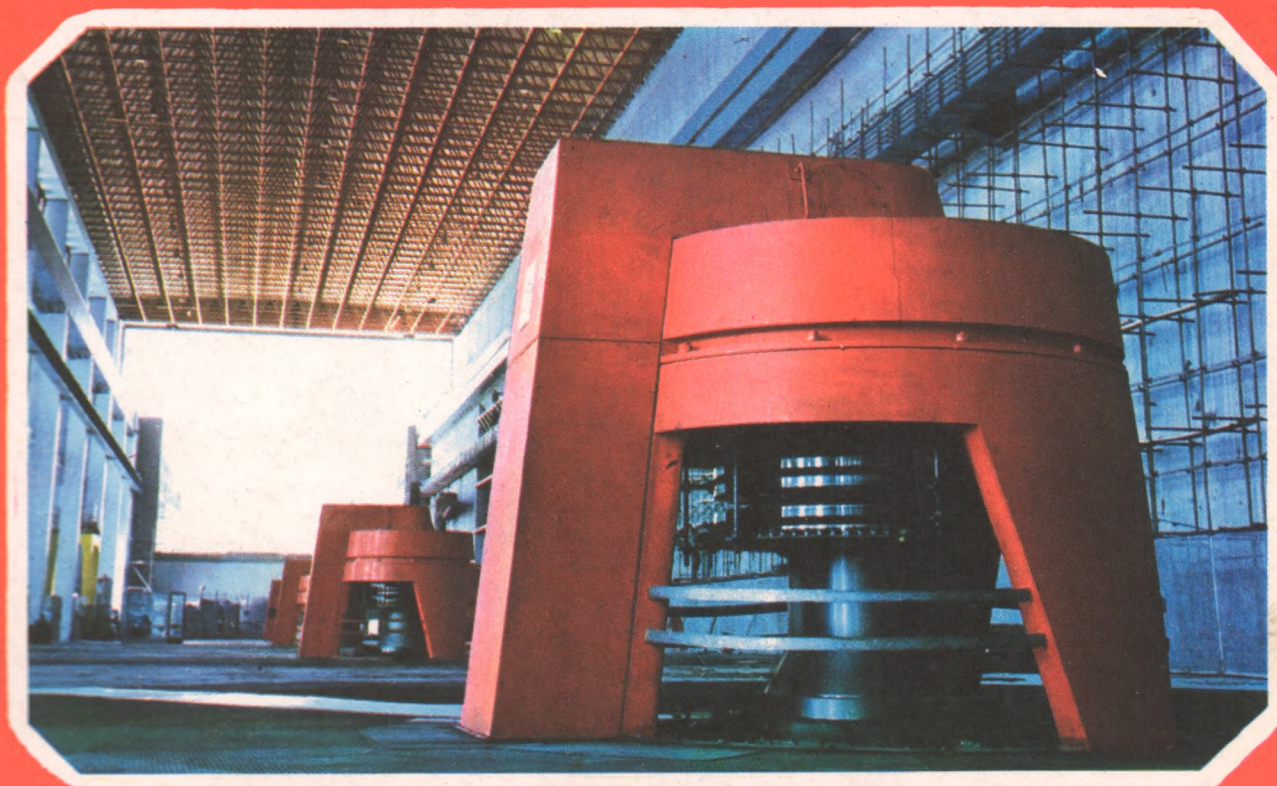

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETĂRI ECONOMICE

DEZVOLTAREA BAZEI ENERGETICE

VÎLCEA

CINCINALUL care s-a încheiat a prezentat pentru meleagurile vilceane cea mai fertilă perioadă din istoria lor. Producția industrială a județului, care s-a dezvoltat într-un ritm mediu anual de 15,8% — superior celui pe țară — a fost la sfârșitul anului 1975 de peste 2 ori mai mare decât în 1970. Ca urmare a unui volum mare de investiții, în economia județului au cunoscut o puternică dezvoltare ramurile industriale purtătoare ale progresului tehnic: chimia, energia electrică, construcția de mașini. În actualul cincinal este prevăzut un volum de investiții cu 35% mai mare decât în cincinalul anterior, din care cea mai mare parte sînt destinate dezvoltării în continuare a industriei și agriculturii. În același timp, este prevăzută o mai rațională repartizare a fondurilor de investiții pe teritoriul județului, creîndu-se condiții de dezvoltare mai multor localități. Astfel, în Drăgănești vor fi

amplasate importante capacități ale industriei republicane și locale, iar în orașul Horezu urmează să se realizeze obiective ale industriei ușoare, alimentare și locale.

Proporțiile dezvoltării economice în acest cincinal ridică pe noi trepte procesul de industrializare a județului. Planul cincinal prevede creșterea productivității muncii cu 106,0%, pe această cale asigurîndu-se 85% din sporul producției industriale. Tîrnăra industriei vilceane se va dezvolta cu un ritm mediu anual de 20,7%, urmînd să realizeze în anul 1980 o producție de 2 ori și jumătate mai mare decât în anul 1975.

SUCCESE INSEMNAȚE s-au obținut și în agricultură, unde, pe baza dezvoltării mecanizării, chimizării, îmbunătățirilor funciare, producția globală a crescut în 1975 cu 23% față de 1970. An de an producțiile medii au înregistrat creșteri la toate culturile, iar efectivele de animale au sporit cu 20,5% la bovine, cu 23,3% la ovine și cu 24% la porcine.

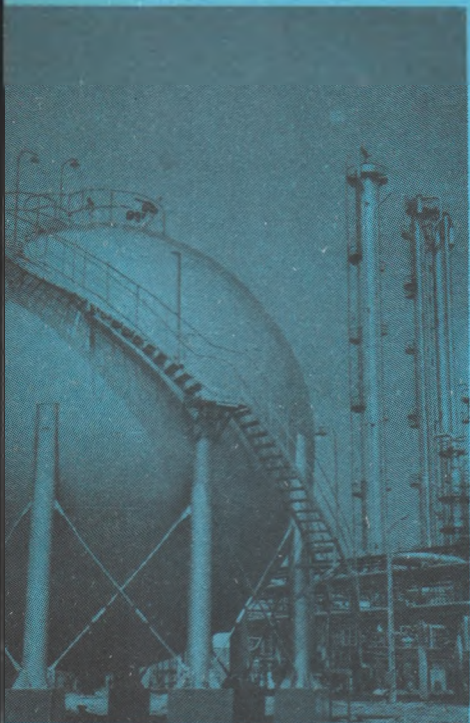
Producția globală agricolă va fi în anul 1980 cu 56% mai mare decât cea realizată în 1975. Este prevăzută extinderea suprafețelor irigate cu 3 500 ha (ajungîndu-se în 1980 la un total de 11 270 ha irigate) și executarea unor lucrări de ameliorare pe 46 600 ha. În 1980 vor reveni de aproape cinci ori mai multe îngrășăminte chimice la ha față de 1975. Tot în anii acestui cincinal vor fi ameliorate 15 000 ha de terenuri cu soluri acide, pe care se vor administra aproape 100 000 tone de amendamente calcaroase.

Județul Vîlcea are o tradiție seculară și condiții dintre cele mai bune în pomicultură și viticultură. Pînă în 1980, în unitățile agricole socialiste vor fi modernizate 4 555 ha de livezi; noi plantații de pomi fructiferi, în sistem intensiv, vor fi înființate pe 850 ha. Prin realizarea programului de in-

tensificare a producției în pomicultură recolta de fructe va spori, în perioada 1976—1980, de 2,5 ori.

Actualul cincinal marchează o etapă calitativ superioară în organizarea creșterii animalelor; prin aplicarea unor principii moderne, se vor obține sporuri însemnate de producție. Sectorul zootehnic va înregistra cea mai accelerată dinamică în procesul de transformare a agriculturii într-o variantă a muncii industriale. În anul 1976 creșterea și îngrășarea mieilor se concentrează într-un singur complex, la Lăpușata; în acest fel, se asigură condiții pentru a organiza noi complexe pentru creșterea tineretului în unități și asociații specializate din zonele Rașile, Roiești, Copăceni, Lădești. Pentru taurine vor fi organizate complexe a căror capacitate optimă va fi de 1 200 capete, din care 695 vaci de lapte.

PE BAZA DEZVOLTĂRII producției industriale și agricole, în cincinalul trecut a crescut continuu nivelul de trai al oamenilor muncii, gradul de civilizație a tuturor localităților județului. Astfel, au fost realizate din fondurile și cu sprijinul statului 8 160 de apartamente, iar alte 7 500 de apartamente au fost construite de populație; volumul mărfurilor vîndute prin comerțul socialist a crescut cu 47%. În perioada 1976—1980 se vor realiza peste 12 000 apartamente din fondurile și cu sprijinul statului, cămine pentru tineret cu aproape 1 400 locuri, creșe și grădinițe de copii cu aproape 4 000 de locuri etc. În același timp, pe baza dezvoltării producției de bunuri materiale sînt prevăzute creșteri importante în circulația mărfurilor. În anul 1980 volumul mărfurilor vîndute prin comerțul socialist va fi cu peste 56% mai mare decât 1975.

Combinatul chimic Rimnicu-Vilcea

DEZVOLTAREA BAZEI ENERGETICE (II)

Diminuarea consumului specific, o cerință obiectivă

PROBLEMA ESENȚIALĂ a planului pe 1976—1980 în domeniul consumurilor de combustibil și energie electrică este aceea a asigurării scăderii consumurilor specifice cu care se realizează producția bunurilor materiale, inclusiv producția de energie electrică, în proporțiile și ritmurile prevăzute în plan. Calculele analitice pe ramurile industriei arată că este posibil și necesar să se realizeze pînă în 1980 scăderi ale consumurilor specifice energetice raportate la 1 milion lei producție industrială în proporțiile menționate în tabelul nr. 4.

Tabelul nr. 4

Reducerea consumurilor medii specifice pe anul 1980 față de 1975

Resursa	- în % -	
	La combustibili	La energie electrică
Industria extractivă minieră	25	1-2
Industria metalurgică	14	10-11
Industria construcțiilor de mașini	26	18-19
Industria chimică	11,5	20-22
Industria lemnului și materialelor de construcții	13	5-6
Industria ușoară	14,8	13-14
Industria alimentară	13,8	12
Consum propriu în centralele electrice	-	cel puțin 7,5

Aceste scăderi trebuie să se obțină prin îmbunătățirea ambilor factori care determină valoarea indicilor de consum specific: creșterea valorii producției și îmbunătățirea structurii producției industriale și prin scăderea consumului de combustibili și energie ca urmare a îmbunătățirii tehnologiilor în care se consumă energia (graficul nr. 2). Toate ministerele, centralele industriale, consiliile populare județene și întreprinderile trebuie să acorde atenția necesară aplicării măsurilor de raționalizare a consumului de combustibili și de energie electrică, în scopul ridicării randamentelor termoenergetice cu care sînt folosiți combustibilii. Dealtfel, trebuie spus că asigurarea echilibrului balanței generale de energie primară este dependentă de îndeplinirea tuturor condițiilor prevăzute în plan cu privire la scăderea consumurilor specifice energetice și valorificarea resurselor energetice secundare recuperate din industrie.

Sarcinile de recuperare și valorificare a resurselor energetice secundare din instalațiile industriale, prevăzute în planul pe 1976—1980, țin seama de rezervele mari care există în întreprinderi. Ministerele și centralele industriale trebuie să ia din timp măsuri în vederea proiectării și realizării completărilor de instalații necesare pentru a se ajunge pînă în 1980 la cantitățile de resurse secundare recuperate menționate în tabelul nr. 5.

Plusul de resurse energetice secundare care trebuie recuperate în 1980, față de 1975 reprezintă 6,7 milioane tone combustibil convențional (6° din consumul intern din acel an), echivalând cu aproape 5 milioane tone țitei, în valoare de cel puțin 400 milioane dolari.

Studiile și calculele tehnicienilor și oamenilor de știință sînt

Tabelul nr. 5

Resurse energetice secundare recuperate

- mi tone combustibil
convențional -

Ramura	1975 realizări	1980 plan
Industria metalurgică	2186	5500
Industria chimică	1577	3260
Industria construcțiilor de mașini	57	216
Industria lemnului și materialelor de construcții	750	1380
Centralele electrice publice (MEF)	-	430
Industria extractivă minieră	30	113
Agricultura și industria alimentară	115	474
Industria ușoară	26	70

unanime în a constata că **randamentul global net cu care sînt folosiți combustibilii pe ansamblul economiei nu depășește 40%**. Aceasta înseamnă că mai puțin de jumătate din energia primară care se transformă în căldură și în alte forme de energie este folosită util, restul pierzîndu-se în mediul înconjurător. Procentele de conținut de căldură utilizabile în gazele de ardere care se evacuează în atmosferă din totalul căldurii introduse în cuptoarele și cazanele industriale prin combustibilii consumați sînt foarte mari, îndeosebi în ramurile industriilor metalurgică, construcțiilor de mașini, chimică, materialelor de construcții, ceramică și sticlă. Ce trebuie făcut, practic, pentru recuperarea și valorificarea acestor resurse?

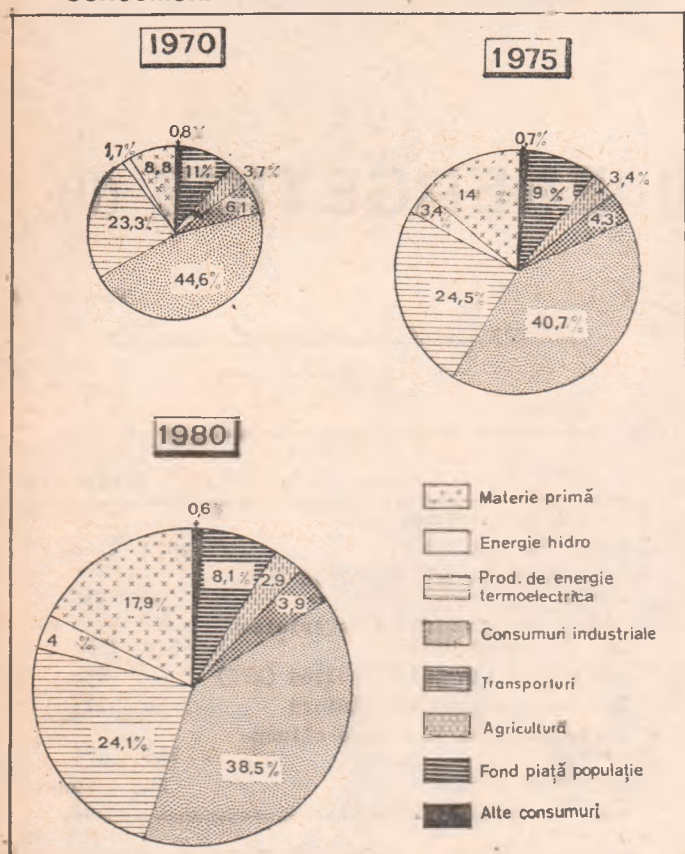
Căi și soluții concrete de economisire a energiei

ÎMBUNĂTĂȚIREA RANDAMENTELOR și micșorarea pierderilor nu se poate face numai prin măsuri organizatorice, ci îndeosebi prin modernizarea instalațiilor, dotarea lor cu arzătoare de mare randament și cu aparatul necesar pentru reglarea corectă a arderii, precum și prin completarea utilajelor existente cu instalații de recuperare a căldurii din gazele de ardere care se pierd în atmosferă.

• Primele măsuri care trebuie luate pentru creșterea randamentelor la cazane, cuptoare și instalații cu flacără directă sînt acelea care **reglează arderea**. Perfecționarea arzătoarelor și a injectoarelor, introducerea și menținerea în stare normală de funcționare a instalațiilor de reglare și de supraveghere continuă a proceselor de ardere sînt de o importanță capitală. Experiența arată că la toate instalațiile de cazane și cuptoare, mari și mici, **prin automatizarea reglajului arderii — a admisiilor corecte de aer și de combustibil — se obțin scăderi cu 15—20% a consumurilor specifice de combustibili**.

• Dacă o instalație produce abur industrial pentru utilizări la mai multe temperaturi și presiuni, asigurarea corespondenței corecte între sursele de abur și consumuri — din punctul de vedere al temperaturilor și presiunilor — trebuie să se facă nu prin instalații de reducere-răcire, ci numai prin destinderi intermediare în turbine de abur, judicios dimensionate în acest

STRUCTURA CONSUMURILOR ENERGETICE PRIMARE INTERNE

scop, obținându-se astfel și o producere de energie electrică, cu o creștere de 10—12% la randamentul global net termoenergetic. Se realizează astfel o producere combinată de energie electrică și termică, cu eficiență economică ridicată. Acolo unde asemenea turbine intermediare nu sînt instalate, dar procesul termoenergetic permite această completare a instalației, în condiții tehnico-economice eficiente, ea trebuie să fie realizată fără întârziere.

● Pierderile prin radiație în mediul înconjurător sînt mari, îndeosebi din cuptoarele industriale. Mărimea acestor pierderi variază, în funcție de calitatea izolațiilor, între 10 și 20% din totalul combustibililor utilizați în aceste instalații. Prin completarea, extinderea și întreținerea perfectă a izolațiilor termice la cuptoare, cazane și conducte termice se poate obține o foarte importantă economie de combustibili primari, micșorîndu-se cu 70—80% pierderile prin radiație. Se poate aprecia mai bine importanța energo-economică a micșorării acestor pierderi, dacă se are în vedere faptul că majoritatea cuptoarelor industriale din țara noastră funcționează cu combustibili superiori și foarte costisitori, cu puteri mari calorice — păcură, gaze naturale, cocs.

● O realitate care implică o activitate de mare răspundere pentru factorii de conducere din toate întreprinderile, îndeosebi din ramurile industriale mari consumatoare de combustibili, o constituie faptul că mai mult de jumătate din cantitățile totale de combustibili care sînt introduse în instalațiile industriale se pierd în mediul înconjurător prin gaze evacuate la coș, prin radiație, ape de răcire, scurgeri din conducte a unor fluide calde etc. Gazele de ardere care sînt evacuate în atmosferă de la instalațiile de cazane și cuptoare industriale, la temperaturi ridicate, conțin o cantitate de căldură sensibilă, care în loc să fie evacuată în atmosferă este avantajos economic (în toate cazurile) să fie recuperată în cît mai mare măsură și readusă în circuitele de utilizare.

Cel puțin 30—40% din cantitățile mari de căldură conținute în gazele care se evacuează în atmosferă sînt recuperabile și pot fi readuse în circuitele de utilizare termoenergetică, în condiții de eficacitate economică foarte ridicată. Această căldură poate fi preluată într-un fluid, printr-un recuperator corespunzător dimensionat, pentru a se produce aer cald, abur sau apă fierbinte, destinate unor folosințe care ar necesita astfel de com-

bustibili primari superiori: sere, încălziri de locuințe, localuri și hale industriale, apă caldă pentru utilizări menajere, sau în procese industriale de uscare (ceramică, cărămizi, borhot la fabricile de zahăr). Practica din numeroase țări arată că investițiile și costurile anuale de exploatare a instalațiilor de recuperare și valorificare a căldurii din gazele care se evacuează la coș reprezintă numai 20—25% din cheltuielile cu care se pot obține combustibili primari care ar echivala cu economia anuală realizată.

Investiția specifică pentru a crea capacitatea de producție de o tonă combustibil convențional în România, în structura resurselor energetice primare din anul 1975, este de aproximativ 600 lei, iar costul unei tone combustibil convențional revine la 350 lei. Pentru a recupera resurse energetice secundare sînt necesare, în medie, investiții de ordinul a 100—160 lei/tona combustibil convențional, iar cheltuielile anuale de exploatare nu depășesc 60—70 lei/tona combustibil convențional. Se poate constata din aceste cifre eficiența economică foarte ridicată pe care o asigură recuperarea resurselor energetice secundare din industrie, în afara faptului că prin aceasta se economisesc resurse energetice primare care ar trebui aduse prin import.

● O cantitate mare de căldură este conținută în unele produse care ies din procese tehnologice la o temperatură ridicată (unele la mai mult de 500°C): cocsul metalurgic, zgurile din cuptoarele metalurgice, lingourile, clincherul în fabricarea cimentului ș.a. Răcirea acestor produse în medii închise, în care căldura s-ar transmite unui fluid — aer sau apă — reprezintă recuperări de resurse energetice secundare foarte valoroase.

● Trebuie să acordăm o atenție mult mai mare decît în trecut, să asimilăm și să folosim în practică procedee tehnologice moderne, care economisesc combustibilii și energia, cum sînt:

— folosirea pompelor de căldură în industrie (petrochimie, industria alimentară, metalurgie, încălzirea în unități industriale) și pentru instalații de încălzit (sere, locuințe, localuri publice, unități comerciale);

— izolarea termică a cazanelor și cuptoarelor în general, și îndeosebi a cuptoarelor rotative folosite pentru fabricația cimenturilor, argilelor expandate, materialelor refractare;

— recuperarea căldurii din gazele de evacuare și din cuptoare de tratamente termice și re folosirea căldurii pentru preîncălziri și în procese de uscare în topitorii, turnătorii, industria materialelor de construcții (ceramică, sticlărie), industria alimentară etc.;

— instalarea de arzătoare cu reciclarea gazelor în cuptoarele mari industriale (siderurgie și chimie);

— instalarea de turbine de recuperare a energiei prin detenta gazelor sub presiune (gaze naturale, gaze de rafinare, gaze de furnal ș.a.);

— preîncălzirea combustibililor pentru cazane și cuptoare, prin recircularea gazelor fierbinți care se evacuează la coș;

— recuperarea gazelor de la convertizoare în industria metalurgică și utilizarea lor drept combustibil în cazane, în amestec cu gaze de furnal și de coșerie;

— folosirea resurselor geotermice pentru instalații de încălzire, utilizîndu-se și pompe de căldură;

— utilizarea în instalații termice de încălzire urbană a deșeurilor menajere și alimentarea locuințelor cu apă caldă, folosindu-se încălzitoare electrice de apă prin acumulare (în orele de noapte);

— folosirea energiei solare pentru încălzirea de locuințe și sere;

— folosirea energiei eoliene, în mici grupuri generatoare electrice, de interes local, economisindu-se combustibilii energetici primari etc.

În aceste probleme de determinare de randamente, măsurări ale consumurilor specifice, reglare corectă a proceselor de ardere, calculare a cantităților de căldură care se pierd în atmosferă și în apele de răcire, trebuie să se lucreze cu atenție și competență. Este absolut necesar ca realitatea concretă să fie constatată prin măsurători și calcule termoenergetice, în cadrul bilanșurilor energetice întocmite pe secții și pe ansamblul fiecărei întreprinderi. Singurul mijloc cu adevărat eficace de determinare a cauzelor și a părților din instalații în care se produc pierderile și risipa de combustibili îl constituie bilanșul energetic, a cărui întocmire obligatorie este stabilită prin lege. De aceea este necesar să se acorde toată atenția acestor probleme, ținîndu-se seama că, pe măsura avansării în timp, rezolvarea problemelor energiei și combustibililor va fi mai grea și va necesita eforturi materiale din ce în ce mai mari.

ing. Ioan V. HERESCU

O DEZVOLTARE CARE VIZEAZĂ RIDICAREA NIVELULUI DE TRAI AL POPULAȚIEI

OAMENII MUNCII, întregul nostru popor au primit cu viu interes și deosebită satisfacție „Programul privind producția și desfacerea către populație a bunurilor de consum în perioada 1976-1980” aprobat de C.C. al P.C.R. și Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale a României în ședința comună din 1 iulie a.c. Prevederile acestui program, elaborat din inițiativa și sub directa îndrumare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, se înscriu în ansamblul măsurilor stabilite de Congresul al XI-lea al partidului pe linia creșterii gradului de civilizație și bunăstare a celor ce

muncesc, de îmbunătățire permanentă a aprovizionării populației cu bunuri de consum, în raport cu dezvoltarea economiei și sporirea venitului național.

Publicăm și în acest număr articole vizând orientările în actualul cincinal în unele ramuri producătoare de bunuri de consum și în domeniul comerțului - orientări menite să ducă la traducerea în viață a Programului privind producția și desfacerea către populație a bunurilor de consum în perioada actualului cincinal.

Sporirea și diversificarea producției de articole de uz casnic și gospodăresc

- În cincinalul 1976-1980 ritmul de creștere al producției de articole casnice și de uz gospodăresc devansează cu mult pe cel al populației
- Asimilarea în următorii 5 ani a circa 5 000 articole noi
- Receptivitate sporită în stabilirea unor normative privind sortimentele și calitatea produselor
- Acțiuni largi pentru diversificarea producției și ridicarea gradului de finisare.

GRIJA PENTRU satisfacerea într-un grad tot mai ridicat a cerințelor impuse de creșterea nivelului de trai al populației se corelează strâns cu măsuri concrete în vederea creșterii accentuate a producției articolelor de uz casnic și gospodăresc, diversificării ei de așa natură încât să acopere tot mai mult exigențele sporite de modernizare a activității casnice și gospodărești. De aceea, în perioada 1976-1980 s-a prevăzut ca ritmul de sporire a producției de articole casnice și de uz gospodăresc (vezi graficul), să devanseze cu mult pe cel de creștere a populației, fapt ce va permite o aprovizionare mai bună a consumului intern și mărirea disponibilităților pentru export. În această perioadă se vor asimila circa 5 000 articole noi, astfel că la aceste grupe de mărfuri se vor asigura populației aproape 20 000 de sortimente.

La stabilirea nivelelor de producție pe principalele grupe de produse destinate consumului intern s-a ținut seama de elementele care determină aceste nivele și anume: creșterea în structură a contingentelor de consumatori, ritmul de construcție a locuințelor, dinamica nivelului de trai, structura bugetelor de familie. Totodată, s-a avut în vedere ca, în anii viitori, să se asimileze și unele produse deficitare cum sunt: accesoriile metalice pentru indus-

tria de confecții și încălțăminte, diferite sortimente de vase și tacături, jucării mecanizate etc. Pentru realizarea întregii producții în cantitatea și structura prevăzute până în 1980, vor fi construite noi și moderne capacități care vor completa pe cele existente.

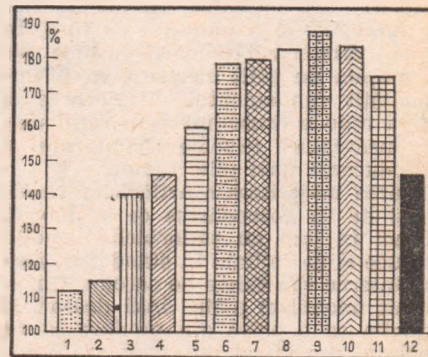
Cerințele populației și gama sortimentală

PRIN SPECIFICUL și destinația ei, producția de articole casnice și de uz gospodăresc trebuie realizată într-o largă gamă sortimentală, capabilă să satisfacă permanent cerințele foarte diversificate ale populației. Pornindu-se de la acest imperativ nomenclatorul de produse a fost mărit cu 9 grupe noi, respectiv cu aproape 400 noi tipodimensiuni, până în anul 1980, revenind în medie aproape la 80 tipodimensiuni anual.

O grupă importantă de produse care urmează a se diversifica este cea a vaselor de bucătărie la care se vor asimila sortimente noi: vase cu acoperire antiaderentă de tip teflon, vase din tablă emailată cu pereți subțiri și suprafață cu rogozitate mică etc. O altă grupă de produse la care se vor pro-

iecta și da în consum tipuri îmbunătățite, este cea a mașinilor de gătit cu performanțe îmbunătățite, dotate cu elemente de siguranță, reglaj și confort (termostate, ventile de siguranță, aprinzătoare automate, elemente de programare). Se vor realiza, totodată, mașini de gătit electrice cu plită vitroceramică, care asigură o temperatură variată pe suprafața ei, minimașini de gătit cu gaze cu 2 ochiuri pentru bucătăriile mici ș.a. O grijă deosebită s-a acordat diversificării sortimentale a bunurilor de consum de uz casnic destinate ușurării muncii femeii, acțiune care va determina o creștere a numărului de sortimente de la 830 la 1080. Printre produsele care se vor asimila menționăm: perii cu detergent pentru curățirea covoarelor, mașini de spălat vase, aparate de condiționat aer etc.

Acțiunea de însușire a noi sortimente, îmbunătățite funcțional, se va împleti cu cea de restrângere sau de scoa-

- 1- MAȘINI ȘI LĂMPI DE GĂTIT, SOBE, REȘURI, CUPTOARE, ÎNCĂLZITOARE
- 2- ARTICOLE DE MENAJ (INOX, ALPACA, LITOGRAFIAȚE)
- 3- VASE DE BUCĂTĂRIE
- 4- ACCESORII PENTRU CONFECȚII, ÎNCĂLȚĂMINTE ȘI MAROCHINĂRIE
- 5- CEAȘURI
- 6- JUCĂRII ȘI PĂPUȘI
- 7- FERMOARE
- 8- ARTICOLE PENTRU COPII
- 9- TACĂTURI (EXCLUSIV CROȘATE ȘI CROMATE)
- 10- VASE DIN FANTĂ EMAILĂȚĂ
- 11- ARTICOLE DE MENAJ (ARGINTATE, NICHELATE)
- 12- VOLANUL DESFĂCĂRIILOR

Creșterea nivelului de producție în principalele grupe de articole de uz casnic și gospodăresc până în 1980 (față de 1975 = 100%).

tere din producție a acelor care s-au dovedit necorespunzătoare sau anacronice, dintre care menționăm: tacimurile din tablă de oțel-carbon-cositorite și cromate, ce urmează a fi înlocuite cu tacimuri de aluminiu presat și din tablă de oțel-crom: lămpile de gătit cu petrol la care producția va fi în continuare scădere s.a. Este necesar de amintit faptul că la proiectarea și asimilarea unor produse va trebui să se țină seama de mutațiile care intervin în necesarul articolelor casnice datorită industrializării unor semipreparate sau preparate alimentare.

Receptivitate la exigențele consumatorilor

O COMPONENTĂ de seamă a programului stabilit pentru creșterea și diversificarea producției de articole casnice și de uz gospodăresc este cea a **calității producției**. Noțiunea de calitate la o producție atât de diversă îmbrățișează o gamă largă de caracteristici: finisaj, durabilitate, siguranță în exploatare, greutate, aspect comercial, performanțe funcționale, grad de utilitate, condiții ergonomice, fiabilitate, nepoluare estetică, confort etc., corespunzător produsului și sortimentului respectiv.

Măsurile preconizate pentru îmbunătățirea calității îmbrățișează un număr mare de grupe de produse și tipodimensiuni, atât din cele noi, reproiectate, cât și din cele tradiționale. Ca element de referință se iau în considerație nivelele și progresele realizate pe plan mondial în ce privește caracteristicile de calitate specifice produsului similar. Totodată, se ține seama de structura resurselor țării noastre ca, de exemplu, cea privind combustibilii și energia, situație care determină proiectanții să elaboreze măsuri corespunzătoare spre a asigura o calitate ridicată a produselor. Astfel, la sobele și mașinile de gătit cu cărbuni se vor aplica modificări care să ducă la reducerea depunerilor de funingine și a indicelui de fum în scopul diminuării poluării casnice, iar la mașina de gătit electrică va fi îmbunătățit randamentul de fierbere și se va reduce consumul prin recalcularea încălzirii termice a cuptorului și introducerea unei plite rapide.

Marea majoritate a articolelor casnice și de uz gospodăresc ce se fabrică la noi în țară au statornicite condiții tehnice și de calitate în standarde, norme interne sau caiete de sarcini. Un anumit imobilism a dus însă deseori la situația ca o parte din produse să fie depășite din punct de vedere calitativ. **Pentru ca normativele să nu devină o frână în calea îmbunătățirii produselor, ele trebuie revizuite sistematic pe baza unui plan de innoire și modernizare a produselor.**

O măsură care ar stimula și cointeresa întreprinderile în obținerea unor produse de calitate ridicată, este cea a **extinderii numărului de produse cu termene de garanție și lungirea termenelor de garanție la unele produse, în special de folosință îndelungată**. La ridicarea calității producției ar contribui și urmărirea ei statistică prin in-

dicatori de plan. În acest scop, ar fi necesar ca M.I.U. să extindă numărul de produse care se sortează pe mai multe calități. Menționăm că, în prezent, din 76 grupe de produse, numai la 2 grupe producția se sortează pe calități și anume la vasele emailate și tacimurile inoxidabile, restul producției prezentându-se într-o singură calitate.

Proiectarea și cercetarea în sprijinul producției

CREȘTEREA și diversificarea producției, îmbunătățirea permanentă a calității, ridicarea eficienței economice sînt obiective care nu pot fi atinse fără participarea cercetării și proiectării. O direcție prioritară a cercetării proprii trebuie să fie, în continuare, cea a **finisajului la bunurile metalice**, mai ales în cazul acelor care capătă acoperiri anticorozive și decorative specifice. Ca urmare, vor trebui să se ațină seama și să se extindă studiile privind îmbunătățirea procedeele tehnologice de pregătire a suprafețelor (tobare, sablare, degresare, decapare, șlefuire, nichelare etc.), vopsire, litografiere, emailare.

Intrucît emailarea tablei și a fontei ridică probleme tehnologice dificile, iar rezultatele la producția de serie nu sînt totdeauna la nivelul preconizat, cercetătorii vor trebui să cuprindă în temele lor și aspectele legate de **calitatea emailurilor și, implicit, a materialelor și a materiilor prime folosite**. Pentru creșterea calității emailurilor va trebui să fie avută în vedere și

proiectarea unor instalații și utilaje adaptate la specificul tehnologic al producției emailate. Este posibil și necesar ca proiectarea unor astfel de instalații și utilaje să se facă prin punerea mai deplină în valoare a capacității profesionale a grupelor de specialiști formate în întreprinderile de profil: „23 August” — Satu Mare (pentru instalații de pregătire a suprafețelor), „Emailul Roșu” — Mediaș (pentru mașini de emailare și instalații de conveiorizare) ș.a. De altfel, specialiștii proprii pot rezolva și alte probleme decurgînd din sarcinile de creștere și diversificare a producției ca, de exemplu, cele privind asimilarea de noi modele și tipuri de produse sau cele legate de realizarea produselor complexe (aparate care funcționează cu consum de combustibili, cărucioare și vehicule pentru copii, vase speciale de bucătărie ș.a.). În acest scop, s-a preconizat constituirea de colective, grupe sau ateliere de proiectare în toate întreprinderile și nuclee de cercetare înzestrate cu standuri de încercare și aparate de măsură și control.

O problemă determinantă pentru scurtarea ritmului de asimilare în industria bunurilor de consum este cea a **proiectării și a executării SDV-urilor**. Pentru soluționarea satisfăcătoare a acestei probleme s-a prevăzut dezvoltarea corespunzătoare a atelierelor și grupelor de proiectare a SDV-urilor din întreprinderi, iar pentru valorificarea optimă a cadrelor de specialiști și a bazei tehnice va fi necesară concentrarea acestei activități la Centrala industriei articolelor casnice din cadrul M.I.U.

Dumitru CIOCLU
economist principal C.S.P.

Coordonate ale creșterii industriei de porțelan și faianță

● O industrie în plină afirmare ● De la o producție simplă la o gamă largă de grupe de produse complexe ● Creația de modele și decoruri cu specific tradițional românesc ● Valorificarea superioară a resurselor materiale indigene ● Acoperirea nevoilor interne, crearea de însemnate resurse pentru export.

INDUSTRIA ROMĂNEASCĂ de porțelan și faianță de menaj are o veche tradiție. În urmă cu 5 decenii, la Cluj-Napoca se realizau obiecte de porțelan, faianță, sobe de teracotă și șamote pe scară industrială. Existau și în alte orașe din țară mici unități, cu o producție limitată. În anii socialismului acest sector de activitate a fost puternic dezvoltat, prin construirea de noi unități și capacități de producție. Astăzi, produsele de porțelan și faianță de menaj se realizează în complexe mari și moderne — la Cluj-Napoca, Sighișoara, Curtea de Argeș și Alba Iulia. În condițiile creșterii capacităților de producție, industria de porțelan și faianță fină a acoperit mai

bine solicitările interne la articolele de menaj, creîndu-și, totodată, însemnate disponibilități pentru export. De altfel, trebuie spus că la **încheierea cincinalului precedent, circa 20% din producția de porțelan și faianță de menaj a țării s-a exportat.**

Creșterea și diversificarea producției

PENTRU A DISTINGE și a aprecia mai bine potențialul actual al acestei industrii, reliefăm faptul că ea realizează 5 mari grupe de produse (în sute

și mii de poziții) și anume: servicii complete de masă, farfurii, cești, bibelouri și diverse. În ultimii ani un accent deosebit s-a pus pe realizarea de servicii din porțelan și faianță și alte servicii (de cafea, ceai, tort etc.), articole complexe cerute nu numai în țară, dar și la export. Marea majoritate a articolelor din porțelan și faianță de menaj se disting prin transluciditate și grad de alb sporit, desene originale prezentate într-o largă paletă coloristică. Progresele realizate pe țărîm calitativ au la bază o serie de cercetări și experimentări științifice, realizate de specialiștii din fiecare unitate, cit și de cei de la Institutul de specialitate din Cluj-Napoca. Amintim din acestea cîteva exemple: mecanizarea decorării articolelor, automatizarea turnării unor produse și repere, noi rețete tehnologice pentru fabricarea porțelanului cu proporții sporite de materii prime indigene, noi glazuri coloristice etc.

În acest cincinal, așa cum se subliniază în Directivele Congresului al XI-lea al partidului, baza tehnică materială a acestui sector va cunoaște în continuare o și mai puternică dezvoltare și modernizare. Vor fi construite noi capacități de producție, în special acolo unde se află și materia primă de bază. Concomitent cu modernizarea și lărgirea capacităților existente, se va diversifica gama sortimentală de așa natură încît să acopere cit mai bine cerințele cantitative și calitative ale populației. În acest context, o atenție

bricația articolelor din faianță și porțelan s-a făcut larg cunoscută prin linia sa originală prezentă atît în colecțiile oferite la contractări, la expoziții și țîrguri, cit și prin gama larg diversificată de produse livrate în țară și străinătate.

Cele mai deosebite realizări pe acest țărîm au fost obținute de Întreprinderea de porțelan din Cluj-Napoca. De altfel, aici, pe baza indicațiilor conducerii partidului, s-a organizat un colectiv de creație care asigură promovarea unor modele noi, realizate cu gust. În același scop s-a organizat și un atelier de produse de serie mică și unicate. Există și la celelalte unități compartimente de creație, care au reușit să se impună prin modele noi, decoruri deosebit de frumoase, multe reprezentînd specificul românesc.

Dar, problemele creației proprii în această ramură impun, în general, cercetări și preocupări asidue în vederea satisfacerii exigențelor variate ale consumatorilor interni și externi. Atenția creatorilor de frumos în producția de porțelan și faianță din toate întreprinderile necesită a fi orientată nu atît spre unicate, cit spre **cerințele moder-**

la a căror rezolvare poate și trebuie să-și aducă contribuția progresul tehnic, inteligența creatoare a oamenilor muncii, știința și creația artistică de specialitate.

O astfel de problemă o constituie **asigurarea materiei prime de bază** în fabricarea porțelanului și faianței — **caolinul**. Depistarea de noi zăcăminte de argilă solicită eforturile conjugate ale institutelor de cercetare precum și ale unităților de valorificare. Cercetătorii din domeniile geologic și minier urmează să stabilească caracteristicile fizico-chimice ale rocilor caolinoase din zăcămintele cunoscute ale țării, să întreprindă noi studii pentru identificarea de nisipuri caolinoase și alte materiale cu caracteristici superioare pentru fabricarea porțelanului. Cercetarea tehnologică va trebui să fie activ îndreptată spre găsirea de soluții eficiente pentru reducerea conținutului de fier din caolin și îmbunătățirea proprietăților de curgere ale pastei ceramice; de asemenea, va trebui să-și intensifice eforturile în direcția găsirii și experimentării unor noi rețete tehnologice, care să aibă în vedere creșterea proporției de materiale indigene utilizate în industria de porțelan și ceramică, pentru asimilarea în fabricație a coloranților ceramici necesari întregului sector, a decalcomaniilor și altor materiale destinate sporirii gradului de finisare și ridicării nivelului de prezentare a produselor. În același timp, este necesar ca cercetarea să colaboreze mai strîns cu unitățile de specialitate în vederea lărgirii bazei interne de materii prime și materiale pentru porțelan și faianță de menaj.

Pe lîngă caolin, în industria porțelanului și faianței de menaj se utilizează cantități însemnate de alte materiale ce necesită a fi asimilate în țară, prin **conlucrarea strînsă între unitățile de producție și cele de cercetare**. Este cazul capsulelor și plăcilor de carbură de siliciu, a decalcomaniilor pentru decorarea produselor, pînzelor din fire sintetice pentru filtrarea barbotinelor etc., produse pentru care se cer rezolvate condițiile necesare asimilării lor în țară.

Un teren întins de investigație științifică îl reprezintă **îmbunătățirea calității și diversificarea producției de porțelan și faianță de menaj**. Rezultatele obținute la Institutul de cercetări și proiectări de tehnologii pentru sticlă și ceramică fină în producerea porțelanului fosfatic și a porțelanului colorat în masă, lărgirea gamei de coloranți ceramici, aplicarea glazurilor colorate pe faianță demonstrează contribuția deosebită a științei la îmbunătățirea calitativă a producției în acest sector de activitate. Dar toate aceste experimente, începuturi bune, vor trebui lărgite, creînd baza tehnico-materială a realizării unei producții de masă de bună calitate, la prețuri accesibile, atît a porțelanurilor, cit și a articolelor de ceramică.

Creșterea producției de articole de menaj din faianță și porțelan

UM		1975 realizări	1980 prevederi	1980/1975 %
Articole din faianță	mii buc.	28 724	41 000	142,7
Articole din porțelan	mii buc.	23 725	30 000	126,4

deosebită este acordată unor măsuri menite să conducă la **îmbunătățirea structurii producției**, accentul principal fiind pus pe sporirea articolelor complexe (servicii), executate la un înalt nivel calitativ. Se va dezvolta, totodată, fabricația de articole executate artistic.

Ridicarea calității, diversificarea producției se vor face simțite nu numai la articolele considerate de lux, ci și la produsele de masă, de larg consum. Prin utilizarea mai deplină a potențialului tehnic se va ajunge ca la sfîrșitul anului 1980 producția de porțelan și faianță de menaj să fie net superioară cantitativ și calitativ celei realizate la sfîrșitul anului 1975 (vezi tabelul).

Creația de modele și decoruri

CALITATEA PRODUSELOR de porțelan și faianță este apreciată nu numai prin albul imaculat sau transparență, ci și după execuție — respectiv modelul conceput, desenul și culoarea aplicată. Și în această privință industria noastră specializată în asemenea fabricate a dobîndit progrese remarcabile. În anii din urmă, creația în fa-

nizării producției de bază, a obiectelor utilitare oferite în consumul intern și la export. Creatorii de porțelan sint chemați să aducă o contribuție sporită la reinnoirea permanentă a producției în condiții de eficiență economică ridicată. Între obiectivele cărora trebuie să li se acorde o atenție mai mare se află forma, aspectul și utilitatea obiectului, desenele imprimare, precum și celelalte elemente ce intervin pe traseul concepție-creație (proiectare)-producție-consum.

Evident, sprijinul centralei industriale și al specialiștilor din minister dat întreprinderilor, mai ales în privința dezvoltării sectorului de creație, selecția cu gust a celor mai solicitate și plăcute modele, execuția lor ireproșabilă, pot aduce un plus în întrunirea sufragiilor mării mase de cumpărători.

Materiile prime indigene — valorificate superior

DEZVOLTAREA INDUSTRIEI ceramicii fine ridică numeroase probleme,

ing. Ioan BARBUL

— Masă rotundă organizată de filiala Braşov a AROMAR
şi „Revista Economică” —

INDUSTRIA ŞI COMERŢUL în convergenţă spre cerinţele consumatorilor

● În 5 ani, numărul sortimentelor de bunuri de consum va spori cu peste 50%. ● Necesitatea unei viziuni mai largi în organizarea studiului pieţei ● Vinzătorul — simplu „gestionar de raft?” ● Pentru un mecanism de contractare care să reflecte mai bine preferinţele cumpărătorilor.

FAŢĂ DE SARCINILE CALITATIV NOI. O ATITUDINE FUNDAMENTAL NOUĂ. DE MAXIMĂ RESPONSABILITATE — aceasta a fost concluzia esenţială a dezbaterilor la masa rotundă organizată zilele trecute la Braşov, de către filiala din localitate a ASOCIAŢIEI ROMÂNE DE MARKETING în

colaborare cu „REVISTA ECONOMICĂ”, pe tema: „STUDIAREA CERERII POPULAŢIEI. ÎN LUMINA PREVEDERILOR PROGRAMULUI PRIVIND PRODUCŢIA ŞI DESFACEREA CĂTRE POPULAŢIE A BUNURILOR DE CONSUM ÎN PERIOADA 1976 — 1980”.

Reunind specialiştii din industrie şi comerţ, masa rotundă a constituit o manifestare de debut dintr-o serie de acţiuni pe care pe de o parte AROMAR, pe de altă parte redacţia noastră îşi propun să le iniţieze în sprijinul înfăptuirii exemplare a îndatoririi pe care conducerea de partid şi de stat a încredinţat-o ministerelor producătoare, organelor centrale şi locale ale comerţului şi cooperăţiei, consiliilor populare, centralelor şi întreprinderilor — privind realizarea integrală a măsurilor pentru creşterea şi diversificarea producţiei, ridicarea calităţii, asimilarea de noi produse, livrarea ritmică a mărfurilor, organizarea mai bună a desfacerilor, ridicarea nivelului de servicii a consumatorilor.

Spaţiul nepermiţându-ne redarea integrală a dezbaterilor, în cele ce urmează sintetizăm principalele idei rezultate, cu unele argumentări factice.

O analiză ştiinţifică a nevoilor populaţiei

PARTICIPANŢII la dezbateri au fost unanimi în a releva valoarea şi sensul profund umanist al programului elaborat din iniţiativa şi sub directa îndrumare a secretarului general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu şi aprobat de şedinţa comună a C.C. al P.C.R. şi Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice şi Sociale a României, din 1 iulie a.c.

Totodată, a fost subliniat caracterul ştiinţific şi realist al determinării orientărilor şi nivelurilor prevăzute, atât în ce priveşte identificarea structurii şi dimensiunilor cerinţelor populaţiei, cât şi încadrarea acestora în posibilităţile — considerate dinamic — ale economiei noastre de a le satisface.

La baza programului au stat studii pe grupe mari de produse (de pildă: aparate electrocasnice, produse de uz casnic şi gospodăresc, jucării etc.), cu o sistematizare de detaliu a nomenclatorului, construit în urma analizei celor mai moderne tipuri de mărfuri din producţia internă şi de pe piaţa mondială. Clasificarea s-a făcut pe domenii de utilizare — de pildă, la produsele de uz casnic şi gospodăresc (parte din ele în variante manuale şi electrice): articole pentru prepararea şi păstrarea hranei şi pentru servitul mesei; articole pentru asigurarea confortului, încălzirea şi întreţinerea locuinţei; articole destinate execuţiei şi întreţinerii vestimentaţiei: produse destinate igienei corporale; scule şi unelte pentru grădinarit, pentru ocupaţii în timpul liber ş.a. — ceea ce a oferit o imagine clară asupra gradului de cuprindere a nevoilor (Simion Daniel). Au fost restructurate şi redimensionate, potrivit noilor parametri, programele proprii ale industriei uşoare, pe subramuri — ţesături, confecţii, tricotaje, încălţăminte, sticlărie-portelan (Stefan Andreescu).

Deosebit de important este faptul că, o dată cu sarcinile privind creşterea şi diversificarea producţiei, au fost corelate şi implicaţiile, stabilindu-se programe concrete de măsuri referitoare la

● PARTICIPANŢI: Ştefan ANDREESCU, şeful colectivului de marketing din Institutul de proiectări tehnologice al industriei uşoare; Silvia CHEŞE, creatoare la Întreprinderea de stofe Braşov; Silviu CRACIUN, directorul întreprinderii de industrie locală „Metalochim” — Braşov; Eremia DANCAŞIU, şeful atelierului de creaţie de la Întreprinderea de stofe — Braşov; Simion DANIEL, director adjunct în Ministerul Comerţului Interior; Nicolae DIHOIU, şeful serviciului tehnic-producţie din Uniunea judeţeană a cooperativelor meşteşugăreşti — Braşov; Ionel FLORESCU, secretarul Filialei Braşov a AROMAR; Lucia MIREA, de la aceeaşi filială; Mihaela-Elena NITESCU, psiholog — Braşov; Alexandru PAŞULESCU, de la cooperativa meşteşugărească „Deservirea” — Craiova; Radu PAUL, directorul Institutului de cercetări comerciale; Constantin PIRSAN, de la Grupul întreprinderilor de industrie locală — Craiova; Aurel POPA, director general al Combinatului pentru prelucrarea lemnului — Braşov; Onarica ŞERB, din atelierul de proiectare a prototipurilor de la Întreprinderea de tricotaje — Braşov; Aurel VAINER, şef de sector la Institutul de cercetări comerciale; Albert VOGELFÄNGER, inginer-şef al întreprinderii „Nivea” — Braşov; Ana VOINEAG, şeful biroului desfaceri de la Întreprinderea de tricotaje — Braşov; Maria ZUGRAVU, director adjunct al Direcţiei comerciale judeţene Braşov.

asigurarea condiţiilor necesare — de la investiţii pînă la cercetări tehnologice, de la aprovizionare tehnico-materială pînă la cooperări. De asemenea, s-a prevăzut ca introducerea în fabricaţie a produselor noi să fie precedată de studii de marketing; unele dintre acestea au şi fost comandate (Radu Paul).

În prezent, în ţara noastră se comercializează circa 200 000 de articole şi sortimente de bunuri de consum. Faţă de situaţia de acum 25 de ani, volumul desfacerilor a crescut de 11 ori, iar sortimentarea de numai 3—4 ori. Realizarea programului va însemna, la nivelul anului 1980, o reducere a acestui decalaj prin lărgirea gamei sortimentale într-un ritm mai rapid decît cel al sporirii vinzării (peste 50%, faţă de 47%), astfel încît la finele cincinalului, magazinele vor oferi cumpărătorilor peste 300 000 de produse diferite.

Cererea fiind un fenomen extrem de complex, mobil, fluctuant în timp şi spaţiu, studiarea ei atentă va trebui să preceadă şi să însoţească fiecare etapă a realizării programului.

Cererea: tendinţe actuale, mutaţii previzibile

ÎN CINCINALUL ACTUAL industria bunurilor de consum, depăşind faza producţiei pur extensive, care a urmărit acoperirea cerinţelor prioritare, trece la o dezvoltare intensivă, ceea ce reflectă şi, totodată, naşte exigenţe mult sporite. Mutaţiile în structura socio-economică a populaţiei determină o cerere crescîndă de reînnoire a bunurilor de folosinţă îndelungată (pentru un sector larg al masei cumpărătorilor, prima dotare fiind deja satisfăcută); pe fondul factorilor economici amelioraţi acţionează tot mai pregnant factori extraeconomici, motivaţionali — cazul ritmului mai rapid de adaptare a preferinţelor la modă în ce priveşte obiectele de vestimentaţie este semnificativ; intensificarea procesului de urbanizare măreşte mobilitatea socială, face ca stilul de viaţă de la oraşe să pătrundă şi în mediul rural, limitează autoconsumul — caracteristic unei eco-

nomii „patriarhale“ — prin **trecerea masivă la aprovizionarea din comerț (Radu Paul)**. Schimbările de atitudine și modificarea nevoilor se accelerează. În decursul a numai două decenii, rolul pivniței ca loc de depozitare a alimentelor în locuința urbană l-a luat câmara, care la rândul ei cedează acum o bună parte din funcția sa frigidului, iar în curând — și congelatorului. Evoluția obiceiurilor alimentare va fi marcată de utilizarea mai largă a produselor — mai ales semipreparate — preambalate în doze corespunzătoare unei mese, de sporirea numărului bucătărilor de bloc, de creșterea ponderii meselor luate „în oraș“ — la cantină sau restaurant, cu corectivul adus de multitudinea mașinilor și aparatelor care vor reduce timpul de pregătire a mâncărilor; de aici, o restructurare a cererii pentru inventarul bucătăriei. **(Ionel Florescu)**. Se poate aprecia, în genere, că **cincinalul revoluției tehnico-științifice va avea și în viața de toate zilele la cetățenilor implicații dintre cele mai profunde.**

Tehnici moderne de investigare

APAR, deci, segmente mult mai bine conturate ale cererii; producătorul și comerțul nu se mai pot aștepta să vîndă orice, oricui **(Aurel Vainer)**. La unele produse cererea exercită presiuni, la altele stagnează; e oare din cauza cumpărătorului, sau a celor ce nu știu să vină în întîmpinarea lui?

E nevoie să se constituie o bază informațională corectă, solidă, reprezentativă; să se renunțe la fetișizarea practicilor trecute ale comerțului; să se elaboreze și aplice metode de cercetare științifică a pieței. O astfel de studiere este cu atât mai necesară în socialism, cu cît producția se planifică pe termen lung și pentru milioane de oameni, deci se impune o comensurare cât mai exactă a nevoilor.

Tehnici moderne de investigare oferă posibilități multiple pentru studierea comportamentului economic al consumatorilor. Printre ele își păstrează, desigur, un rol important analiza vânzărilor, cu ajutorul căreia se obțin date privind tendințe, dinamici, ponderi, zone teritoriale, medii — iar prin prelucrarea acestor date se ajunge la sugestii utile. Dar analiza vânzărilor cuprinde în ea pericolul de a prelungi mecanic în timp unele tendințe (de altfel corect identificate în momentul respectiv), ceea ce poate da naștere la erori de apreciere previzională; ea nu ne spune nimic despre sectorizarea cererii, despre influența categoriilor de venituri, a apartenenței la un grup social sau altul; și nici despre cererea de înlocuire, determinată de durată unor materiale și morale a produsului. Metodele strict empirice sau de birou pierd teren: trebuie apelat la studiul compact psiho-social, care se integrează în comportamentul economic. Perspective interesante oferă cercetările selective de teren, pe eșantioane bine dimensionate și cu tehnici specifice, care permit să se culegă mai multe informații asupra cauzelor ce determină cumpărarea sau abținerea de la cumpărare **(Radu Paul)**.

Necesitatea unui caracter activ al ofertei

SÎNT ASTFEL DE CERCETĂRI de resortul exclusiv al instituțiilor specializate?

Necesitățile practicii exclud o astfel de viziune, cu atât mai mult cu cît caracterul zonal al unor obiceiuri de consum presupune și o abordare locală a problemei. Rămîne însă nerezolvată **situarea organizatorică a nucleelor de studiu**. După cum nerezolvată rămîne și utilizarea unor capacități potențiale; avem **psihologi, sociologi**, care au abordat această problematică în lucrarea de diplomă, ar vrea să o adîncească, dar nu sînt solicitați. Să ne mire că încă nu dispunem de un instrument de prim ordin în arsenalul studiului pieței — definirea unui „model al consumatorului“, de la care să se deducă submodele, cum ar fi garderoba-tip? **(Mihaela-Elena Nițescu)**.

Metoda modelelor de prognoză este deosebit de indicată pentru studiul cererii în perspectiva apropiată și îndepărtată, ținînd seama de factorii de influență care variază în funcție de produs. De pildă, n-ar trebui să întîrzie abordarea **cercetării implicațiilor pe care reducerea programului săptămînal de lucru le va avea asupra pieței bunurilor de consum și a serviciilor (Ionel Florescu)**.

Asupra necesității unui caracter activ al prospectării credem că nu mai trebuie insistat. **Alinierea industriei bunurilor de consum și a comerțului la cerințele cumpărătorului nu exclude, ci dimpotrivă, presupune o atitudine ofensivă în promovarea a ceea ce reprezintă efectiv calitate și bun gust și care, totodată, satisface criteriile de eficiență economică.**

Experiența unor reușite în activitatea de export recomandă metoda **contactelor directe cu cei ce cunosc preferințele pieței, cu publicul însuși**; iar argumentul cel mai elocvent îl constituie **prototipurile**, cu o prezentare capabilă să convingă asupra performanțelor și avantajelor noului produs sub aspectul esteticii, funcționalității, prețului etc. De multă vreme la noi este la modă mobila luciu; dar fabricarea ei întîmpină unele restricții sub raportul resurselor la unele materiale — pe cînd mobila finisată mat sau opac, oferită prioritar de către producători, evită nu numai aceste dificultăți, ci și unele dezagremente la utilizator, avînd în plus o estetică mai adecvată unui interior modern. Publicul brașovean a primit cu mult interes deschiderea unui magazin de prezentare, unde se desface mobilă din gama de tipuri oferite la export, culegîndu-se și sugestia din partea cumpărătorilor; industria mobilei posedă o rețea de magazine de acest fel în majoritatea județelor, unde oferta diferitelor fabrici este reprezentată prin produse și albume **(Aurel Popa)**.

Comerțul brașovean — reputat prin nivelul civilizat al servirii — își propune să lărgească formele moderne ale contactului cu publicul, prin organizarea de unități specializate care să concentreze grupe întregi de mărfuri (evitînd pulverizarea nerațională și

dezasortările), prin prezentarea funcțională a unor produse, într-un aranjament estetic (perdele cu draperii, servicii de masă complet aranjate ca pentru folosire), prin demonstrații practice în fața cumpărătorilor — de pildă, la aparatele electrocasnice **(Maria Zugravu)**.

Generalizarea unor astfel de practici — în lumina exigențelor programului recent adoptat — se impune cu atât mai mult, cu cît lucrătorii unor unități comerciale rezumă încă popularizarea mărfurilor la afișarea prețurilor, se transformă în simpli gestionari de raft, nu explică (de multe ori nici nu cunosc) calitățile produsului **(Albert Vogelfänger)**; magazinele din rețeaua „Romarta“ nu se deosebesc, din punctul de vedere al tehnicilor de comercializare (adesea, nici în ce privește fondul de marfă) de unitățile obișnuite cu profil similar. Magazinele universale, marile magazine ar trebui în mod obligatoriu să aibă **suprafețe de expunere special destinate pentru produsele de modă**, să organizeze prezentarea lor, pentru a contribui la dezvoltarea gustului cumpărătorilor; este momentul ca fie industria, fie comerțul să se gîndească și la editarea de **cataloge destinate publicului (Onarica Șerb)**.

Între prospectare și contractare

FABRICA DE TRICOTAJE din Brașov oferă în prezent aceeași colecție de modele și la export, și pentru piața internă; testarea preferințelor populației a avut succes. Dar, la contractările din mai de la Mangalia, surpriză: reprezentanții comerțului — chiar din zone dezvoltate sub raport economic și social, ca Timișoara și Cluj-Napoca — au ocolit produsele moderne și, sub pretextul unor așa-zise gusturi tradiționale, au preferat modele aflate în fabricație și în magazine de ani de zile **(Onarica Șerb)**. Cu alte cuvinte, degeaba se face prospectarea de către producător, degeaba încearcă acesta să lanseze moda, dacă selecționerul e unic — comerțul, prin cîțiva zeci de delegați pentru întreaga țară și pentru sute de mii de produse **(Aurel Popa)**. De nenumărate ori au fost semnalate taratele acestui sistem, dar el dăinuie. Inițiative cum este aceea ca la Tîrgul de mostre (ce se va deschide luna viitoare la București) să se acorde facilități de vizitare unui număr mare de lucrători din comerț din întreaga țară, să se organizeze pentru aceștia mese rotunde pentru diferite grupe de produse ș.a. **(Aurel Vainer)** pot ameliora în mod subiectiv situația, dar nu rezolvă problema. „Teama de stoc“ poate fi domolită prin măsuri care să situeze, la contractări, **industria și comerțul pe poziții reciproc echilibrate de cunoscători ai cererii, prin măsuri de ordin financiar** (riscul legat de produsele noi nu credem că poate depăși paguba efectivă materializată în stocuri nevandabile de mărfuri învechite moral), ca și prin **acțiuni... psihologice**: adică a-l informa

Dezbateri consemnate de
Dorin CONSTANTINESCU

(Continuare în pag. 24)

„În centrul activității economice va sta realizarea producției cu cheltuieli minime. Se va urmări ca prețul de cost să reflecte cât mai fidel cheltuielile de producție strict necesare, pornindu-se de la faptul că sporirea și eficiența producției sint factorul hotărâtor al creșterii avuției naționale.

„Se va acționa cu fermitate pentru reducerea cheltuielilor materiale de producție, pentru perfecționarea continuă a activității economice”.

Din Programul Partidului
Comunist Român

COSTURI REDUSE PRIN DIMINUAREA CHELTUIELILOR DE PRODUCȚIE

PERFECTIONAREA laturilor calitative ale activității desfășurate în cadrul unităților economice, include, ca o direcție de acțiune deosebit de importantă, reducerea cheltuielilor de producție, în general, și a celor materiale, în special. În cincinalul revoluției tehnico-științifice o astfel de acțiune este nu numai necesară pentru valorificarea înaltă a resurselor materiale și de inteligență proprii, lărgirea volumului desfacerii, dar și pe deplin posibilă prin instrumentarul bogat pe care tehnica și tehnologia modernă le pun la îndemina celor ce muncesc din fiecare întreprindere. Așadar, economisirea materiilor prime și a materialelor, energiei și combustibilului, reducerea cheltuielilor de producție trebuie să devină în fiecare întreprindere o problemă centrală spre a cărei rezolvare operativă și eficientă trebuie îndreptată în permanență atenția colectivelor de muncă.

Semnificația unui procent

ÎN CINCINALUL ÎNCHEIAT, în industria județului Mehedinți a fost inițiat un ansamblu de măsuri menit să ducă la mobilizarea plenară a potențialului material și uman în direcția **reducerii continue a cheltuielilor de producție**, cu accent, deosebit pe micșorarea cheltuielilor materiale. Rezultatul concret al acestor măsuri s-a materializat în realizarea în 1975 a unor cheltuieli totale de producție la 1 000 lei producție-marfă situate cu 5,6% sub nivelul anului 1970, ceea ce a reprezentat un aport substanțial la creșterea acumulărilor bănești. Cele mai bune rezultate s-au obținut în unitățile în care preocuparea pentru punerea în valoare a noi rezerve de reducere a cheltuielilor de producție a avut un caracter permanent, situându-se cu prioritate în atenția organelor și organizațiilor de partid, a consiliilor oamenilor muncii. Aceasta este, spre exemplu, „explicația” rezultatelor bune obținute de colectivele de la Întreprinderea minieră și Șantierul naval din Orșova. Întreprinderea de vagoane, Șantierul naval, Întreprinderea de industrializare a cărnii din Drobeta-Turnu Severin ș.a.

O atenție deosebită s-a acordat în această perioadă **reducerii cheltuielilor materiale** care la nivelul județului au reprezentat în anul 1975 peste două treimi din cheltuielile efectuate cu producția-marfă. Față de nivelul realizat în anul 1970, cheltuielile materiale la 1 000 lei producție-marfă au scăzut la cea mai mare parte a unităților din județ (la Întreprinderea minieră Orșova cu 6,5% la Întreprinderea de vagoane

cu 3,7%. La Șantierul naval Orșova cu 9,7%). Concludent este faptul că, față de anul 1970, ponderea acestui gen de cheltuieli în volumul total al cheltuielilor de producție din industrie a scăzut, pe ansamblul județului, de la 67,7% la 66,8% în 1975.

Cu toate că reducerea ponderii cheltuielilor materiale cu numai 1% pe total județ reprezintă un succes indiscutabil, considerăm rezultatele obținute doar ca un prim pas. Avem în vedere, când facem această afirmație, experiența căpătată de colectivele de muncă, de organele și organizațiile de partid în mobilizarea tot mai competentă a energiilor creatoare, a rezervelor ce pot fi și trebuie puse plenar și operativ în valoare.

Experiența primului semestru din 1976

DIRECTIVELE celui de-al XI-lea Congres al P.C.R. pun în fața factorilor de răspundere, a colectivelor de muncă din industrie sarcini și mai însemnate pe linia reducerii cheltuielilor de producție. Ele sint deosebit de importante și pentru întreprinderile din industria mehedințeană, care participă în tot mai mare măsură la circuitul economic al țării. Echivalentul în valori absolute al planificării cheltuielilor la 1 000 lei producție-marfă sub nivelul celor realizate în 1975 se cifrează la peste 165 milioane lei, sarcină considerată minimală, doar ca punct de plecare pentru mobilizarea prin plan a tuturor rezervelor existente în întreprinderi.

Ținând cont de faptul că în 1975 nu toate unitățile au reușit să realizeze în condiții optime sarcina de plan privind reducerea cheltuielilor de producție, cit și de faptul că cea din acest an este deosebit de mobilizatoare, Comitetul județean de partid a inițiat un **program complex de măsuri** care să sprijine efectiv întreprinderile în identificarea rezervelor existente, în scopul obținerii unor rezultate corespunzătoare încă din prima lună a anului. Ca urmare a studiilor și analizelor efectuate, în întreprinderi au fost propuse și adoptate de adunările generale ale oamenilor muncii un număr de 206 acțiuni și măsuri al căror efect antecalculat a avut în vedere încadrarea în sarcina de plan pe 1976, precum și fundamentarea unui **angajament suplimentar** de reducere substanțială a cheltuielilor totale de producție și, în primul rînd, a celor materiale prin economisirea a cel puțin 500 tone metal, peste 500 mc material lemnos, aproape 2 500 tone combustibil convențional, a circa 4 000 MWh oră energie electrică, beneficii suplimentare peste plan etc.

În fundamentarea planului prețului de cost pe anul 1976, s-a respectat indicația metodologică legată de prevederea nivelului celui mai scăzut dintre consumurile normate și cele realizate în anul expirat — ca o premisă a încădrării în sarcina de plan. În acest fel au procedat, spre exemplu, Combinatul de celuloză și hîrtie cu ocazia planificării consumului de sodă caustică, de clor lichid și energie electrică utilizate la fabricarea celulozei papetare, de sulfat neutru de sodiu pentru fabricarea semicelulozei de fag etc.; Întreprinderea minieră Orșova, cu ocazia determinării consumului de feldspat triat utilizat la producerea feldspatului măcinat de azbest triat pentru producerea azbestului fulgi, de cuarț brut pentru produsele de cuarț; la fel a procedat și Întreprinderea forestieră de exploatare și transport la stabilirea consumului de benzină utilizată în operațiunile de scos-apropiat, sau la stabilirea consumului de motorină necesară pentru încărcat mecanic, descărcat, manipulat, stivuit. În acest fel au acționat și alte unități, rezultatele obținute pînă în pre-

zent fiind o consecință directă a acestui fapt.

Îndeplinirea planului de producție, utilizarea cât mai judicioasă a forței de muncă și cât mai completă a capacităților de producție au constituit, pe lângă măsurile la care ne-am referit, o preocupare permanentă pentru cea mai mare parte a colectivelor de muncă din cadrul întreprinderilor industriale din județ, reflectate în ultimă analiză în ieftinirea costurilor pe unitatea de produs, prin scăderea ponderii cheltuielilor cu munca vie și a amortimentelor. Colectivele și subcolectivele amintite au urmărit permanent și au analizat periodic modul cum se realizează planul de măsuri privind asigurarea realizării economiilor planificate. Realizările obținute până în prezent sînt edificatoare. Din totalul de 206 măsuri prevăzute pentru acest an, s-au realizat pînă acum 130 de măsuri, cu un efect valoric răzîsit în economii de peste 15 milioane lei. Au fost obținute rezultate bune pe linia reducerii cheltuielilor de producție de către majoritatea unităților. Astfel, pe primele 6 luni ale anului în curs cheltuielile totale la 1 000 lei producție-marfă au fost reduse cu 5,90 lei la Combinatul de prelucrare a lemnului, cu 10,90 lei la Șantierul naval Orșova, cu 45,70 lei la Întreprinderea de produse zaharoase, cu 18,30 lei la Întreprinderea de industrializare a laptei, cu 3,90 lei la Întreprinderea de spirt și bere, cu 5,0 lei la Întreprinderea de producere a nutrețurilor combinate. De asemenea, rezultate bune au obținut și colectivele de la Întreprinderea de confecții, care au redus cheltuielile materiale la 1 000 lei producție-marfă cu 6,0 lei. Combinatul de celuloză și hirtie cu 15,20 lei, Șantierul naval Orșova cu 117,80 lei, Întreprinderea de produse zaharoase cu 46,20 lei etc.

Influența reducerii consumurilor materiale

REALIZAREA normelor de consum în industrie demonstrează legătura strînsă ce există între reducerea principalelor consumuri și cea a cheltuielilor de producție. La sfîrșitul primelor șase luni din acest an s-au înregistrat economii la: Întreprinderea „Electrocentrale” — Porțile de Fier (1 160 mii kWh energie electrică), Întreprinderea minieră Orșova (735 mii kWh energie electrică, 316 tone combustibil convențional, 4 mc material lemnos), Combinatul de prelucrare a lemnului (219 tone combustibil convențional, 286 mc material lemnos), Șantierul naval Orșova (272 mii kWh energie electrică, 142 tone combustibil convențional, 131 mc material lemnos, 48 tone metal), Întreprinderea de confecții (84 mii kWh energie electrică, 93 tone combustibil convențional), Întreprinderea textilă „Cazanele” — Orșova (378 tone combustibil convențional), Întreprinderea de produse zaharoase (69 tone combustibil convențional), Întreprinderea de vagoane (711 tone metal) etc..

Reducerea cheltuielilor de producție în special pe seama cheltuielilor materiale, a devenit cauza întregului colectiv de muncă din fiecare unitate. Este edificatoare în această direcție inițiativa luată de colectivul de muncă de la Întreprinderea de vagoane de a lucra o zi pe lună cu electrozi economisiți, angajament preluat și de muncitorii de la cele două șantiere navale; inițiativa muncitorilor de la întreprinderea textilă „Cazanele” și Întreprinderea de confecții de a reduce la minimum posibil procentul de deșeuri, cuantificarea rezultatului acestei iniția-

tive făcîndu-se zilnic la nivelul fiecărui schimb; inițiativa care a pornit de la organizația de tineret din Întreprinderea de vagoane și care a cuprins nu numai organizațiile U.T.C. din toate unitățile, ci și colectivele de muncă în totalitatea lor cu privire la valorificarea în cel mai scurt timp a deșeurilor metalice ș.a.

Desigur, alături de realizările bune, se cer menționate și **citeva dintre neajunsurile care mai persistă** în unele întreprinderi. Este vorba de soluționarea cu înțîzire sau nesoluționarea unor probleme legate de stabilirea unui nivel al cheltuielilor în concordanță cu posibilitățile reale de care dispune unitatea, în special la Șantierul naval, Combinatul de prelucrare a lemnului și Întreprinderea de vagoane. La aceste situații, alături de cauze obiective au acționat însă și altele de ordin subiectiv care au împiedicat, în perioada analizată, obținerea unor rezultate la nivelul cerințelor și, de fapt, chiar la nivelul posibilităților. Așa, spre exemplu, la Șantierul naval Drobeta-Turnu Severin, Întreprinderea minieră Orșova, Întreprinderea de vagoane, colectivele de urmărirea a modului cum se duc la îndeplinire măsurile privind reducerea cheltuielilor de producție nu acționează în mod corespunzător; unele programe de măsuri au fost întocmite la „general”, fără determinarea unei eficiențe concrete, localizată în timp, fapt ce nu a dat posibilitatea evitării unor cheltuieli neeconomice, inutile (cazul Întreprinderii de vagoane). De asemenea, urmărirea modului cum se realizează măsurile propuse nu a avut un caracte-

Iulian PLOȘTINARU

prim-secretar al Comitetului județean Mehedinți al P.C.R.

(Continuare în pag. 32)

COMENTARIU LA UN GRAFIC

În fiecare unitate, în fiecare județ

RITMURI SUSȚINUTE LA RECOLTAREA GRÎULUI

RECOLTAREA pînă în prezent a peste circa 70% din suprafața cultivată cu grîu, condensarea — cu fiecare zi — a perioadei de executare a multor lucrări agricole importante, folosirea din plin a condițiilor meteorologice favorabile confirmă efectul mobilizator al măsurilor stabilite de Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R. în ședința din 14 iulie a.c., pentru intensificarea campaniei agricole de vară.

În toate județele — și în special în cele din sud — organizarea bună a activității face ca vitezele zilnice de lucru să aprobe ziua încheierii recoltării grîului în cooperativele agricole de producție.

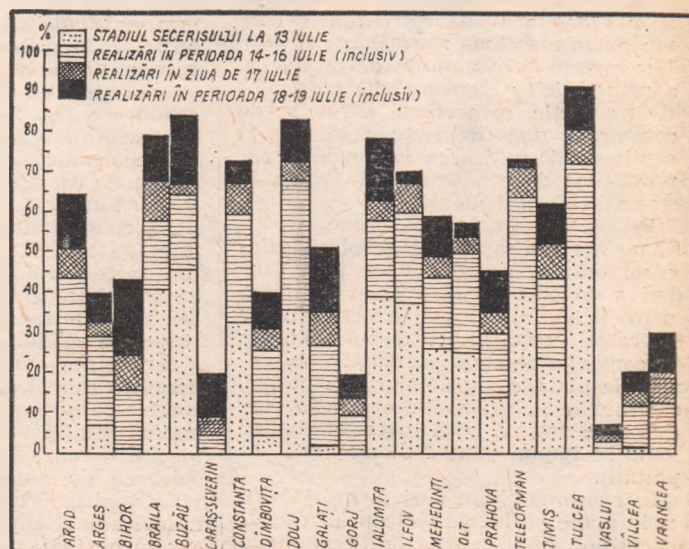
Una din principalele cauze care se desprinde din analiza graficului este aceea că există diferențe de ritmuri în stringerea recoltei,

atît în ce privește viteza medie zilnică de lucru, cît și realizările obținute pe o perioadă de 2—3 zile. Considerînd că acestea sînt zile de intensitate maximă la recoltat, în care capacitățile sînt folosite din plin, diferențele de ritmuri în cadrul aceluiași județ și în județe vecine, cu condiții de producție similare, în care cultura grîului ocupă un loc important (ca suprafață și pondere în structura producției agricole vegetale) se explică prin modul de organizare a activității combinelor și a parcului mașinilor de transport, prin calitatea activității comandamentelor comunale, a cadrelor de conducere.

În întreprinderile agricole de stat, în majoritatea județelor reprezentate în grafic, vitezele zilnice de lucru sînt mai mari ceea ce creează condiții pentru încheierea recoltatului grîului mai de-

vreme și, deci, posibilitatea de a sprijini suplimentar cooperativele agricole cu combine și mijloace de transport. În aceste zile, sub toate aspectele, evoluția timpu-

lui și a realizărilor impune intensificarea recoltării grîului, a eliberării terenului și a însămînțării culturilor duble.

Recoltarea grîului în cooperativele agricole de producție în principalele județe producătoare

ANALIZA ECONOMICO-FINANCIARĂ

UN INSTRUMENT DE PERFECTIONARE A CONDUCERII (IV)

Perfecționarea analizei pe bază de bilanț

Traian Duția — Analiza pe bază de bilanț constituie instrumentul de bază folosit în fundamentarea deciziilor curente și de perspectivă, la toate nivelurile organizatorice.

Pentru efectuarea analizei rezultatelor economico-financiare a fost pus la dispoziția unităților un **indrumar metodologic** în care sînt cuprinse obiectivele și procedeele de efectuare a analizei modului de îndeplinire a planului pe toate secțiunile, precum și a situației financiare și patrimoniale a unității. În felul acesta, putem spune că este asigurat atît cadrul legal, cît și cel metodologic pentru efectuarea în bune condiții a analizei activității economico-financiare la toate nivelurile organizatorice. Bineînțeles că aceasta nu exclude posibilitatea și necesitatea perfecționării în continuare atît a reglementărilor, cît și a normelor metodologice stabilite în acest domeniu.

Important este însă, după părerea noastră, de a se acționa cu răspundere, de a se valorifica la maximum rezultatele analizei economico-financiare, în primul rînd la nivelul unităților, unde, în fond, trebuie stabilite măsurile corespunzătoare pentru asigurarea îndeplinirii tuturor sarcinilor de plan. De aceea, un rol important trebuie să-l aibă analiza operativă, dacă se poate zilnică, a mersului realizării sarcinilor de plan. În acest scop, o importanță deosebită o are instituirea în fiecare unitate a unui sistem informațional operativ, care să furnizeze informațiile necesare cu privire la modul de îndeplinire a indicatorilor economico-financiare, dintre care am putea menționa: urmărirea și analiza operativă a planului de producție, a principalelor elemente ale costurilor de producție, respectiv a normelor de consum la materii prime, materiale și combustibil, utilizarea rațională a capacităților de producție, încadrarea în stocurile planificate etc.

Pentru asigurarea unei bune situații financiare și a capacității de plată a fiecărei unități, practica unor întreprinderi a dovedit, de asemenea, utilitatea urmării și analizei operative a unor indicatori cum sînt: disponibilitățile în conturile de bancă, creditele, obligațiile de plată, stocurile supranormative, cheltuielile neproductive etc., asigurîndu-se pe această bază luarea deciziilor care se impun pentru bunul mers al unității.

În continuare, am dori să ne referim și la unele probleme ridicate în cadrul discuțiilor. Analiza activității economice este un atribut care intră în competența fiecărui compartiment din cadrul unității respective. După părerea noastră,

nu este nevoie de organe specializate, respectiv de înființarea altor compartimente pentru efectuarea acestor analize. Nu putem rupe analiza, concluziile, măsurile propuse pentru activitatea desfășurată de unitate, de activitatea fiecăreia din aceste persoane cu munci de răspundere din unitate. De pildă, prezentarea în organele colective de conducere a analizei pe bază de bilanț este atribuită contabilului șef. Aceasta impune o conlucrare în faza de întocmire a lucrărilor de analiză între economiști, tehnicieni și ceilalți șefi ai compartimentelor de muncă. Analiza trebuie să fie un rod al muncii colective.

Pentru anumite probleme de amploare privind activitatea unei întreprinderi, pentru analiza în evoluție a anumitor indicatori, se pot constitui colective de specialiști din afara întreprinderii. De fapt acest lucru intră în practica organelor de control sau a altor organe cu sarcini pe această linie. Din aceste colective trebuie să facă parte specialiști care cunosc probleme practice, tehnice, financiare, pentru a analiza fenomenul economic din diferite unghiuri.

O mai largă deschidere a economicului către tehnic și invers

M. Ristea — O problemă mult dezbătută a fost cea a necesității unui compartiment distinct de analiză economică în structura organizatorică a întreprinderilor și centralelor. După părerea mea, **existența sau nu a unui compartiment distinct este o problemă concretă care se poate rezolva numai în cadrul unei analize de sistem informațional și conducere.** Așa după cum este cunoscut, iar discuțiile noastre au confirmat, analiza economică este integrată în toate atribuțiile conducerii și este prezentă în cadrul tuturor funcțiilor întreprinderii. A opina pentru un compartiment distinct de analiză economică înseamnă ipso facto a fi confrunțat cu o delegare de autoritate acceptată de o funcțiune sau alta a întreprinderii sau de întregul sistem de conducere al întreprinderii. O delegare de autoritate acceptată este necesară numai atunci cînd factorul de conducere este confrunțat cu o problemă multiplă și complexă care implică diviziunea muncii. În același timp, delegare de autoritate acceptată este necesară numai atunci cînd conducerea este asigurată cu toate elementele elaborării deciziei, este în stare să aprecieze periodic stadiul de realizare a obiectivelor și poate să cunoască în timp util abate-

rile de la obiectivele parametrizate, iar pe această bază reglarea sistemului condus.

O altă problemă privind practica de analiză economică se referă la reticența manifestată față de modelul normativ elaborat în țara noastră privind analiza pe bază de bilanț a rezultatelor activității economico-financiare obținute de întreprinderi și centrale. Desigur, este prematur să tragem concluzia de reticență. De la elaborarea modelului și pînă în prezent a trecut prea puțin timp. Totuși, forțînd nota, o reținere se poate constata. Ea este, după părerea mea, generată de maniera didactică privind structurarea problemicii de care se ocupă analiza pe bază de bilanț și în mod corespunzător instrumentarului metodologic folosit. Modelul normativ este foarte diversificat și implică o muncă foarte laborioasă. După o analiză economică făcută potrivit modelului normativ te întreb: care este trăsătura definitorie cu caracter sintetic privind activitatea economico-financiară a întreprinderii și în mod corespunzător factorii de influență? Orice analiză implică sinteza „care înseamnă reproducerea concretului ca unitate a multiformului”. Or, din acest punct de vedere modelul de analiză normativ nu ne dă criteriul de sinteză în măsură să estimeze fenomenele economice. Întreaga analiză economică efectuată în practică ar putea fi structurată și dimensionată pornind de la criteriul de eficiență economică a activității întreprinderii și centralei. Care este acest criteriu? Nu am un răspuns definitiv. Cel mult am putea afirma că acest criteriu ar trebui să estimeze măsura în care gestiunea resurselor se înscrie pe linia creșterii economice. Indicatorul primar de bază, asociat în continuare cu toată suita de indicatori derivați, care se înscrie pe linia comensurării eficienței economice a activității întreprinderii este beneficiul. Pornind de la beneficiu, analiza economică efectuată în practică se poate derula în trepte pe toți factorii de influență ai activității întreprinderii. În felul acesta, analiza economică capătă un caracter arborescent, cu asigurarea corelației dintre analiză și sinteză. În caz contrar organul colectiv de conducere al întreprinderii sau centralei nu poate avea o viziune globală asupra activității sistemului condus.

Modelul actual de analiză pe bază de bilanț putea căpăta o funcționalitate sporită în măsura în care problematica analizată ar fi fost ierarhizată în raport cu utilizatorul informației de analiză economică (secții, fabrici, uzine, întreprinderi, centrală, minister).

În sfîrșit, o altă problemă cu caracter practic se referă la folosirea unor metode eficiente de analiză, care să contribuie la gospodărirea rațională a fondurilor. Metodele care corespund aces-

te cerințe sînt cele de analiză tehnico-economică folosite în cadrul unor acțiuni cu caracter tematic. În prezent, asistăm la o largă deschidere a economicului către tehnic și a tehnicii către economic. Pe această linie, gospodărirea eficientă a fondurilor considerată în totalitate sau în anumite laturi ale ei (consumul de materiale, folosirea intensivă a utilajelor, reducerea prețului de cost etc.) poate constitui obiect cu caracter tematic rezolvat prin metode de analiză tehnico-economică. Folosirea acestor metode în cadrul analizelor tematice asigură un studiu organizat și cu o largă sferă de cuprindere. Orice obiectiv poate fi analizat sub multiple fațete, iar rezultatele analizei sînt finalizate în cadrul unor acțiuni sau decizii cu caracter mobilizator. Mai mult, prin complexitatea lor, ele implică munca de echipă, adică prezența unui cerc larg de specialiști în economie, tehnică, marketing etc. O metodă folosită în acest sens, cu o întinsă rază de acțiune este cea a „analizei valorii“.

În prezent se organizează analize cu caracter tematic, însă ele constituie, de regulă, dacă nu în exclusivitate, un atribut al organelor specializate de control extern. Analizele tematice și în mod corespunzător și metodele respective pot să se permanentizeze și la nivelul sistemului propriu de conducere al întreprinderii și centralei. Ele ar putea căpăta un caracter curent, fiind efectiv integrate în sistemul de metode și mijloace folosite în conducerea întreprinderii.

Cu privire la clasificarea analizelor economice prezentată de tovarășul Al. Gheorghiu sîntem întru totul de acord. Totuși, am asocia și o clasificare în raport cu funcționalitatea analizei, cu implicații și asupra metodologiei de analiză. Potrivit acestui criteriu putem vorbi de o analiză de control asupra realizării obiectivelor programate, analiză previzională, analiză preventivă (efectuată în special cu ocazia controlului preventiv), analiză operativă, analiză de diagnoză.

Nu am împărtăși ideea acreditată aici că nu am avea o analiză operativă. Chiar dacă la o cercetare mai riguroasă a momentului cînd se face analiza ar rezulta că ea are un caracter post-factum, totuși trebuie acceptată cel puțin din punct de vedere metodologic. Operativul își pune amprenta asupra exactității informației cu care operează analiza. De multe ori, pentru a fi operativă analiza, se acceptă în mod conștient o informație mai puțin exactă și totuși necesară conducerii.

O analiză operativă ridică însă o altă problemă, și anume stabilirea intervalului care se consideră operativ. De regulă, pe această linie se manifestă tendința ca informația să fie furnizată la termene cît mai reduse, dacă s-ar putea ca momentul informației să corespundă cu cel al retroinformației. Ridicînd această problemă am în vedere faptul că în măsura în care problema nu este rezolvată în mod corespunzător, analiza la perioade prea scurte poate căpăta un caracter fluctuant, nesemnificativ. De aceea, problema poate fi rezolvată țînînd seama de: caracterul statistic al fenomenelor economice, spațiul informațional-decisional, timpul de elaborare a informației, timpul de reacție a sistemului decizional, timpul de reacție a sistemului operațional.

În legătură cu corelația analiza sta-

tică și dinamică, consider că metodologia noastră de analiză economică este deficitară cu privire la estimarea și introducerea factorului „timp“. De regulă, analiza noastră economică operează cu modele ștate. Modele dinamice de analiză sînt deocamdată un atribut numai al cercetărilor operaționale.

Extinderea analizelor tematice efectuate cu forțe proprii

Aurel Isfănescu — Este cunoscut faptul că unitățile noastre sînt compartimentate în principiu de funcțiile întreprinderii. Așa cum s-a arătat aici, realizarea fiecărei funcții implică exercitarea atribuțiilor conducerii, care la rîndul lor presupun folosirea unui tip sau a mai multor tipuri de analiză economică din cele cunoscute și abordate deja în discuția noastră. Or, din cele menționate cred că se desprinde concluzia că la nivelul fiecărui compartiment funcțional trebuie să se desfășoare o intensă muncă de analiză; **fiecare compartiment trebuie să valorifice propriile informații pe care le produce.** Efectuarea analizei economice la nivelul compartimentelor prezintă avantajul că domeniul de cercetare este foarte bine cunoscut și pot fi formulate soluții corespunzătoare pentru îmbunătățirea activității. Extinderea gradului de mecanizare în prelucrarea datelor este o condiție favorizantă activității de analiză la nivelul compartimentelor funcționale existente. Din constatările proprii pe teren am ajuns la concluzia că analizele care se fac la acest nivel prezintă unele neajunsuri, și anume:

1. Problemele fiind cercetate prin prisma compartimentului, nu sînt excluse cazurile în care unele deficiențe sînt deplasate spre alte compartimente. Dacă ar fi analizate, de exemplu, stocurile de materiale de către compartimentul de aprovizionare și de către cele de producție, vor fi exprimate opinii diferite.

2. În diverse cazuri, aceste analize sînt considerate ca ceva comandat și nu ca o necesitate pentru activitatea proprie a compartimentului respectiv.

3. Nu în toate cazurile este asigurat timpul necesar pentru efectuarea analizei. Este o realitate pe care sîntem obligați să o recunoaștem că orice act normativ care apare are implicații asupra activității care se desfășoară în compartimentele cu profil strict economic-financiar, compartimente care au fost redimensionate în ultimul timp.

A fost menționată în tematica dezbaterii problema **analizelor tematice**; acestea ar trebui să fie extinse și efectuate de către unitate. Ele își găsesc utilitatea mai ales în stabilirea direcțiilor de acțiune în viitor, activitate care presupune efectuarea unor cercetări, studii.

S-a ridicat și problema subiectului de execuție, deci cine să le facă? **Personal, împărtășesc propunerea făcută pentru existența unui compartiment distinct de analiză economică în întreprinderile mari și în centralele industriale. Pentru centrala industrială ar mai exista o soluție, și anume, în cadrul schemei actuale, formarea din cadre economice și tehnice a unui colectiv de „consilieri“ care să se ocupe de aceste analize tema-**

tice și să gîndească direcțiile de acțiune în viitor. În activitatea practică se mai utilizează și metoda „colectivelor de analiză“ constituite temporar, care în cele mai diverse cazuri dă rezultate bune. Prezintă însă dezavantajul că, nefiind o funcție permanentă, calitatea exercitării ei poate fi afectată de preocupările curente ale subiectului executant.

În încheiere, doresc să subliniez faptul că elementul fundamental îl reprezintă valorificarea concluziilor rezultate din analizele pe care le facem, concluzii care întotdeauna trebuie să reflecte realitatea pentru a nu altera calitatea deciziilor, iar activitatea directă de conducere să folosească corespunzător și în exclusivitate pîrghiile economice, în condițiile predominării criteriilor de eficiență economică.

Noi metode care să permită cunoașterea costurilor normale

Stere Stătică — Din multiplele surse de informații existente într-o întreprindere, contabilitatea este deținătoarea celui mai mare volum de date care stau la baza multor analize. Dintre acestea, în mod selectiv, unele date completează zilnic „tabloul de bord“ al conducerii întreprinderii, pe baza lor luîndu-se decizii cu privire la îmbunătățirea activității pentru perioada curentă de plan, precum și în orientarea activității viitoare.

Procesul continuu de mecanizare a lucrărilor de evidență și calcul, precum și unele perfecționări de ordin metodologic au condus la creșterea operativității operațiunilor reflectate în contabilitate și pe această bază a prezenței datelor contabile în efectuarea analizelor economice.

După cum este cunoscut, în etapa actuală de dezvoltare economico-socială a țării noastre un accent deosebit se pune pe creșterea eficienței economice în toate domeniile de activitate. Izvorul principal al obținerii unei eficiențe ridicate îl constituie reducerea costurilor de producție. Posibilitățile de acționare pentru reducerea costurilor sînt nelimitate. Scoaterea la iveală a posibilităților nefolosite nu poate fi concepută fără o analiză complexă, aprofundată și permanentă a factorilor care influențează asupra nivelului costurilor.

Metodele actuale de evidență și calcul al costurilor de producție oferă posibilități de analiză limitate, întrucît costurile de producție sînt determinate după execuția produselor, utilizarea informațiilor obținute avînd o sferă redusă. Se impune, deci, **introducerea unor metode care să permită cunoașterea abaterilor care se produc față de costurile normale de producție** (cele prevăzute în tehnologie) pe parcursul desfășurării procesului de fabricație, putîndu-se astfel interveni operativ pentru înlăturarea cauzelor care produc abateri negative asupra costurilor.

Deosebit de problema costurilor, există încă numeroase domenii în care se impune simplificarea **formularisticii, a metodelor de evidență și calcul și chiar a unor reglementări normative.** Spre exemplificare pot arăta câteva: **extinderea metodei global-valorice pentru contabilitatea gestiunilor valorilor materiale, evaluarea sorto-tipodimensiu-**

nilor de materiale în lei (fără fracțiuni de bani), întocmirea trimestrială a bilanțelor de verificare, atât pentru fiecare cont cit și pe întreprindere, simplificarea formalităților pentru plecarea în delegație prin introducerea sistemului fără decontare etc. Simplificările și raționalizările în lucrări se vor reflecta favorabil asupra calității analizelor economice, întrucât timpul afectat acestor analize în prezent este extrem de limitat, ponderea deținând-o lucrările de execuție de mare volum.

Analiza economică nu trebuie privită ca un scop în sine. Rezultatele analizei trebuie să se finalizeze prin măsuri precise pentru remedierea unor deficiențe, precum și pentru orientarea viitoare a activității. Problema nu poate fi considerată încheiată în această fază. Controlul îndeplinirii măsurilor stabilite în urma oricărei analize constituie un factor hotărâtor al obținerii unor rezultate superioare, următoarea analiză având menirea de a soluționa alte aspecte semnalate.

Pentru asigurarea obiectivității în elucidarea unor deficiențe

Constantin C. Cojocaru — Cu toate că în teorie analiza economică și-a do-

bindit un loc și un rol bine definit, trebuie să recunoaștem însă că ceea ce se face în practică este deocamdată departe de necesități, de exigențele unei conduceri științifice. În general, cu mici excepții, analiza activității economice a întreprinderilor industriale își găsește o aplicabilitate „timidă” doar în raportul explicativ la darea de seamă. Spun „timidă”, întrucât concluziile desprinse, soluțiile preconizate — în sfera sesizării și cuantificării raporturilor de cauzalitate aferente diverselor rezultate economice — au inevitabil o notă mult prea generală, sînt tocmai datorită acestui fapt mai puțin utile în procesul conducerii. Or, de pildă, o serie de analize factoriale și structurale ale indicatorilor economici „cheie” oferă un dublu mare avantaj: pe de o parte explică, matematic, un rezultat înregistrat prin prisma aportului diversilor factori direcți și indirecti care l-au generat, iar pe de altă parte reliefează modul în care s-a orientat unitatea respectivă în obținerea acestui rezultat, dacă, în acest scop, s-a pus sau nu un accent deosebit pe latura intensivă, care are, și trebuie să aibă, un rol hotărâtor în creșterea eficienței economice.

Evident însă că efectuarea unor analize complexe, aprofundate pînă la nivelul cauzelor finale, bazate pe întrea-

ga corelare dialectică dintre fenomenele și procesele economice, presupune o muncă asiduă, competentă, presupune — de ce să n-o spunem — un timp special consacrat acestui scop și o „comandă fermă” în această privință din partea forurilor superioare. În plus, la nivel de întreprindere, se simte necesitatea unui spor sensibil de obiectivitate în elucidarea unor deficiențe, ceea ce, ținînd seama de actuala organizare, s-ar putea asigura sub egida nemijlocită a centralei industriale. Prin urmare, nu de organisme suplimentare specializate ducem lipsă atunci cînd se pune problema efectuării unor lucrări de analiză economică temeinic fundamentate din punct de vedere științific. Mai mult, legislația actuală statuează un cadru propice în această privință. Practic, ar trebui, totuși, lărgită componența colectivului care se ocupă cu analiza activității economice a întreprinderii la sfîrșit de an — colectiv din care să facă parte, obligatoriu, alături de cei mai competenți economiști, și o serie de ingineri. În plus, din acest colectiv ar trebui să facă parte și un reprezentant al centralei, un perfect cunoscător al situației din unitatea respectivă, căruia îi revine îndatorirea de a veghea asupra spiritului critic și obiectiv al întregii lucrări.

— CONCLUZII ȘI PROPUNERI —

PRIN PARTICIPAREA la dezbateră pe tema de mare actualitate privind rolul și importanța analizei economico-financiare în creșterea eficienței activității unităților productive a unor cadre de specialitate din întreprinderi, cercetare, organe de sinteză și învățămîntul superior economic au fost abordate, îndeosebi sub aspect practic, o serie de probleme care interesează un cerc larg de lucrători, cu muncă de conducere și de execuție din întreprinderi, centrale, ministere economice și organe de sinteză din economia națională.

În acest sens, este de subliniat unanimitatea participanților în legătură cu ideea că analiza constituie un instrument indispensabil pentru buna desfășurare a activității de conducere și preocuparea lor comună de a găsi noi posibilități de perfecționare a analizei și de valorificare superioară a concluziilor ce se desprind din analiză pentru creșterea eficienței în întreaga activitate economică, în care sens, din dezbateri, se pot desprinde următoarele:

1 Necesitatea ca analizele să fie efectuate nu numai de către sectorul financiar-contabil, ci de către fiecare compartiment al întreprinderii, prin conlucrarea cadrelor economice cu cele tehnice.

2 În vederea îmbunătățirii calității deciziilor s-au formulat următoarele propuneri:

● Inițierea, în cadrul structurii de personal aprobate, a unor compartimente speciale de analiză economică-financiară, care să se ocupe cu pregătirea deciziilor pentru organele colective de conducere ale unităților economice, deci cu elaborarea politicii întreprinderii economice sau centralei indus-

triale; extinderea analizelor tematice, la care să participe atât cadre economice cit și tehnice;

● folosirea balanței fluxului fondurilor financiare la nivelul unităților economice, întocmită în varianta plan sau execuție;

● extinderea metodei global-valorice pentru contabilitatea gestiunilor valorilor materiale;

● întocmirea trimestrială a bilanțelor de verificare atât pentru fiecare cont, cit și pe întreprindere;

● reprofilarea activității birourilor de experți în sensul efectuării unor expertize economico-financiare la cererea unităților economice în vederea clarificării sau diagnosticării unor situații, pentru evitarea fazelor litigioase.

3 Cerința ca necesitatea analizei să pătrundă în conștiința tuturor cadrelor, nu numai cu muncă de conducere, ci și de execuție, din fiecare sector de activitate al întreprinderii, la fiecare loc de muncă, în care scop i-ar trebui afectat un fond de timp pe măsura obiectivelor ce se urmăresc.

4 Extinderea cunoașterii metodelor moderne de analiză economico-financiară de către economiștii și inginerii ce lucrează în întreprinderi și centrale, pe calea învățămîntului profesional la locul de muncă sau a învățămîntului postuniversitar, cit și prin pătrunderea mai largă în învățămîntul tehnic a cunoștințelor economico-financiare. În pregătirea de viitor a economiștilor este necesar să fie pregătite două tipuri de specialiști: economiști pentru gestiunea economică și economiști pentru cercetare-dezvoltare.

Dezbateri consemnate de
Maria IONIȚA

NOI DIMENSIUNI ALE ORGANIZĂRII

Spre un loc de frunte între factorii eficienței

PESTE 54% DIN SPORUL de producție de circa două miliarde de lei, obținut în județul Dolj în cincinalul trecut, este rezultatul măsurilor, formelor și metodelor îmbunătățite de organizare. Productivitatea muncii pe angajat a înregistrat în perioada 1971—1975 o creștere de peste 80 000 de lei, din care 55% a reprezentat efectul organizării mai bune a conducerii producției și a muncii.

În majoritatea unităților și sectoarelor de activitate ale județului, prin măsurile politico-organizatorice luate s-a reușit să se asigure un climat favorabil pentru manifestarea spiritului de inițiativă și promovarea soluțiilor noi, moderne în acest domeniu. La aceasta au contribuit alături de faptul că un mare număr de cadre din conducerea tehnico-operativă a întreprinderilor, sectoarelor și compartimentelor au urmat în ultimii ani diferite forme de pregătire și specializare în problemele de organizare științifică a conducerii, producției și a muncii, cât și creșterea nivelului general de sensibilizare în urma intensificării acțiunilor de răspundere și generalizare a cunoștințelor și experienței pozitive, în special cele bazate pe realitățile din unități.

Compartimentele de organizare din unitățile de pe teritoriul județului își desfășoară activitatea prin cele peste 180 de cadre, grupate în 4 servicii, 12 birouri și în formații de 1—3 lucrători din compartimente care cumulează mai multe activități. (Remarcă aici că la 30 de unități, sarcinile de organizare sunt repartizate unor angajați în completarea atribuțiilor din alte domenii, ceea ce diminuează considerabil aportul acestora pe linia organizării producției și a muncii). Totodată, din componența comisiilor de resort din unități fac parte aproape o mie de cadre de specialitate și din activitățile de bază.

Raționalitatea

în expresie valorică:
zeci de milioane de lei economii

ÎN ANUL 1975, sub îndrumarea, coordonarea și cu participarea directă a compartimentelor și comisiilor de or-

● Ce arată experiența județului Dolj? ● Mari rezerve încă nevalorificate ● Cum se urmărește finalitatea studiilor și a măsurilor? ● Rolul centralelor și ministerelor se cere a fi accentuat ● Îmbinarea acțiunilor locale cu cele pe sectoare și ramuri

ganizare din unități au fost elaborate studii și proiecte prin care au fost fundamentate peste 350 de măsuri și soluții organizatorice, cu o eficiență antecalculată de peste 26 milioane de lei economii la prețul de cost și o economie relativă de peste 2 600 angajați. În urma aplicării parțiale sau totale a 248 de studii, au fost realizate beneficii suplimentare de peste 23,3 milioane lei și o economie relativă de aproape 2 000 de angajați. Organizarea debitării centralizate la întreprinderea „Electroputere“, organizarea fluxurilor de fabricație pe principiul tehnologiilor de grup la uzinele „7 Noiembrie“, organizarea activităților în cadrul triajului de cale ferată Craiova sînt numai cîteva din studiile în curs de aplicare, extindere și generalizare, cu rezultate bune.

Dacă anul trecut, aportul studiilor și măsurilor din domeniul organizării la creșterea în ansamblu a indicilor cantitativi și calitativi ai activității a fost de circa 43%, programele elaborate și aprobate în unitățile economice din județ pentru realizarea sarcinilor de plan pe an în curs prevăd mărirea acestei ponderi la circa 49%.

Astfel, referindu-ne la programele privind mărirea productivității, măsurile de perfecționare a organizării conducerii, producției și a muncii fundamentează 49,8% din creșterea planificată (3 650 angajați economie relativă) în industrie și 45% (2 100 angajați economie relativă) în construcții.

Numai în primul trimestru din 1976, prin realizarea a 144 de măsuri și studii a fost obținută suplimentar o producție de peste 71 milioane de lei, cu o economie relativă de 2 034 angajați.

În scopul răspîndirii cunoștințelor, al extinderii și generalizării experienței pozitive dobîndite se organizează frec-

„Trebuie să perfecționăm continuu activitatea de conducere, să organizăm mai bine producția și munca la toate nivelurile, pentru a îndeplini în cele mai bune condiții marelle obiective ale planului cincinal.“

NICOLAE CEAUȘESCU

vent acțiuni specifice — dezbateri, simpozioane, consfătuiri ș.a. Cele peste 70 de schimburi de experiență (la întreprinderea de bere, cea de reparații auto, la Direcția regională C.F.R., Combinatul chimic-Craiova și altele) au avut un caracter practic, oferind învățăminte deosebit de utile.

În schemă —
compartimente speciale,
în realitate —
„de toate pentru toți“

CU TOATE aceste realizări de ansamblu, trebuie remarcat că în unele unități activitatea în domeniul organizării științifice a producției și a muncii continuă să aibă un caracter sporadic, deoarece compartimentele special constituite (dar încadrate uneori cu personal nespecializat, folosit și în alte activități) abordează probleme minore, nu desfășoară acțiuni sistematice, încheiate, la fiecare secție, atelier, loc de muncă, precum și pe ansamblul unității. Activitatea unor comisii de organizare poartă încă pecetea formalismului. Asemenea situații se întîlnesc în acele unități economice (aparținînd centralelor de transport auto, industrializarea cîrnii, industria bumbacului, unitățile din Băilești și Filiași ale Centralei industriale de mașini și aparataje electrotehnice, precum și cooperației meșteșugărești, trustului județean de construcții locale) ale căror conduceri nu acordă atenția cuvenită îmbunătățirii organizării.

În tot anul 1975 și trimestrul I a.c., în unele unități nu au fost realizate decît 1—2 studii de organizare, iar în

altele, o bună parte din studiile elaborate nu au fost încă aplicate.

La Centrala de îngrășăminte chimice-Craiova, cu avizul ministerului de resort, dar contrar atribuțiilor unitare, activitatea de normare a fost trecută de la serviciul de organizare la cel de remunerare, iar activitatea de personal — trecută la organizare, în detrimentul acțiunilor de organizare, care în acest fel au fost fracționate.

Aș vrea, de asemenea, să semnalez ministerelor că **uneori problemele de organizare nu sînt tratate unitar**, chiar la unități din aceeași ramură și centrală, ceea ce se reflectă în disproporțiile existente pe linia dimensionării compartimentelor, față de volumul de activitate și complexitatea acestora; unele acțiuni sînt fragmentate și dispersate ca obiect și scop.

Este cît se poate de clar că pentru îndeplinirea sarcinilor de plan sporite din acest an, ca și din întregul cincinal, se impune ca asemenea neajunsuri să fie grabnic înlăturate, ca organizarea științifică a conducerii, producției și a muncii să își ocupe locul cuvenit în preocupările tuturor colectivelor, al organismelor de orientare, de coordonare și îndrumare de la toate nivelele.

● Consider necesar ca **centralele, direcțiile de organizare și control din ministere să analizeze modul cum se respectă atribuțiile unitare, să ia măsuri pentru delimitarea activității compartimentelor de organizare din toate unitățile tutelate, încadrarea acestora cu personal specializat în acest domeniu și care să nu mai fie utilizat și pentru îndeplinirea altor atribuții.** Din acest personal ar fi indicat să facă parte și **sociologi și psihologi**, completînd astfel sfera de preocupări a compartimentelor. (În prezent, în unitățile județului Dolj, problemele de sociologia și psihologia muncii nu au un cadru corespunzător de rezolvare, iar cadrele specializate în aceste probleme sînt folosite pentru alte activități — de pildă la Trustul de construcții industriale, „Electroputere“, Întreprinderea de confecții, Combinatul chimic ș.a.).

● Propunem ca activitatea compartimentelor și a conducerilor de unități pe linia organizării conducerii, producției și a muncii să constituie obiectul unor **acțiuni de coordonare, îndrumare și sprijin din partea ministerelor, prin centralele de resort, pornind de la orientarea planurilor tematice și pînă la finalizarea acțiunilor de implementare, extindere și generalizare a soluțiilor valoroase.** În județul Dolj, asemenea acțiuni inițiate de la nivel central pentru diferitele ramuri și sectoare nu au existat decît în mică măsură; unele unități (cum sînt cele din construcții, industria ușoară, transporturi și telecomunicații) nu au fost sprijinite în nici un fel de ministerele și centralele de resort.

Numai prin imbinarea acțiunilor locale cu cele pe verticală, activitatea de organizare din unități se va ridica la nivelul sarcinilor ce-i revin.

Adrian COJOCARU

directorul Cabinetului județean Dolj pentru probleme de organizare a producției și a muncii

EXPERIENȚE ÎN ACTUALITATE

ANALIZA OPERAȚIILOR, un valoros instrument de organizare

Afirmarea revoluției tehnico-științifice, trăsătură esențială a actualului cincinal, se va împlini nu numai prin realizarea obiectivelor de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică, ci și prin măsuri luate direct în producție, pe linia indicată în Planul național unic pe perioada 1976—1980: promovarea metodelor avansate de conducere și organizare a producției și a muncii, organizarea rațională a fluxurilor tehnologice, extinderea mecanizării și automatizării etc.

Autorul articolului, specialist în probleme de ergonomie și studiul muncii, descrie, pe exemplul întreprinderii „Tractorul“ Brașov, experiența acumulată și rezultatele extrem de valoroase ce pot fi dobîndite prin preocupările de perfecționare a organizării producției.

Perfecționarea tehnologiilor de fabricație a reperelor presupune efectuarea unor analize minuțioase la fiecare operație.

Prima etapă o constituie împărțirea operației în elementele sale componente, care astfel se pot examina separat. Studiul proceselor sau operațiilor devenind o sumă a studiilor elementelor ce se referă de fapt la probleme simple. Studiul fiecărui proces (operație) constă în două forme de analiză. Prima împarte sarcina într-o serie de factori cum sînt: materialele, condițiile de control și mînuirea materialelor, după care fiecare factor este examinat critic — utilizînd elemente ale analizei valorii — în vederea descoperirii

posibilităților de îmbunătățire și automatizare a proceselor. A doua formă se referă la executant, la mișcările acestuia, precum și la echipamentul folosit pentru operația respectivă. Efectuarea studiilor pe operații are ca scop orientarea preocupărilor cadrelor tehnice

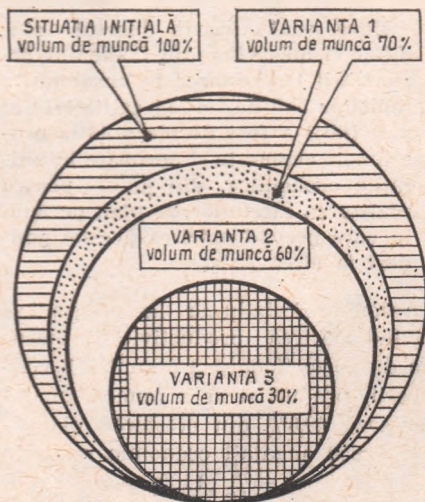
pentru a aduce fiecare operație, pe cît posibil, în situația de a fi realizată în condiții de automatizare. Metoda de analiză pe operații are mai multe etape: (a) examinează și observă

— O inițiativă care a mărit productivitatea muncii cu 73,5 la sută —

fizic operația; (b) pune întrebări; (c) estimează posibilitățile de îmbunătățire; (d) examinează mai multe soluții de mecanizare sau automatizare. În cadrul acestei analize se studiază: (a) procesul de fabricație împreună cu utilajul folosit; (b) sculele, dispozitivele, regimurile de lucru; (c) cerințele tehnice de fabricație; (d) dispunerea locului de muncă și mișcările executanților; (e) fluxul materialelor; (f) planul de amplasare a echipamentului; (g) consumul de timp de muncă necesitat de operație etc.

Această analiză nu este limitată la producția de serie și de masă, ci poate fi aplicată la orice linie de fabricație și pentru orice muncă.

De remarcat faptul că la analiza unei linii de fabricație nici o operație nu poate fi studiată în mod izolat; ea trebuie considerată ca făcînd parte dintr-un proces unitar, deci și efectele pe care le poate avea o modificare oarecare este necesar să fie privite prin prisma procesului respectiv. Examinînd cu grijă toate operațiile efectuate asupra unei piese, analistul poate determina care dintre ele pot fi combinate, eliminate, înlocuite etc.

Evoluția timpului de muncă pentru prelucrarea unui lot de 500 piese (reperul 31.25.301) în funcție de structura parcului de mașini și de organizarea acestuia: situația inițială — mașini-unelte universale amplasate grupat pe genuri de mașini; varianta 1 — mașini universale amplasate în flux; varianta 2 — mașini universale și speciale amplasate în flux; varianta 3 — mașini universale și speciale amplasate în flux cu polideservire.

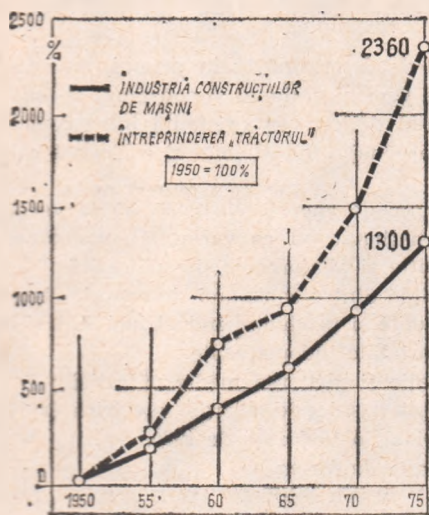
CONDUCERE · ORGANIZARE

Analistul este necesar să fie la curent cu tot ce este nou în tehnică, pentru că numai astfel poate recomanda modificările tehnologice necesare, care să ducă la creșterea productivității muncii, îmbunătățirea calității și reducerea costurilor, prin perfecționarea sau eliminarea operațiilor ce se execută cu tehnici învechite sau a celor inutile.

Pentru exemplificare voi prezenta sumar — servindu-mă de tehnicile studiului muncii — analiza detaliată la care a fost supusă, în patru etape, tehnologia de fabricație a unui ax (reperul 31.25.301).

Fabricația acestui reper a început în anul 1950, după o concepție de organizare tehnologică determinată de posibilitățile parcului de mașini-unelte existente pe atunci în uzină: în majoritatea mașini-unelte universale, amplasate în cadrul atelierelor pe grupe de același gen (strunguri, freze, mașini de rectificat etc.), dotate cu un minimum de dispozitive și la care se lucra cu scule obișnuite. Pentru reprezentarea stadiilor necesitate de această organizare tehnologică, am figurat în graficul de analiză detaliată — considerând un lot de 500 piese — 16 stadii de operații, un stadiu de control, 13 stadii de transport și 10 stadii de așteptare.

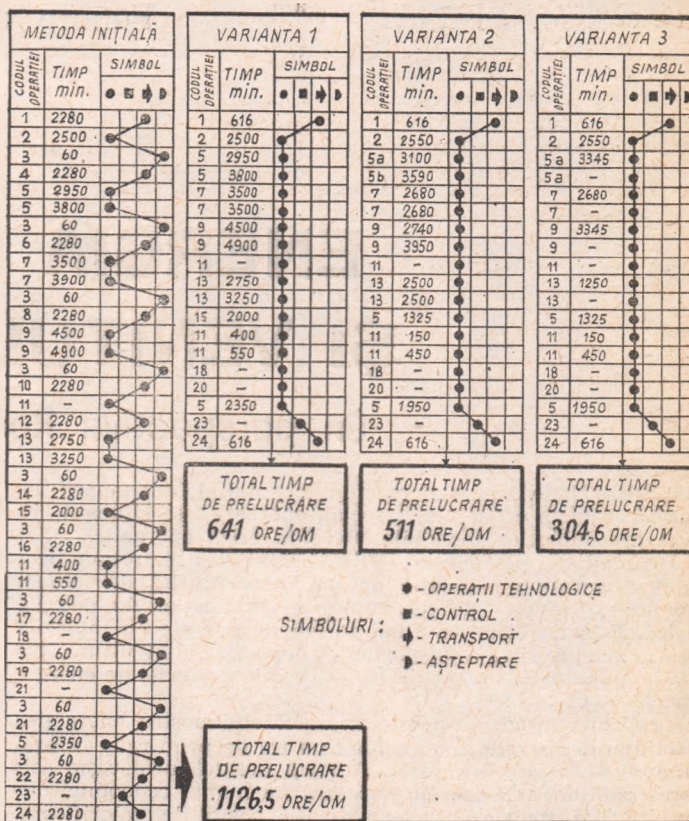
Piesele cântăresc 56 kg/buc., respectiv 28 t/lot; cele 13 stadii de transport se executau cu electrocarul pe o distanță totalizând 2443 m. Potrivit normativelor, încărcarea, descărcarea și transportul celor 28 tone necesita un volum de 495 ore/omx7,5 lei/ora

Evoluția productivității muncii în decursul a 5 cincinale la întreprinderea „Tractorul” (redată aici comparativ cu dinamica pe ansamblul industriei construcției de mașini) este, în cea mai mare parte, rezultatul perfecționărilor succesive aduse tehnologiei și organizării producției și a muncii.

Descrierea stadiilor tehnologiilor de prelucrare a reperului 31.25.301

1 — introducerea pieselor forjate de pe platformă; 2 — frezare, amborare; 3 — așteptare; 4 — transport la grupa de mașini de strunjit; 5 — strunjit pe strung paralel; 5 a — strunjit pe strung copier; 5 b — strunjit pe strung paralel cu suport; 6 — transport în zona mașinilor de rectificat; 7 — rectificare exterior; 8 — transport la mașinile de frezat; 9 — frezat pe mașină orizontală; 10 — transport la ajustare; 11 — ajustare; 12 — transport în zona mașinilor de frezat caneluri; 13 — frezat pe ax canelat; 14 — transport în zona mașinilor de strunjit; 15 — strunjit pe strung paralel; 16 — transport la ajustat; 17 — transport la spălare; 18 — spălare, degresare, decapare; 19 — transport la tratament termic; 20 — tratament; 21 — transport înapoi la secția uzinaj; 22 — transport la control tehnic; 23 — control tehnic de calitate; 24 — transport la secția beneficiară.

Graficul analizei detaliate a procesului de organizare tehnologică pentru executarea unui lot de 500 piese (reperul 31.25.301): variantele 1 și 2 — cu organizare în flux, varianta 3 — cu organizare în flux cu polideservire.

= 3737 lei manoperă de transport. Cele 16 stadii de operații, conform fișelor tehnologice, necesitau 37350 minute-om timp productiv, la care se adăugau timpul de transport și timpul de așteptare. Volumul total de muncă pe întregul ciclu era de 67590 minute-om (respectiv 1126 ore-om).

Supunând analizei critice această organizare tehnologică, s-au putut face multe propuneri pentru eliminarea unor stadii, combinarea, inversarea sau simplificarea altora. Păstrând aceeași dotare tehnologică, prin simpla amplasare în flux a utilajelor, numărul stadiilor de operații a rămas ca și în procesul anterior: 16, numărul stadiilor de control — 1, cel al stadiilor de transport a scăzut de la 13 la 2 (introducerea pieselor de pe platformă în secție la prima mașină și transportul pieselor uzinate la secția beneficiară. Iar cele 10 stadii de așteptare au fost eliminate complet. Acest mod de organizare a făcut ca manopera de transport (conținut, paletizat și cu stivuitoare) pe o distanță de numai 800 m să se reducă la 20,6 ore, echivalând cu 155 lei. Durata ciclului de lucru a scăzut la 641 ore-om, creșterea de productivitate fiind de 43%.

Supunând în continuare analizei critice procesul tehnologic și, de data aceasta, folosindu-ne de principiile studiului operațiilor, constatăm că multe operații din cele 16 stadii pot fi

îmbunătățite sau simplificate. De exemplu, operațiile de pe strunguri paralele se pot executa cu randamente ridicate pe strunguri copier, sau tot pe strung paralel, cu suport adaptat. De asemenea, prin folosirea unor dispozitive și a unor scule cu randamente ridicate pot fi îmbunătățite și operațiile de rectificare, frezare, tăiat caneluri etc. A rezultat deci necesitatea folosirii unor mașini speciale, a semiautomatizării mașinilor universale existente, adică a adaptării parcului de mașini-unelte pentru producția de serie. În urma îmbunătățirilor tehnologice aduse, ciclul de lucru pentru lotul de piese s-a redus la 511 ore-om, noul nivel al sporului de productivitate față de varianta 1 ajungând la 55%.

Mai departe, în urma semiautomatizării și a organizării ergonomice a locurilor de muncă, s-au creat condiții ca cele 2 strunguri de copiat să fie servite de către un singur executant, metodă ce s-a putut extinde și la mașinile de rectificat și de frezat, așa încât la noua organizare tehnologică în flux cu polideservire, ciclul de lucru al lotului de piese s-a redus la 304 ore-om, iar creșterea de productivitate a atins 73,5%. În prezent apar posibilități de a o majora încă, aplicând procedee noi de prelucrare.

Ing. Ion SAVU

Întreprinderea „Tractorul”-Brașov

ENERGIA ELECTRICĂ ȘI VENITUL NAȚIONAL

(în perspectiva României anului 1990)

REPREZENTÂND un element fundamental al funcționării întregului organism economic și social, energetica se situează în centrul preocupărilor mondiale. Recenta criză energetică din lumea capitalistă a evidențiat cu toată claritatea că trebuie permanent asigurată o corelație optimă între nivelul dezvoltării economice și nivelul de dezvoltare al producției de energie electrică. Energia electrică fiind forma de energie cu multiple utilizări, mai ușor de transportat și nepoluantă, în ultima instanță se pune problema echilibrului cererii și ofertei de energie electrică.

În cadrul politicii economice a partidului nostru energetica și continua ei dezvoltare au ocupat un rol de prim rang în procesul industrializării socialiste. Această politică urmărește asigurarea cantității de energie necesară nu numai economiei dar și activităților sociale în ansamblu, în condițiile valorificării superioare și ale utilizării raționale a resurselor energetice ale țării.

1. Echilibru între cererea și oferta de energie electrică

ANALIZÂND evoluția principalilor indicatori economici și energetice în cei 25 de ani cîți au trecut de cînd a fost aprobat primul plan de electrificare a țării, se poate constata că dezvoltarea economico-socială a țării noastre a fost în strînsă dependență cu dezvoltarea în ritm rapid a producției de energie electrică. În acest sens este semnificativ faptul că în timp ce producția globală industrială a crescut de peste 21 ori, iar venitul național de peste 10 ori în perioada 1950—1975, producția de energie electrică a crescut de peste 25 ori. Această creștere a avut loc în condițiile sporirii doar de cca. 5 ori a producției de energie primară, ceea ce reflectă elocvent sporirea productivității muncii, faptul că resursele energetice ale țării sînt mai eficient utilizate.

În perioada 1971—1975, creșterea industrială medie anuală a fost de 13%, iar producția de energie electrică a avut o creștere de numai 8,8%. Indicele de consum mediu de energie electrică a scăzut de la 65 000 KWh la un milion lei producție industrială în anul 1970, la 57 000 KWh în 1975.

În cincinalul care s-a încheiat, ca urmare a măsurilor hotărîte de utilizare judicioasă a energiei s-au realizat importante economii. Astfel, consumul total de energie electrică la 1 000 lei venit național a scăzut de la 154 KWh în 1970 la 141 KWh în 1975.

Atît prognozele naționale cît și cele mondiale arată că, anual, consumul de energie electrică va continua să crească în deceniile următoare, în această situație punîndu-se problema dacă resursele de energie vor putea acoperi aceste nevoi mereu crescînde.

Datele existente indică pentru țara noastră un consum destul de ridicat de energie pe fiecare dolar venit național (raportat pe locuitor). Astfel, consumul de energie primară calculat în kg combustibil convențional raportat la o unitate de venit național a fost în țara noastră în anul 1972 de 3,7, în Anglia de 2,47, în Belgia de 2,32 și în Suedia de 2,27.

În industria noastră în 1975 se consuma circa 67% din totalul producției de energie electrică, deci măsurile de economisire a energiei trebuie să se îndrepte în principal în acest sector.

2. Corelația consumului de energie electrică cu venitul național

PE BAZA datelor statistice ce ne-au stat la dispoziție, a Directivelor Congresului al XI-lea al P.C.R. și prevederilor cincinalului pe care-l parcurgem, am cercetat, cu ajutorul unui model matematic, corelația dintre producția de energie electrică și venitul național în țara noastră pînă în 1990.

Deoarece în acest articol nu prezintă interes publicarea tuturor calculelor efectuate, ne mărginim să redăm metodologia utilizată, graficele obținute și concluziile analizei. Menționăm că dintre metodele de prognozare am folosit-o pe cea econometrică.

Astfel am considerat că prognoza globală a consumului de energie o putem efectua prin extrapolarea simplă sau multiplă a diferiților indici economici. Corelația am obținut-o pe baza unei funcții model obținute prin metoda celor mai mici pătrate aplicată datelor din perioada 1960—1975. Corelația dintre indicii consumului anual de energie electrică și anumiți indici economici mai puțin sensibili la diverse schimbări ale structurii economice ne permite să facem o prognoză pe o perioadă mai lungă.

Folosind procedeul secvențial, a cărui caracteristică e faptul că se acordă o importanță mai mare ultimelor date și perioade, am construit prognoza statistică după metoda aproximației cu parametri diferiți. Seria de date cuprinde 15 ani, cunoscînd datele în dinamică privind consumul de energie electrică (y) și venitul național (x) pentru perioada 1960—1974 și producția industrială (x_1) și consumul casnic (x_2) pentru perioada 1960—1973.

Am luat 2 exemple de determinări: în primul, am stabilit legătura existentă între venitul național și consumul de energie electrică, iar în cel de-al doilea, cea existentă între consumul de energie electrică și producția industrială și consumul casnic.

I. Am determinat:

a) corelația consumului de energie electrică (y) ca variabilă dependentă și venitul național (x) ca variabilă independentă.
b) indicele de corelație și abaterea medie pătratică.

II. a) corelația multiplă dintre consumul de energie electrică (y) ca variabilă dependentă și producția industrială (x_1) și consumul casnic (x_2) ca variabile independente.

b) indicele de corelație și abaterea medie pătratică;
c) nivelul consumului casnic de energie electrică în 1990.
— producția industrială în 1990 față de 1960.

I. Corelația simplă este de forma

$$y = a + bx.$$

Coeficienții a și b ai funcției se determină prin metoda celor mai mici pătrate dintr-un sistem de ecuații.

Funcția capătă astfel forma: $y = -98,7 + 2,12x$.

Înlocuind pe x cu valorile corespunzătoare fiecărui an statistic, am obținut valorile calculate pentru y (1990) sau, altfel spus, dinamica consumului de energie electrică în funcție de dinamica venitului național.

TEORII-IDEI

Obținem un indice de corelație $i = 0,985$ și o abatere medie pătratică $= 10,865\%$. Eroarea introdusă de această funcție este destul de mare.

Rezultatele finale ale calculului, în cazul utilizării funcției ridicate pe perioada 1970—1974 (anume $y = 23,77 + 0,78x$), sint $(y)_{1990} = 6800 \div 7000$ kWh/locuitor.

II. a) Corelația multiplă este de forma :

$$y = a + bx_1 + cx_2$$

Coeficienții funcției se determină analog obținându-se

$$a = 3,62$$

$$b = 0,69$$

$$c = 0,35$$

Deci funcția care aproximează fenomenul este

$$y = 3,62 + 0,69x_1 + 0,35x_2$$

Din analiza corelației multiple rezultă că dinamica producției industriale influențează într-o măsură mai mare consumul de energie electrică, lucru normal datorită faptului că ponderea energiei electrice consumate în industrie este mai mare decât în gospodăria casnică. Se poate constata că ambele variabile independente influențează pozitiv variabila dependentă. Astfel, c creștere de 1% a producției industriale, în timp ce consumul casnic rămâne constant, duce la o creștere a consumului de energie electrică cu $0,69\%$. Dacă producția industrială rămâne constantă și consumul casnic crește cu 1% , consumul total de energie electrică crește mai puțin decât în cazul anterior (cu $0,35\%$).

Înlocuind pe x_1 și x_2 cu valorile corespunzătoare perioadei 1960—1974 obținem valoarea calculată pentru y .

b) Efectuind un calcul analog celui de la pct. I rezultă :

$$i = 0,996$$

$$\sigma = 5,377\%$$

Valorile obținute pentru indicii de corelație și pentru abaterea medie pătratică sint satisfăcătoare, ceea ce denotă că, în fapt, corelația dintre cele trei variabile este bine aproximată de funcția determinată.

c) Creșterea consumului de energie electrică în anii 1975—1990 se determină pe baza ritmurilor de creștere a producției industriale și a consumului casnic conform directivelor Congresului XI.

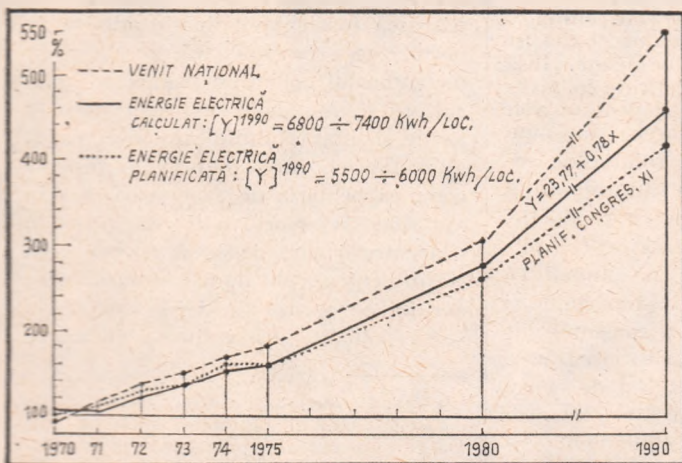
Producția industrială va cunoaște o creștere absolută de peste 10 ori. Tot în 1980 consumul casnic va fi de 6 000 milioane kWh.

Pentru producția de energie electrică se obțin valorile absolute :

În 1980 de 3 894,8 kWh/loc.

În 1990 de 7 125,6 kWh/loc.

Din graficul nr. 1, în care prezentăm concluziile acestor

GRAFICUL Nr. 1

calculare pe perioada 1970—1990, se desprinde îmbunătățirea continuă a unor corelații.

3. CONCLUZII

ANALIZÎND modelul matematic studiat și avînd la bază Directivele Congresului al XI-lea al P.C.R. se pot trage concluziile următoare :

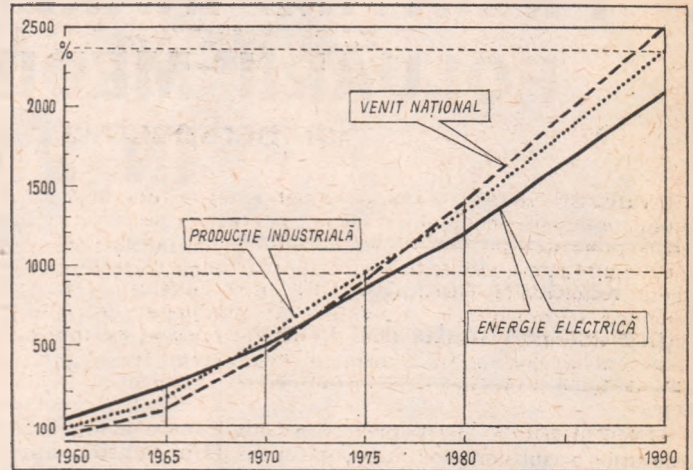
— În perioada analizată 1960—1974 creșterea procentuală a energiei electrice a fost aproape în fiecare an mai mare decât

creșterea procentuală corespunzătoare a producției industriale și a venitului național.

— În perioada 1965—1975 se ajunge la o egalizare între creșterea producției industriale (3,31 ori) și cea a producției de energie electrică (3,31 ori). Această tendință de egalizare se realizează și între producția de energie electrică și venitul național în perioada 1970—1975.

— În perioada 1975—1990 producția industrială și venitul național vor crește mai rapid decît producția de energie electrică (6,5—7,5 ori față de 3,7—4 ori).

Sintetizînd evoluțiile creșterilor celor trei indici obținem următorul grafic (2).

GRAFICUL Nr. 2

Rezultatele obținute din modelul de prognoză se cer interpretate cu atenție, deoarece modelul matematic considerat nu este purtător și al tendințelor de modificare structurală ce vor apărea în cadrul ramurilor economiei naționale și, în special, în cadrul industriei. Prin Directivele Congresului al XI-lea al PCR se prevăd importante modernizări ale industriei, în special prin creșterea ponderii ramurilor prelucrătoare, ca industria electronică și a mijloacelor de automatizare, ramuri cu consum specific redus de energie. Astfel, în timp ce creșterea volumului producției industriale în 1980 va fi de 62—70% față de 1975 volumul producției tehnicii de calcul se va dubla; în același timp, alte ramuri cu consum ridicat de energie vor înregistra creșteri mai reduse (industria cimentului 40—48%). Aceste tendințe care nu au fost luate de noi în considerare și utilizate în modelul matematic dau un caracter aproximativ valorilor rezultate din calcul pentru 1980—1990.

Analizînd, însă, tendințele din ultimii ani (în cazul nostru perioada 1970—1974) prin prisma modernizării industriei și a măsurilor luate începînd din 1973 pentru folosirea mai judicioasă a combustibilului și energiei electrice, se constată că valorile obținute prin calculul nostru sint foarte apropiate de cele prevăzute în Programul partidului.

În anii care vor urma se vor lua noi măsuri pentru îmbunătățirea, în continuare, a consumului de energie electrică în industrie și pentru diminuarea pierderilor din centralele și rețelele electrice. Extrapolînd, în continuare, valorile obținute prin modelul de prognoză constatăm o apropiere și mai mare de valorile indicate de Congresul al XI-lea al P.C.R. Din cele expuse se ajunge la concluzia că modelul matematic prezentat conduce la rezultate corespunzătoare, ajungîndu-se în 1990, la un nivel al venitului național de 2 500—3 000\$ pe locuitor la o producție de energie electrică de 5 500—6 000 kWh/locuitor. Venitul național va crește după 1980 mai rapid decît producția industrială. Aceste tendințe demonstrează politica justă a partidului nostru care urmărește ca țara noastră să se apropie rapid de țările dezvoltate din punct de vedere economic, cu un consum mult mai redus de energie electrică pentru obținerea venitului național prevăzut.

dr. Ana GLUVACOV

și studenții

Angelo ALEXANDRESCU

Cristian GHIUZELI

anul III Institutul Politehnic —
București

PREÎNTÎMPINAREA ȘI ÎNLĂTURAREA POLUĂRII MEDIULUI NATURAL ÎN ROMÂNIA (II)

Reziduuri poluante din prelucrarea materiilor prime

ÎNCEPÎND de la desprinderea din natură a substanțelor utile, pe parcursul prelucrării lor și uneori până la produsele finite, apar numeroase cazuri când subprodusele și deșeurile în forme și stări diferite, precum și în anumite concentrații exercită efecte nocive asupra ecosistemului sau asupra unor elemente ale acestuia (sănătății omului, vieții animalelor și plantelor, durabilității bunurilor create de om etc.). Însă aceste efecte negative ale reziduurilor nu exprimă nicidecum o fatalitate a dezvoltării. Ele exprimă mai degrabă limitele temporare sau, mai precis, imperfecțiunea tehnologiilor adoptate în diferitele ramuri industriale în momentul când reziduurile respective nu prezentau un pericol evident pentru ecosistem, deoarece atunci cantitățile și intensitățile lor erau destul de reduse.

Dacă ne referim, de pildă, la **industria de preparare a minereurilor feroase și nemetalifere**, care este reprezentată de un număr de circa 50 de uzine, folosind procedee uscate, produce însemnate cantități de praf la operațiile de concasare, măcinare, granulare, sortare etc. Deși în ultimii ani au fost făcute eforturi importante pentru asigurarea respectării limitelor admise de praf în atmosfera locurilor de muncă, totuși în anii 1973—1974 cantitățile de praf evacuate în atmosfera din afara uzinelor prin coșurile înalte se ridicau, potrivit determinărilor efectuate, la cantități ce reprezentau 0,06—2,53% din producția de substanță utilă. Această situație, precum și caracterul uneori agresiv pentru întreaga biosferă au determinat analiza critică a tehnologiilor și a mijloacelor tehnice de preparare și prelucrare primară a minereurilor, stabilirea datelor de bază și trecerea la perfecționarea, reproiectarea și înlocuirea instalațiilor de desprăfuire, inclusiv instalarea electrofiltrelor cu randament ridicat¹⁾.

La prepararea minereurilor neferoase

prin **flotație**, în vederea obținerii concentratelor, se folosesc cantități mari de apă (circa 5—6 mc/t de minereu prelucrat), precum și o serie de săruri anorganice (cianură de sodiu, fenoli etc.) care prezintă o toxicitate deosebit de puternică. Evident, în condițiile când industria metalurgiei neferoase ia un mare avânt, evacuarea apelor reziduale în cantități atât de mari, fără o epurare prealabilă, va provoca o impurificare tot mai puternică a apelor curgătoare. Până la începutul acestui deceniu, în România a fost utilizată metoda de epurare mecanică a apelor reziduale de flotație prin decantarea sterilului din turbureală în iazuri. În aceste iazuri, mai ales în sezonul cald, se produce și o epurare naturală prin procese biochimice destul de avansate astfel încât apele evacuate din unele iazuri se încadrează în condițiile impuse de norme. Totuși, în cea mai mare parte a anului, reziduurile reactivelor de flotație rămân în concentrații care depășesc cu mult limitele admise (fenoli 1—3 mg/l, cianuri 2—4 mg/l, SO₄ 200—600mg/l etc.), fapt care a impus efectuarea unor cercetări pentru epurarea apelor uzate, pe cale chimică, pentru înlocuirea reactivilor toxici și pentru recircularea apelor uzate. Însă asigurarea unor ape purificate la nivelul admis de norme se dovedește a fi foarte costisitoare. De aceea, începând din 1973, s-a recurs la soluția de recirculare a apei (epurate sau neepurate) fie pe ansamblul fazelor de producție, fie pe faze separate de fabricație. Aplicarea acestui procedeu nu numai că evită poluarea apelor, însă permite și o reducere substanțială a consumurilor de reactivi: silicat de sodiu circa 50%, cianură de sodiu 70%, sulfat de cupru 46%, carbonat de sodiu 85%. De asemenea, asigură și un randament corespunzător al extracției de metale în comparație cu procedeul de folosire a apei proaspete. Astfel, în condițiile circulației apei pe faze tehnologice din minereu, cu conținut de 0,6% plumb, 1,8% zinc și 10% sulf, s-a obținut un concentrat plumbzincos cu 9,2% plumb și 34% zinc (superior normei de calitate) și concentrat de pirită cu 49% sulf, iar extracțiile de metale au fost de 79% plumb și 94% zinc²⁾.

Industria chimică cu o pondere în

anul 1974 de 11,2% în producția globală industrială a României, care cuprinde mai mult de 50 de mari unități industriale și care va avea o creștere în actualul cincinal (1976—1980) de 60—80% față de cincinalul precedent (1971—1975), se caracterizează prin aceea că are o contribuție mai mare la poluarea mediului înconjurător în comparație cu alte ramuri, nu numai prin pondere ci și prin trăsături specifice:

În condițiile unei structuri complexe a industriei chimice, experiența din România confirmă faptul că cele mai însemnate surse de poluare sînt **fabricile de acid sulfuric, cele de acid azotic și cele de clor** și compuși ai acestora, precum și alte fabrici care folosesc pe scară largă substanțele enumerate. Astfel, deși, pe ansamblu, fabricile de acid sulfuric evacuează în atmosferă o cantitate mult mai redusă de dioxid de sulf față de centralele termoelectrice (circa 1/6)³⁾, totuși caracterul discontinuu al acestor evacuări, din diferite cauze, face ca în anumite perioade, scurte, concentrațiile să depășească foarte mult dozele admise de norme, ceea ce provoacă, pe un perimetru destul de întins, pagube în agricultură și intoxicații. Fabricile de acid azotic și îngrășăminte azotoase, ca și alte fabrici care folosesc în procese compuși pe bază de azot evacuează în atmosferă adeseori oxizi de azot în concentrații care depășesc norma, ceea ce influențează nu numai impurificarea aerului pe o rază de 1—3 km de la sursa poluantă, cu influențe negative

¹⁾ Vezi P. Roman și colab., „Aspecte ale poluării mediului de către industria minieră”, comunicare prezentată la Simpozionul al 7-lea privind „Prevenirea și combaterea poluării mediului”, Academia Republicii Socialiste România, București 1974; M. Barnea, „Poluarea aerului cu plumb. Implicațiile ecologice asupra colectivității umane”, comunicare prezentată la simpozionul al 4-lea privind „Prevenirea și combaterea mediului”, Acad. Republicii Socialiste România, București, 1971.

²⁾ Vezi, Bujor Olteanu, „Protecția mediului ambiant în rafinările de petrol”, comunicare prezentată la cel de-al VI-lea simpozion privind „Prevenirea și combaterea poluării mediului”, Academia Republicii Socialiste România, București, 1973.

asupra biosferei, însă prezintă și un caracter corosiv puternic, ducând la distrugerea rapidă a instalațiilor industriale și mai cu seamă a sistemelor de reglare și control. Având în vedere, pe de o parte, ponderea mare a industriei care utilizează și produce emisii de oxizi de azot, iar pe de altă parte caracterul puternic poluant al acestora, în urma cercetărilor efectuate și folosind în cursul experiențelor o gamă largă de catalizatori, s-a ajuns la elaborarea unui proces tehnologic care permite distrugerea oxizilor de azot cu o eficiență ridicată, folosind un catalizator complex pe bază de fier. Acest proces tehnologic a stat la baza proiectării unei instalații pilot încă din 1971. În aproximativ aceiași termeni se pune problema poluării și la fabricile de clor și producții acestuia, ca și la alte uzine chimice și petrochimice.

Combinatele și fabricile industriei de celuloză și hirtie. precum și cele de prelucrare și industrializare a lemnului, pe de o parte, se caracterizează prin consumuri foarte mari de apă, iar pe de altă parte constituie surse însemnate de poluare. De exemplu, pentru a produce o tonă de plăci fibrolemnoase este necesar un consum de 35—40 mc de apă, pentru o tonă de PAL sînt necesari 10—15 mc, iar o tonă de placaj necesită 5—6 mc. Totodată, o singură fabrică de plăci fibrolemnoase din lemn de fag cu o capacitate de 125 t/zi produce o încărcare a apei cu 16—20 t/zi cu substanțe organice, echivalent cu aceea pentru care ar produce-o un oraș de peste 200 mii locuitori. Apele se încarcă, de asemenea, în cazul industriei de celuloză și hirtie și cu alte substanțe chimice poluante cum sînt sulfați sau bisulfați, precum și cu fenoli, cloruri etc.

În vederea evitării sau înlăturării surselor de poluare a apelor, unitățile industriei celulozei, hirtiei și prelucrării lemnului au cheltuit pentru investiții în perioada 1950—1970 peste 30 milioane lei, iar în 1971—1975 au fost efectuate în același scop investiții în valoare de circa 900 milioane lei.

Din cercetările privind evoluția purificării apelor se constată că deși situația s-a îmbunătățit, totuși stadiul actual al gradului de impurificare a apelor uzate este nesatisfăcător, la majoritatea indicatorilor analizați (concentrația suspensiilor totale, a suspensiilor organice, reziduurilor fixe, fenolilor, clorurilor, consumului biologic de oxigen), existind o depășire față de normele fixate de Consiliul Național al Apelor. Aceste depășiri provin, în special, de la faptul că instalațiile de preepurare a apelor de la principalele surse de impurificare (stații de defenolizare, separatoare de clei, separatoare de ulei, separatoare de lacuri și esteri

etc.), ca și stațiile de epurare mecanică și chimică, stațiile de neutralizare etc., nu funcționează la parametrii proiectați, lăsînd să treacă ape uzate cu încărcătură ridicată de suspensii, substanțe organice, cloruri etc.

De aceea, în atenția ramurii, ca și a întreprinderilor respective, stau, pe lângă preocuparea de a realiza parametrii proiectați ai instalațiilor, și o serie de alte obiective importante, cum sînt: adoptarea unor procedee tehnologice de fabricație care să ducă la consumuri de apă și impurificări cît mai scăzute; recircularea maximă a apelor în procesele de fabricație în vederea reducerii consumului de apă și a debitelor evacuate; reducerea fluctuațiilor cantitative și calitative ale debitelor de ape uzate prin conectarea în flux a unor bazine de omogenizare care să permită funcționarea normală, eficientă a instalațiilor de epurare; recuperarea și valorificarea substanțelor din suspensiile conținute în apele uzate; elaborarea de proiecte complexe care să asigure o epurare cît mai avansată a apelor uzate evacuate fie direct în emisar, fie în canalizarea orașului³⁾.

O problemă deosebită în legătură cu poluarea o ridică ramurile care consumă sau produc materiale prafoase. Printre acestea se remarcă, în special, **industria de ciment.** La fabricile de ciment din România pierderile de pulberi reprezintă o medie destul de ridicată, îndeosebi datorită funcționării cu intermitență și cu eficiențe reduse a electrofiltrelor cu care au fost dotate toate uzinele mari din ramură, precum și datorită neetanșității instalațiilor, a manipulării în vrac a materialelor ș.a. Depășindu-se cu mult cantitatea-limită de praf prevăzută de norma aprobată de Ministerul Sănătății, pe lângă pierderile propriu-zise de materiale, aceasta provoacă însă însemnate pierderi în agricultură, și silvicultură și mai cu seamă cauzează îmbolnăviri ale populației din apropierea fabricilor. Din cercetările efectuate într-o serie de centre populate cu o puternică poluare cu substanțe chimice și cu praf, îndeosebi de ciment, s-a constatat că frecvența contractării bolilor respiratorii și cardiovasculare este mai ridicată față de localitățile nepoluate.

Tocmai acestea au impus și impun în continuare măsuri îndreptate spre dezafectarea unor instalații vechi puternic poluante, instalarea unor electrofiltre de capacitate corespunzătoare și urmărirea bunei lor funcționări, ca și dezvoltarea în România a producției proprii de electrofiltre și a altor aparate și instalații antipoluante. O anumită imagine privind însemnătatea cheltuielilor suplimentare de investiții pentru înlăturarea sau reducerea poluării numai din punctul de vedere al eficienței economice imediate ar putea fi redată de următoarele date ale industriei de ciment din România: dacă s-ar recupera cantitatea de pulberi evacuate în aer, ar însemna ca în perioada 1976—1990 să se economisească o cantitate de ci-

„Păstrarea echilibrului ecologic — o datorie atât față de om cît și față de natură“.

ment de circa 40 mil. tone, adică aproape echivalentul producției din tot cincinalul precedent (1971—1975), ceea ce înseamnă recuperarea în termen scurt a investițiilor suplimentare.

Problema principală care se pune în

dr. Aurel IANCU

Institutul central de cercetări economice

(Continuare în pag. 22)

³⁾ Vezi Gh. Podeanu, Const. Rahega și colab., „Gradul de poluare a apelor uzate și menajere deversate de industria lemnului și metode de combatere“, comunicare prezentată la cel de-al 6-lea simpozion „Prevenirea și combaterea poluării mediului“, Academia Republicii Socialiste România, București, 1973; Gh. Podeanu, „Contribuții cu privire la determinarea elementelor de impurificare a apelor evacuate de pe platformele industriale de prelucrare a lemnului“, comunicare prezentată la cel de-al 8-lea simpozion „Prevenirea și combaterea poluării mediului“, Academia Republicii Socialiste România, București, 1975; P. Cogard, Les problèmes de l'environnement et l'industrie papetière“, Revue du Marche Commun, nr. 175, Mai-Juin 1974.

ȘCOLI ● CURENTE ● ECONOMIȘTI

CAPITALISMUL secolului XX a cunoscut importante evoluții și involuții atât în fapt cât și în planul teoriilor. Intrat în criza generală în timpul primului război mondial, el începe să evolueze pe treapta capitalismului monopolist de stat, iar la circa un deceniu este confruntat cu marea criză de supraproducție din 1929-1933, apoi cu economia de război în timp de război, dar și în timp de pace. Gîndirea economică burgheză se restructurează pe realitatea marilor dificultăți ale capitalismului și pe ideea capacității lui de a se transforma în vederea adaptării la noi realități. În afara keynesismului, ca produs fundamental rezultat din restructurarea amintită, au apărut variate teorii apologetice. Pe această linie s-au înscris teoriile „societății tehnocractice”, ale „capitalismului popular”, ale „capitalismului democratic”, ale „pancapitalismului” și multe altele.

Pînă în deceniul șase teoreticienii burghezi apologeti nu se știu să recunoască o realitate: **capitalismul este capitalism cu toate transformările pe care le-a cunoscut.** Mai apoi capitalismul „transformat” n-a mai fost recunoscut drept capitalism, iar teoriile despre el nu-i mai pomenesc numele. Ba îi spun „societate postcapitalistă”, ba „societate industrială” sau „societate postindustrială” — cu argumentația teoretică de rigoare. Relativ recent capitalismul a început să fie botezat cu denumirea inofensivă și chiar ademenitoare de „societate de consum”. Publicistica burgheză a propovăduit — și mai continuă s-o face — cu sîrg ideea „societății de consum”, căutînd s-o introducă în vorbirea și mentalitatea omului de rînd.

Teorii și doctrine ale „societății de consum” amplu fundamentate nu prea s-au elaborat. Transformarea de la sine, evolutivă a capitalismului într-o „societate de consum” se sprijină mai degrabă pe teorii keynesiene și neoliberaliste

„SOCIETATEA DE CONSUM” ÎNTRE APOLOGIE ȘI REALITATE (I)

● De la „creștere stabilă” la criză structurală ● Natura consumului determină natura societății sau invers? ● Eficiența politicii de „stop and go”: contra șomajului sau contra inflației?

orientate în acest scop. După autori ca W. W. Rostow, D. Bell, R. Aron, J. Fourastié, J.K. Galbraith, A. Chénicourt, H.C. Wallich, W. Seuss, J.P. Dupuy și Fr. Gêrin printre caracteristicile acestei societăți s-ar număra: a) trecerea pe prim plan, în țările capitaliste dezvoltate, a consumului și a preocupărilor de consum, producția fiind de la sine înțeleasă și capabilă să asigure o abundență mare de bunuri și servicii; b) înlocuirea profitului ca motor al dezvoltării cu interesul pentru bunăstarea tuturor; c) tendința de „apropiere” a veniturilor, de „omogenizare” a structurilor sociale și a consumului. S-a scris enorm de mult în lumea capitalului despre „revoluția în venituri”, care-ar marca o pretinsă mișcare dublă a veniturilor dinspre cele

superioare spre cele inferioare și invers. Nu mai puțin s-a scris despre „contopirea” claselor sociale opuse într-o pretinsă „clasă de mijloc” și despre faptul că atât patronul cit și muncitorul folosesc automobilul, televizorul, merg la aceleași meciuri etc., adică consumă cam aceleași bunuri și servicii.

Deplasarea atenției spre consum nu este întâmplătoare: consumul este ținta, actul final al oricărei activități, iar dacă actualul capitalism, cum susțin apologeții săi, îl pune pe prim plan înseamnă că urmărește bunăstarea, satisfacerea cit mai deplină a trebuințelor tuturor. În acest caz capitalismul actual ar realiza țeluri și sarcini ale socialismului, iar dezvoltarea istorică a ultimului n-ar mai apărea iminentă. Acesta-i unul din aspectele încărcăturii ideologice a „societății de consum”: acreditarea ideii unei atari modificări a capitalismului încît ar fi în stare să ofere soluții problemelor bunăstării omenirii, ceea ce ar face inoportună extinderea socialismului.

Știința economică a demonstrat și practica a confirmat în cazuri nenumărate că consumul nu poate fi înțeles în afara contextului unei societăți date, detașat de relațiile de producție, repartiție și schimb. Nu el imprimă natura unei societăți, pe care s-o face „de consum” pur și simplu, ci natura societății își pune puternic amprenta asupra consumului. Consumul ca act final al reproducției se realizează în capitalism, prin intermediul profitului, în cadrul unui sistem determinat de exploatarea a omului de către om. În cadrul societății capitaliste, scrie francezul H. Brochier, „consumul pierde autonomia sa și este determinat de logica producției, adică... cea a profitului”¹. Acest fapt plasează consumul în capitalismul actual în cadrul instabilității. Actuala fază a crizei capitalismului este totodată o criză a „societății de consum”; o criză

FIȘE

● Recent apărute, Caietele de studii și dezbateri (454 p.) ale Academiei Republicii Socialiste România — Comisia „Revoluția științifică și tehnică” — prezintă dezbaterile care au avut loc în perioadele 6-13 decembrie 1974, 14-21 martie 1975 și

18-25 aprilie 1975 pe tema Cincinalul 1976-1980, cincinalul afirmării revoluției științifice-tehnice în România. Caietele cuprind 46 de studii pe variatele probleme ale revoluției tehnico-științifice și ale afirmării ei în țara noastră în actualul cincinal.

Comaniile transnaționale își însușesc avantajele diviziunii internaționale a muncii

● S. Medvedkov consideră, în articolul Inostrannii kapital v kapitalisticeskoi ekonomike: puti proniknoveniia i problemi (Capitalul străin în economia capitalistă: căi de pătrundere și probleme), apărut în MEMO nr. 6/1976, că în exportul de capital s-au produs în a doua jumătate a secolului nostru următoarele modificări: 1) dimensiunile sale absolute au crescut într-un ritm rapid (de 8 ori), 2) au sporit mult investițiile străine directe (capital productiv); 3) circa 2/3 din investițiile străine directe sînt amplasate în țările capita-

liste dezvoltate. A crescut totuși și exportul de capital în țările lumii a treia, iar în ultimul timp a mai apărut și exportul de capital — sub formă de capital bancar — din țările în curs de dezvoltare producătoare de petrol, în special în țările capitaliste dezvoltate. Deși rata profitului este mai mare în țările subdezvoltate, o serie de împrejurări, printre care nivelul tehnic al producției, determină un aflus mai mare de capital productiv în țările dezvoltate, creșterea profitului realizîndu-se pe seama sporirii masei sale. Comaniile transnaționale folosesc în acest scop numeroasele deosebiri care există între țări — în privința prețului și calificării forței de muncă, accesibilității mijloacelor financiare, materiilor prime și energiei, dezvoltării infrastructurii ș.a. Divizînd procesul de producție al unei mărfi între filialele lor din străinătate, companiile transnaționale — spune S.M. — creează prin aceasta o linie tehnologică unică, însușindu-și astfel avantajele diviziunii internaționale a muncii.

Amortizarea în condițiile inflației

● André Thomas face în volumul Amortissement, fiscalité croissante (Amortizare, fiscalitate, creștere), 190 p., apărut în editura Dunod, seria Entreprises, o analiză economică și financiară, teoretică și practică, a amortizărilor în condițiile unui puternic proces inflaționist. În acest context A.T. insistă asupra procedeelelor de reevaluare a capitalului fix și critică amortizarea regresivă fiscală, pe care nu o consideră suficientă pentru a se substitui reevaluării. Avînd în vedere complexitatea deosebită a calculării amortizării, precum și semnificația ei deosebită în împrejurările instabilității economice, autorul cere un efort comun al unor echipe de economiști analiști, financiari, statisticieni, contabili, specialiști în actuarial etc., pentru studierea și elaborarea planurilor de investiții și dezvoltare financiară la nivelul marilor întreprinderi.

structurală și funcțională, o criză de mecanisme.

Lansarea filozofiei „creșterii stabile” într-un capitalism restructurat pe baze monopolist statale se bizuia în parte pe rolul miraculos al creșterii consumului cu orice chip și în orice formă – care să echilibreze balanța ofertei și cererii globale. Economiiștii, oamenii de afaceri și politicienii burgheziei socoteau că o creștere economică susținută – măsurată prin sporul de produs național brut – asigură un plus de profituri capitaliștilor, un spor de salariu muncitorilor, iar statului mai multe izvoare de venit. Ei socoteau că toate forțele sociale și toți factorii capitalismului restructurat vor fi mulțumiți de veniturile lor, tensiunile sociale și economice pierzându-și suportul. Problema fundamentală a economiei capitaliste în expansiune ar urma să fie cea de a determina pe deținătorii de venituri să le cheltuiască, să le consume. Printr-o asemenea logică, consumul devine țel absolut și mijloc al dezvoltării capitalismului monopolist de stat, care astfel devine subit „societatea de consum”. Dar schimbarea denumirii n-a schimbat și natura legilor, mecanismelor, structurilor și suprastructurilor capitalismului actual. Puse în acțiune în „societatea de consum”, ele au accentuat instabilitatea capitalismului declanșând în 1974 cea mai amplă și profundă criză din perioada postbelică.

Investitorii și-au redus mai substanțial investițiile tocmai în sectoarele nemijlocit legate de consumul neproductiv, care se resimte primul ca urmare a reducerii veniturilor maselor populare. Pe fondul unei lupte de concurență,

înăsprită în doi ani de criză, au dat faliment mai bine de 121 000 de firme (fiecare cu capital de peste 1 milion dolari) în țări capitaliste dezvoltate, ca S.U.A., Japonia, R.F.G., Franța, Marea Britanie, Italia, Canada, Spania, Australia și Suedia. Aproape toate ramurile economiei capitaliste au fost lovite de criză, iar unele în mod deosebit. În lumea capitalistă producția de oțel a scăzut cu 14,5%, de ciment cu 14,8%, de automobile cu 18,6%, de camioane cu 18,3%. Extracția de petrol s-a redus cu 24%, imbinându-se în chip straniu criza de supraproducție cu cea a surselor de energie. Extracția de cărbune și producția de energie electrică au făcut excepție; ele nu au scăzut și chiar au crescut.

Criza a afectat puternic și relațiile economice internaționale, a dat un mare impuls luptei de concurență pe arena internațională. În 1975 pe întreaga lume capitalistă volumul exportului a scăzut față de 1974 cu 5%, iar al importului cu 13%. În grupul țărilor capitaliste dezvoltate exportul a scăzut cu 7,2%, iar importul cu 11,6%.

Subutilizarea forței de muncă a înregistrat cifre de-a dreptul impresionante. După statisticile oficiale ale statelor burgheze în 1975 șomajul a afectat 15 milioane de oameni, după datele O.I.M. 18,5 milioane, iar după calculele radicalilor americani numai în S.U.A. șomajul oficial și cel deghizat ar fi atins cifra de 13 milioane oameni.

Împletirea crizei cu procese inflaționiste și cu criza de materii prime, de surse de energie, a făcut ca în anii depresivii prețurile să nu scadă, ca în ciclurile obișnuite, ci chiar să crească. Diferența în plus la prețurile cu amănuntul și cu ridicata în S.U.A., între punctul cel mai înalt al creșterii înainte de criză (oct.

1973) și punctul cel mai de jos al depresivității (mai 1975) a fost de 13,5% și respectiv de 14,3%. Ritmul creșterii inflației a oscilat între 7 și 27% în 1975. În perioada iulie 1974 – decembrie 1975 prețurile la produsele alimentare și la cele nealimentare de consum frecvent au crescut cu 18,7%. Fiind concomitente cu înghețările sau temperările de sporuri de salarii, aceste creșteri de prețuri au afectat puternic condițiile de viață ale maselor largi populare și au agravat tensiunile sociale și politice de care a fost și este brăzdată „societatea de consum”. Publicistica burgheză apreciază șomajul foarte ridicat ca un „generator al delicvenței”, violența a devenit o gravă primejdie socială, teama, în variate forme, a devenit un însoțitor omniprezent.

Realități ca cele de mai sus sint manifestarea unei crize de mecanisme și de structură a „societății de consum”. Prin pirghiile și mecanismele capitalismului monopolist de stat se încercase o abundență fragilă, pe baze nesănătoase, care s-a împotmolit în actuala criză. S-au finanțat în mod inflaționist politici anticiclice, care s-au soldat cu concomitența „oribilei trinități”: criza, șomajul, inflația. „Experiența arată, scrie o publicație de specialitate occidentală, că o politică de „stop and go”, care face să alterneze lupta contra șomajului cu cea contra inflației, n-a făcut decît să agraveze atît unul cit și altul din aceste rele.”²

prof. dr. Ivanciu
NICOLAE-VĂLEANU

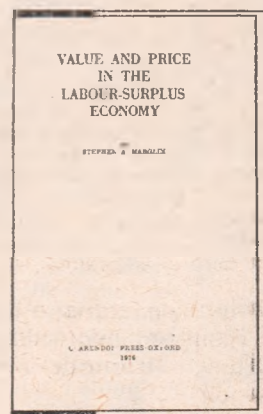
¹) H. Brochier. Les effets de la planification française au niveau des structures économiques et sociales, Paris 1973, p. 82.
²) Henry C. Wallich. „Geopolitik in den Vereinigten Staaten, in „Frankfurter Allgemeine Zeitung”, 29 nov. 1973, p. 26.

● Apărută sub egida Uniunii centrale a cooperativelor de consum, lucrarea Intensificarea producției avicole și valorificarea superioară a produselor (autor: dr. Pantelimon Avramescu), 194 p., sintetizează experiența și practica unităților crescătoare de păsări. Este prezentat locul și rolul aviculturii în țara noastră și pe plan mondial, în pre-

zent și în perspectivă. În mod deosebit, autorul pune în evidență aportul unităților avicole la creșterea producției de carne, ouă, pene și puf, evidențind elementele cu caracter de generalitate referitoare la îmbunătățirea efectivelor de păsări, cit și la producția acestora. P.A. ajunge la concluzia că există posibilități de sporire a aportului aviculturii la acoperirea necesarului de carne și ouă, al populației, cu cele mai reduse cheltuieli de muncă socială pe unitate de produs. Intensificarea continuă a producției avicole, o organizare de tip industrial, folosirea celor mai favorabile condiții, concentrarea și specializarea producției, asigurarea unor condiții normale de furajare și întreținere reprezintă, în viziunea autorului, căile realizării unei abundențe de produse avicole de calitate.

● Lucrarea lui Stephen A. Marglin Value and Price in the Labour-surplus Economy (Valoare și preț într-o economie cu surplus de forță de muncă),

Clarendon Press-Oxford – 1976, 252 p., este consacrată studierii unor aspecte ale eficienței economice în condițiile țărilor dens populate din „lumea a treia”. Explorînd îndeosebi relația dintre valoare și preț pe piața forței de muncă, autorul ajunge la constatarea unei discrepante între salariile nominale și costul social al forței de muncă.

St. A. M. are o atitudine critică față de metodele de plani-

FIȘE

ficare din țările în curs de dezvoltare, deoarece modelele utilizate în planificare nu țin seama de realitățile economice și relațiile de putere. Existența unui surplus de forță de muncă îi determină pe planificatorii să pună accentul pe investițiile de capital și cheltuielile materiale.

Se consideră că forța de muncă este în surplus în agricultură, dacă productivitatea ei marginală este inferioară productivității marginale din celelalte ramuri ale economiei naționale, indiferent de mărimea productivității marginale a forței de muncă din agricultură. Pentru a egaliza rata marginală a productivității în economia națională se sugerează intervenția statului, în mod direct și indirect, în vederea redistribuirii forței de muncă între ramurile economice.

PREÎNTÎMPINAREA ȘI ÎNLĂTURAREA POLUĂRII

(Urmare din pag. 19)

România nu este, în primul rând, aceea a alocării fondurilor de investiții, ci mai cu seamă a unei corecte exploatare precum și a dezvoltării și perfecționării fabricației utilajelor de desprăfuire a gazelor industriale, adecvate condițiilor concrete de exploatare.

În afară de subproduse și reziduuri rezultate din procesele de fabricație, la poluarea mediului ambiant contribuie, într-o anumită măsură și o serie de produse finite folosite în diferite scopuri, mai ales cele chimice, provocând degradarea unor elemente ale ecosistemului sau îmbolnăviri ale omului. Deși numărul acestora este ridicat, noi ne vom referi însă la două din ele: a) **îngrășăminte azotoase și alți compuși chimici** pe bază de azot; b) **insecticide**, ambele cu o folosire din ce în ce mai largă în agricultura României, având în vedere necesitatea creșterii producției agricole și a randamentelor la hectar. Deși cantitățile utilizate, mai ales cele de îngrășăminte chimice, nu se ridică încă la nivelul țărilor europene dezvoltate din punct de vedere economic, totuși din cauza apariției și unor fenomene negative privind sănătatea oamenilor și a animalelor ca urmare a utilizării lor neraționale și pentru a preveni situațiile în care au ajuns unele țări dezvoltate, în România sînt efectuate în mod sistematic la diferite institute de specialitate cercetări privind efectele îngrășămintelor azotoase și ale pesticidelor asupra stării de sănătate a oamenilor și posibilitățile de înlocuire a unor pesticide dăunătoare și de utilizare rațională a acestora.

Principala concluzie este de a utiliza cu multă grijă (sub controlul organelor de specialitate) îngrășămintele azotoase astfel încît pentru a se încadra în normele sanitare de nitrați conținuți în furaje și alimente nu trebuie să se depășească o anumită cantitate de îngrășăminte pe unitatea de suprafață, luîndu-se în considerare în mod obligatoriu și conținutul natural în nitrați al solului. O folosire necontrolată, întimplătoare a îngrășămintelor azotoase, depășirea cantității admisibile pe diferite suprafețe provoacă perturbații în biosferă, cu efecte negative pentru sănătatea omului⁴⁾.

Realizarea unor recolte mari în agricultură ca și protejarea pădurilor depind și de diminuarea sau înlăturarea pagubelor ce pot fi aduse de un mare număr de dăunători. Unii din aceștia (larve) pot diminua recolta la grâu în perioada răsărire-dezvoltare cu pînă la 46%, la porumb în diferite faze de dezvoltare cu 19—65% etc. În ultimele decenii cele mai răspindite și eficiente mijloace l-au constituit cele chimice, printre acestea în România numărîndu-se pulberile insecticide pe bază de HCH și amestecul de HCH cu DDT. În

folosirea pe scară largă a insecticidelor au apărut însă câteva inconveniente: în primul rând datorită felului în care insecticidele sînt răspindite pe sol și pe culturi în diferite faze, fie utilizînd utilaje neadecvate, fie nerespectînd programul orar (5—9 și 17—20), fie neținînd seama de curenții de aer care pot depăși viteza admisă executării tratamentelor etc. ceea ce aduce însemnate daune în alte domenii prin poluare (distrugerea albinelor melifere și a altor insecte polenizatoare, a insectelor parazite și prădătoare ale dăunătorilor etc.) și provoacă intoxicații animalelor și omului ș.a.; în al doilea rând, inconveniente se datoresc faptului că unele insecticide cum este DDT-ul nefiînd biodegradabil se acumulează cu timpul în insecte și animale devenind nociv.

Cercetările începute în România, încă cu mulți ani în urmă recomandă o serie de soluții satisfăcătoare atît practicii agricole cît și industriei de insecticide menite să înlătore aceste mari inconveniente, contribuind astfel la rezolvarea problemei poluării cu insecticide.

Astfel, se recomandă ca DDT-ul să fie înlocuit cu alte insecticide tot atît de eficiente printre care se relevă, în primul rând, metilclorur, acesta oferînd în plus însă o serie de avantaje: valoarea de acumulare în animale acvatice (de exemplu în pește) este de 600 de ori mai redusă, degradarea în lanțul trofic este de aproape 500 de ori mai rapidă, iar reziduurile la suprafața fructelor dispar mult mai repede în comparație cu DDT-ul⁵⁾.

De asemenea, se recomandă reducerea la minimum sau chiar completă a utilizării pulberilor insecticide însă cu condiția de a executa o rotație rațională a culturilor, de a generaliza tratamentul semințelor la grâu, precum și la culturile praștioare (porumb, floarea-soarelui, sfeclă de zahăr), introducerea pentru unii dăunători a tratamentului combinat — adică tratamentul seminței completat cu administrarea unei cantități de insecticide granulate pe rîndurile de culturi semănate⁶⁾.

Recomandările făcute au menirea de a diminua substanțial poluarea mediului în condițiile înlăturării pagubelor aduse de dăunători.

Tehnologii adecvate

În țara noastră se consideră că numai printr-o exploatare corectă a instalațiilor, printr-un control riguros al acestora, ca și prin crearea unui grad ridicat de siguranță al tuturor instalațiilor se poate evita doar creșterea accidentală, cu mult peste normele aprobate, a concentrațiilor

lor de compuși chimici poluanți. De aceea un mare accent se pune în direcția acționării asupra surselor de poluare prin îmbunătățirea, schimbarea tehnologiilor, ca și recuperarea pe această cale a unor importante cantități de substanțe minerale utile și de compuși chimici. Ceea ce caracterizează programul de acțiuni privind prevenirea și combaterea poluării mediului ce se aplică în industria românească, începînd din actualul cincinal 1976—1980, este faptul că încă din faza de cercetare, de studiu și de proiectare, trebuie să se urmărească realizarea unor cerințe fundamentale:

- alegerea unor tehnologii care să genereze cît mai puține și în cantități cît mai mici substanțele poluante;

- alegerea unor utilaje cu un grad ridicat de etanșitate;

- alegerea unei scheme tehnologice în flux continuu sau cu cît mai puține puncte de discontinuitate;

- alegerea unui proces tehnologic de epurare adecvat și eficient;

- identificarea sursei de poluare și stabilirea soluției de înlăturare sau limitare a efectului nociv prin: epurarea și neutralizarea agentului poluant prin procese mecanice și chimice, prin colectarea și arderea deșeurilor nocive și numai în ultimă instanță, difuzia în mediul natural și anume numai atunci cînd se asigură o concentrație sub nivelul admis prin normele aprobate.

Respectarea întocmai a acestor principii are importanță nu numai pentru înlăturarea poluării, ci și pentru realizarea unor însemnate economii de substanțe utile.

⁴⁾ Vezi A. Sporn și colab., „Nivelul de nitrați din produsele alimentare și relația cu folosirea îngrășămintelor azotoase”, comunicare prezentată la cel de-al V-lea simpozion privind „Prevenirea și combaterea poluării mediului”, Academia Republicii Socialiste România, București, 1972; St. Avram, C. Popa, „Frecvența azotaților (NO_x) în furaje și organismul rumegătoarelor din diferite regiuni ale țării la actualul nivel de aplicare a îngrășămintelor chimice azotoase”, comunicare prezentată la cel de-al 6-lea simpozion privind „Prevenirea și combaterea poluării mediului”, Academia Republicii Socialiste România, București, 1973.

⁵⁾ Vezi Al. Polizu, S. Alexandrescu, „Un nou produs ce poate înlocui folosirea DDT-ului în agricultură”, comunicarea prezentată la cel de-al 6-lea simpozion privind „Prevenirea și combaterea poluării mediului”, Academia Republicii Socialiste România, București, 1973.

⁶⁾ Fl. Paulian, V. Tănase, „Posibilități în direcția diminuării poluării mediului generată de unele tratamente chimice împotriva dăunătorilor”, comunicare prezentată la cel de-al 6-lea simpozion privind „Prevenirea și combaterea poluării mediului”, Academia Republicii Socialiste România, București, 1973.

INDICATORII SOCIALI ȘI MODELELE DEZVOLTĂRII ECONOMICO-SOCIALE

PREOCUPĂRILE oamenilor de știință pentru destinele omenirii s-au înmulțit considerabil în ultimii ani. Interesul crescând pentru aceste probleme este atestat — printre altele — de numărul mare de modele globale, din care am aminti cele trei rapoarte pentru Clubul de la Roma, modelul argentinian Bariloche, modelul întocmit de Biroul Internațional al Muncii și altele la a căror elaborare participă oameni de știință din variate discipline și care folosesc cele mai recente cuceriri ale ciberneticii, teoriei sistemelor, simulării electronice. Devine însă tot mai evident faptul că rezolvarea unei asemenea probleme fundamentale — proiectarea lumii viitoare — nu este cu puțință fără o teorie științifică a societății, care să ofere puncte de interpretare coerentă în diagnoza socială ca și în prognoza dezvoltării economico-sociale, punind în evidență forțele sociale motrice care vor modifica imaginea lumii de mâine.

Acesta este principalul învățămînt ce se desprinde din lucrările unei manifestări internaționale recente, a seminarului internațional intitulat „Aspecte sociale ale dezvoltării economice și culturale și elaborarea indicatorilor sociali și culturali în modelele mondiale”, care a avut loc, în luna iunie, la Moscova. Organizat de către Consiliul internațional pentru științele sociale, sub patronajul UNESCO, în colaborare cu Academia de Științe a U.R.S.S., seminarul de la Moscova a întrunit specialiști din 16 țări, în jurul următoarei tematici:

1. Teorii principale ale dezvoltării sociale; folosirea lor în elaborarea modelelor mondiale.

2. Schimbări principale și tendințe principale în dezvoltarea socială și probleme ale indicatorilor sociali.

3. Indicatorii educației, culturii și modului de viață.

4. Probleme tehnice ale modelelor de mari dimensiuni.

Tema este conținutul unui proiect al Consiliului internațional pentru științele sociale, finanțat de UNESCO și condus de cunoscutul politolog Karl W. Deutsch de la Universitatea Harvard (S.U.A.). Semnificativ este faptul că la lucrările seminarului au participat reprezentanți ai unor discipline diverse precum: filozofia, sociologia, politologia și economia politică, cibernetica și teoria sistemelor, statistica, viitorologia, teoria modelelor matematice, din rîndul cărora menționăm: acad. P.N. Fedoseev și prof. V.S. Semenov (U.R.S.S.), Hayward R. Alker și Robert Parke (S.U.A.), Hugo D. Scolnic (Argentina), Erwin Scheuch (R.F. Germania), Candido Mendes (Brazilia),

Bruno Fritsch (Elveția), Erik Allardt (Finlanda), I. Filipetz (R.S. Cehoslovacia). Caracterul interdisciplinar al problemei justifică integral prezența unor științe diferite, dar instructiv este faptul că la seminar au predominat reprezentanții științelor sociale. Teoriile dezvoltării sociale, indicatorii sociali și modelele s-au examinat în mod corelat, deși au existat unele tendințe de a prezenta unilateral fie teoria, fie indicatorii sociali, fie modelele.

Oamenii de știință din țările socialiste — în cea mai mare parte filozofi și sociologi — au tratat cu precădere problemele generale ale teoriei marxiste a dezvoltării sociale, a societății și a structurilor sale, considerînd că sistemul de indicatori sociali și modelarea matematică a dezvoltării sociale, la scară națională și mondială, trebuie să se sprijine pe o teorie generală. Nu au fost neglijate, evident, nici aspectele metodologice și tehnice, dar acestea au fost subordonate teoriei. Oamenii de știință din țările occidentale s-au referit mai ales la modelele mondiale și cele regionale, pornind de la conceptele teoriei sistemelor. Ni se pare caracteristic faptul că modelele Forrester, Meadows, Mesarović-Pestel au fost, în general, criticate atît pentru caracterul lor global — lumea interpretată ca sistem global, chiar dacă în unele modele este diferențiată —, pentru caracterul lor pesimist, dar și pentru ignorarea capacității popoarelor, a omenirii de a schimba evoluția socială, de a o îndrepta pe un nou făgaș. De aceea este semnificativ faptul că teoria lui Marx a fost invocată, în repetate rînduri, de către unii oameni de știință din țările occidentale. De o bună apreciere s-a bucurat modelul argentinian Bariloche, în special pentru faptul că el ia în mod explicit în considerație problema țărilor în curs de dezvoltare, este un model deschis și are un caracter normativ.

În cursul dezbaterilor s-a subliniat că pentru analizele comparative s-ar putea ajunge la un consens în ce privește indicatorii sociali; cît privește modelele globale ale societății viitoare, fiind vorba de un orizont mai mare de timp, condiția necesară este acceptarea unei interpretări științifice a schimbărilor sociale și politice viitoare așa cum oferă concepția marxistă.

Din tematica seminarului, ca și din discuție, s-a desprins faptul remarcabil al deplasării accentului spre social; impresia generală este aceea că s-au înmulțit preocupările de abordare a problemelor din perspectivă „socială”, de interpretare a economicului într-un context mai larg de condiționări și determinări sociale. Acesta este de fapt

și substratul indicatorilor sociali considerați ca un sistem de categorii sociale de maximă generalitate.

Deosebiri de păreri în legătură cu problemele teoretice fundamentale nu au constituit totuși un impediment în realizarea unei apropieri în ce privește indicatorii sociali și problemele metodologice, vîndu-se eficiența cooperării internaționale a oamenilor de știință. Viitoarele întîlniri internaționale vor duce, fără îndoială, la găsirea unor puncte de vedere comune în înțelegerea și interpretarea unei probleme fundamentale a omenirii cotermporane.

Convingerea noastră, expusă și în referatul „Indicatorii sociali și contabilitatea socială”, prezentat la seminar, și întărită de dezbaterile care au avut loc, este că problematica indicatorilor sociali ar trebui rezolvată prin următoarele secvențe:

a) sistemul de indicatori sociali trebuie să aibă la bază o teorie, aceea a sistemului social luat în ansamblul său; pentru condițiile din țara noastră ea este teoria societății socialiste multilaterale dezvoltate;

b) este necesar o abordare sistemică: societatea trebuie văzută ca sistem în relație cu o serie de subsisteme, cu interdependențele respective;

c) interpretarea societății ca sistem trebuie să fie cibernetică, cu intrări și ieșiri, operatori, autoreglare, autostabilizare și conexiune inversă;

d) formalizarea matematică a „stocurilor” și a „fluxurilor” care intră în procesele sociale trebuie să recurgă la modele, în cadrul cărora locul central îl ocupă modelele matriciale cu probabilități de trecere de la o stare la alta;

e) sistemul informațional — informația socială — trebuie restructurat în mod corespunzător: constituirea sistemului informațional social, introducerea observărilor longitudinale, instituirea conturilor sociale și demografice, crearea unor bănci de date de tipul registrelor permanente ale populației, tratarea electronică a informațiilor;

f) sistemul general de indicatori sociali trebuie să integreze succesiv subsistemele de indicatori;

g) trebuie dezvoltate și perfecționate metodele de prognoză, mai cu seamă cele de prognoză a dezvoltării sociale, ca și în general instrumentele statistice-matematice.

Realizarea sistemului de indicatori sociali și al contabilității sociale reclamă eforturi interdisciplinare concertate din partea filozofilor, sociologilor, economiștilor, ecologilor, ciberneticienilor, statisticienilor și a altor specialiști.

Sistemul indicatorilor și al contabili-

tății sociale poate fi abordat din două puncte de vedere convergente : al sociologiei și al statisticii. Pentru demersul **sociologic** caracteristică este formularea de indicatori sociali considerați drept categorii societale ; demersul **statistic** pornește de la sursa elementară a informației sociale, de la constituirea unor subsisteme informaționale, corespunzând unor domenii specifice ca populație, educație, învățământ, cultură etc., și ajungând la integrarea lor în sistemul general al statisticii sociale. Fișec ar fi ca cele două căi să se întâlnească într-o sinteză care să unească conceptul teoretic cu informația.

Soluția ar consta în elaborarea indicatorilor sociali în cadrul unei teorii, ajungând deci la un **sistem de indicatori sociali** ; la rândul său, sistemul de indicatori sociali ar constitui principiul călăuzitor în organizarea conturilor sociale care să capteze informația, s-o ierarhizeze, până la determinarea exactă a indicatorilor sociali.

În țara noastră există o experiență valoroasă atât în ce privește planificarea dezvoltării sociale și prognozele pe termen lung, cât și în ceea ce privește sistemul statisticii social-economice.

Teoria societății socialiste multilateral dezvoltate, teoria națiunii socialiste, a statului și a funcțiilor statului trebuie să furnizeze fundamentul științific al indicatorilor sociali. Aceasta înseamnă, mai departe, teoria sistemelor sociale, elaborarea științei conducerii societății, a planificării dezvoltării sociale și a prognozei sociale.

Pornind de la teza generală potrivit căreia cercetarea sociologică, decizia politică și conducerea socială pe bază de indicatori sociali permit aprecierea reală, pe baza unei analize riguroase a stării unei națiuni, a posibilităților ei de dezvoltare în viitor, sistemul de indicatori sociali trebuie astfel elaborat încât să permită definirea raporturilor de interdependență dintre sistemul social global, sistemele parțiale și subsistemele sociale, dintre planificarea la nivel central și autonomia nivelului inferior.

Obiectivele fundamentale și direcțiile statornicite în Programul Partidului Comunist Român, pentru înfăptuirea societății socialiste multilateral dezvoltate, oferă cadrul general pentru constituirea sistemului de indicatori sociali. Alături de obiective economice cum sînt creșterea puternică a forțelor de producție, a industriei și a agriculturii, sistematizarea teritorial-administrativă și economică, figurează obiective complexe în care se împletesc organic aspecte economice și tehnologice cu cele sociale sau care generează importante consecințe sociale : realizarea unei concordanțe cât mai depline între forțele de producție și relațiile de producție și sociale, perfecționarea activității politice, ideologice și educative de formare a omului nou, promovarea mai puternică a principiilor socialiste de muncă și repartiție, accentuarea procesului de dispariție a deosebirilor esențiale dintre munca fizică și munca intelectuală, ca și lărgirea orizontului de cultură și creșterea gradului de calificare a oame-

nilor muncii, lichidarea treptată a deosebirilor esențiale dintre munca în agricultură și cea din industrie, schimbări în structura socială, afirmarea multilaterală a personalității umane, acordarea unei atenții tot mai mari întăririi familiei, creșterii natalității și, în final, ridicarea nivelului general de civilizație al vieții materiale și spirituale a poporului, satisfacerea cerințelor și nevoilor sale în continuă evoluție.

Întrucît omul, populația se află în centrul tuturor obiectivelor formulate mai sus, prima problemă de care depinde atât sistemul de indicatori sociali cât și sistemul conturilor sociale este interpretarea sistemică a populației, determinarea laturilor cantitative și calitative care urmează să fie exprimate în indicatori sociali.

Problema fiind de natură interdisciplinară, este indispensabilă asigurarea unei conlucrări între economiști, sociologi, demografi, ciberneticieni, specialiști în teoria sistemelor. Preocupările inițiate cu ani în urmă în legătură cu indicatorii sociali, știința conducerii, cibernetica socială și economică, teoria sistemelor, care s-au materializat în câteva rezultate remarcabile, ar trebui continuate într-un efort convergent. S-ar putea ajunge în felul acesta la un sistem coerent al indicatorilor sociali și al modelelor dezvoltării în țara noastră și care ar oferi o experiență instructivă pentru comparațiile internaționale și modelele mondiale ale dezvoltării economico-sociale.

dr. VI. TREBICI

INDUSTRIA ȘI COMERȚUL

(Urmare din pag. 7)

pe reprezentantul comerțului local despre tendințele și preferințele cumpărătorilor și a-l educa să se situeze el însuși (așa cum o și face în viața de toate zilele) în postura acestora.

O altă modalitate rezidă în **seriile scurte și mijlocii**, în asigurarea unei anumite palete de **mărfuri corespunzătoare**

(ca sortimente, modele, coloristică etc.) **unor gusturi locale**. Însăși această delimitare socio-geografică ne duce cu gândul la purtătorul potențial al soluției : industria locală, cooperația meșteșugărească. Ele își au locul bine definit în programul privind producția bunurilor de consum. Ar trebui însă reanalizate — sub aspectul eficienței și sociale, nu numai economice — alteră-

rile ce se aduc rolului lor, prin specializarea unor unități în anumite produse cu destinație macroteritorială ; ar trebui inventariate și materializate posibilitățile de a le ajuta în **ridicarea nivelului calitativ al producției**, pe linia aprovizionării, a dotării, asigurării cu cadre și, legat de aceasta, chiar a remunerării (**Silviu Crăciun, Constantin Pirșan**).

PROPUNERI ALE PARTICIPANȚILOR

DEZBATEREA organizată de Filiala AROMAR-Brașov și „Revista economică” a oferit — pe lângă sugestiile incluse în relatarea de mai sus — și următoarele propuneri pe care le supunem atenției forurilor de resort :

- Studierea pieței să constituie obiectul unui program special și domeniul unei strinse colaborări între industrie și comerț — colaborare în cadrul căreia rețelei de desfacere i-ar reveni sarcina de a analiza și prognoza tendința de consum sub raportul parametrilor generali, iar producătorului — de a testa noile sortimente, modele etc., cu posibilitatea de a influența în mod decisiv acceptarea de către comerț a acelor mărfuri care s-au dovedit a fi solicitate de cumpărători.

- Sistemul de contractări industrie-comerț să fie reformulat, în sensul de a asigura fundamentarea opțiunilor reprezentanților comerțului pe investigarea științifică prealabilă a pieței, pe rezultatele testării la cumpărători a produselor noi, pe o consultare largă a populației prin magazine de prezentare, expoziții etc.

- Crearea de condiții stimulării, care să permită întreprinderilor fabricarea unor produse noi în serii scurte, fără a afecta realizarea nivelului planificat al productivității și situația lor economico-financiară, ar facilita o astfel de testare, oferind argumente realiste la contractarea cu comerțul.

- Cu concursul ramurilor industriale furnizoare de materii prime, industria bunurilor de consum să acorde o atenție sporită și realizării unor produse ieftine — îndeosebi de îmbrăcăminte-incălțăminte, cu durabilitate redusă dar corespunzătoare estetic și funcțional, care ar permite și cetățenilor cu bugete personale mai modeste să aibă o garderobă în pas cu moda.

- Comitetul pentru Problemele Consiliilor Populare, împreună cu alte organe centrale competente, să analizeze posibilitatea satisfacerii nevoilor de cercetare-proiectare specifice industriei locale în domeniul producției bunurilor de consum, îndeosebi sub aspectul utilizării avantajoase a unor materii prime ieftine, a celor de proveniență locală, a deșeurilor, inlocuitorilor etc., ca și în ce privește crearea de sortimente adecvate unor cereri limitate zonal. Apare și necesitatea alocării de mijloace în vederea dotării acestui sector cu standuri de încercări pentru anumite produse pretențioase.

- O parte din importul de completare a gamei de sortimente, utilizat pînă la asimilarea în industria autohtonă a produselor respective, ar putea servi ca modele de referință pentru testarea preferințelor consumatorilor.

- În vederea unei organizări corespunzătoare a cercetărilor selective de teren, să se creeze posibilitatea de a pregăti, angaja și folosi recenzori, de a se constitui compartimente speciale în cadrul centrelor industriale, întreprinderilor mari, direcțiilor comerciale județene.

- Să se asigure cunoașterea largă, în industrie și comerț, a preferințelor consumatorilor, identificate prin studii de marketing — studii ale căror rezultate rămîn, în prezent, numai în beneficiul organelor care le-au comandat.

- Se cer întreprinse studii multidisciplinare, rigurose fundamentate, pentru determinarea științifică a nevoilor reale de consum ale populației, pe baza cărora să se orienteze politica de educare a masei consumatorilor și de dimensionare a ofertei, astfel încît să nu se irosească resurse materiale și de muncă pentru produse care nu satisfac nu necesități efective, legate de ridicarea nivelului de civilizație materială, ci preferințe de moment, gusturi superficiale, puțin de risc.

În economia țărilor capitaliste

ÎNCEPUT DE CICLU NOU PE FONDUL VECHILOR PROBLEME STRUCTURALE

● Cit s-a învățat din actuala recesiune ? ● Caracteristici ale actualului moment conjunctural ● Se așteaptă un nou declin ? Evoluții recente și previziuni în comerțul țărilor capitaliste ● Fenomenul inflaționist — un însoțitor fidel ● O „moștenire” greu de resorbit : șomajul ● Din nou aceeași dilemă între inflație și șomaj.

CRIZA ECONOMICĂ DIN ȚĂRILE OCCIDENTALE care — după cum se știe — a afectat prin incidențele sale, într-o măsură mai mare sau mai mică, toate țările lumii, s-a manifestat în anii 1974—1975 prin cele mai puternice oscilații ciclice ale producției capitaliste din perioada postbelică și prin multiple aspecte sociale și structurale : inflație, șomaj, convulsii valutare internaționale, recrudescența protecționismului etc. La jumătatea anului 1976 se constată că lumea capitalistă pășește într-un nou ciclu economic, prima fază a ciclului — învierea conjuncturii — avînd tendința de a se generaliza treptat în principalele state. Aceasta nu a rezolvat desigur, și nu poate să rezolve, marile probleme structurale ale capitalismului contemporan, deși acesta mai dispune încă de resurse, reprezentînd o forță de care nu se poate să nu se țină seama într-o lume în care socialismul coexistă cu capitalismul.

Înviorare cu temeri

PERIOADA în care se înscrie actuala înviere a conjuncturii în țările capitaliste dezvoltate a început în aprilie 1975 în Statele Unite ; a urmat cu un decalaj de 6—8 luni R.F. Germania ; apoi, în acest an, Japonia și Franța ; marcate de probleme economice și politice interne deosebite, Italia și Anglia se înscriu cu ezitări în această tendință relativ sincronizată la nivelul ansamblului țărilor capitaliste.

S-ar părea că recesiunea din 1974—1975, cu toate că a fost cea mai îndelungată și mai profundă din întreaga perioadă postbelică, nu a constituit o învățătură suficientă pentru economia capitalistă : recesiunea nu a produs modificări semnificative în ceea ce privește concepția de consum și producție, unele revizurii anunțate nu s-au materializat ; țările capitaliste continuă să se bazeze pe importul masiv de produse energetice etc. După cum menționa **International Herald Tribune** din 18 iunie 1976, „nici guvernele, nici consumatorii particulari de energie nu au învățat nimic de la recesiune și nici nu i-au înțeles pe deplin cauzele”.

O caracteristică a actualului moment conjunctural constă în aceea că încă de pe acum observatori avertizați așteaptă pentru sfîrșitul anului 1977 sau începutul anului 1978 un nou declin al activității economice, o nouă recesiune, prevăzută a fi mai profundă decît cea din 1974—1975, cu atît mai mult cu cît ea se va desfășura pe fondul unui nivel mai ridicat „din start” al inflației, al unor dimensiuni sporite ale șomajului etc. Faptul că în prezent ritmul redresării este mai susținut decît se așteptau cercurile economice și guvernamentale occidentale constituie de fapt pentru ele un motiv de îngrijorare, deoarece ele sînt conștiente de faptul că o astfel de reluare a creșterii economice, pe un asemenea fond, este sortită să fie de scurtă durată, fiind instabilă și artificială.

În decembrie 1975 experții O.C.D.E. prevedeau pentru anul 1976 o creștere medie de 4% a produsului național brut pe an-

samblul țărilor membre ; la jumătatea anului curent, experții O.C.D.E. prognozează o creștere economică de cel puțin 5% pe același grup de țări capitaliste, prognoză socotită a avea mai multe șanse de a se realiza ținînd seama de ritmul mai rapid al înviorării decît cel așteptat la începutul anului. Dar creșterea producției în principalele state capitaliste dezvoltate în prima jumătate a acestui an a avut loc înainte de toate pe seama folosirii într-o proporție mai mare a capacităților de producție existente și care au fost subutilizate în perioada de recesiune. Unele sporuri de producție s-au realizat și pe seama creșterii productivității muncii pe muncitor, în condițiile șomajului ră-

Tabelul nr.1

Evoluție produsului național brut real
în țările capitaliste dezvoltate

	Ponderea în PNB pe ansamblul țărilor capitaliste în 1974	Modificarea față de anul precedent, în procente		
		1974	1975	1976 ^x
R.F. Germania	11,7	0,4	-3,5	6,0
Franța	8,4	3,8	-2,5	6,0
Anglia	5,7	0,7	-2,0	2,5
Italia	4,6	3,4	-3,5	2,0
Total I.G.F.E.	35,4	2,0	-3,0	4,5
Total țări capitaliste europene	40,3	2,2	-2,5	4,5
S.U.A.	41,8	-1,8	-2,9	6,5
Japonia	13,6	-1,2	1,5	6,0
Total țări capitaliste neeuropene	59,7	-1,3	-1,0	6,5
Ansamblul țărilor capitaliste	100,0	0,1	-1,5	5,5

^x Estimare

Sursa: DIW, Wochenbericht 24, 16 iunie 1976

mas la niveluri ridicate în toate țările capitaliste dezvoltate. Cu deosebită preocupare este semnalată de observatorii occidentali absența reluării pe scară însemnată a investițiilor în utilaje și instalații. Creșterea producției se bazează, de asemenea, pe faptul că stocurile de producție, care scăzuseră pînă la niveluri foarte reduse în perioada recesiunii, au început să fie refăcute. La aceasta se adaugă, în fine, o anumită reînviere a schimburilor comerciale internaționale, a cererii externe.

Noi tendințe de încetinire

CREȘTEREA în ritm relativ ridicat a producției industriale în țările care au ieșit primele din recesiunea economică — S.U.A., R.F.G., Franța — a avut drept consecință că în prima jumătate a anului a fost aproximat în mare parte nivelul producției dinainte de criza din 1974—1975. Astfel, în aprilie a.c. producția industrială era în S.U.A. cu 11,5%, superioară celei atinse cu un an în urmă; ritmul de creștere s-a redus însă intrucâtva în trimestrul II al anului. În R.F.G. producția industrială era încă în aprilie a.c. cu 2,4%, mai scăzută decât cu un an în urmă, dar a crescut în trim. II/1976 cu 4% față de trim. I. În perioada aprilie 1975—aprilie 1976 producția industrială a crescut în Japonia cu 14,3%, în Italia cu 14,6%, în Franța cu 8%. Se observă însă o încetinire a creșterii producției industriale odată cu instalarea înviorării.

Gradul de utilizare a capacităților de producție existente a crescut în prima parte a acestui an în cele mai multe țări capitaliste. Astfel, în S.U.A. acest indicator a fost de 82% în trim. I și 84% în trim. II, față de 75—80% în perioada de recesiune; în Japonia capacitățile de producție au fost utilizate, cu diferențe de la o ramură la alta, în proporție de 85—90% în prima parte a acestui an; în R.F.G., după ultimele date cunoscute, indicatorul este cu 6% mai ridicat decât în aprilie 1975.

În industria țărilor capitaliste, reluarea creșterii ciclice se observă actualmente în primul rând în unele ramuri producând produse de bază și semifabricate, ca și în producția unor bunuri de folosință îndelungată. În schimb, construcția de mașini grele, chimia, producția de hirtie-carton, îmbrăcăminte, încălțăminte, textile încă nu a cunoscut reinviorarea scontată. În cele mai multe țări se înregistrează însă o sporire a comenzilor.

Bazată înainte de toate pe creșterea producției industriale, în prima parte a anului a avut loc creșterea produsului național brut în principalele țări capitaliste. Ritmul P.N.B. este diferit de la o țară la alta în funcție de momentul ieșirii din recesiune, de condițiile specifice existente și de măsurile luate pentru asigurarea creșterii economice. Față de anul 1975, cind s-au înregistrat atât pe ansamblul țărilor capitaliste cât și în cele mai multe dintre acestea declinuri ale P.N.B., pe întregul an 1976 se prognozează creșteri de: 5,5% pe ansamblul țărilor capitaliste dezvoltate, 4,5% pe ansamblul țărilor capitaliste europene, 6,5% pe ansamblul țărilor capitaliste din afara Europei, 4,5% pe ansamblul țărilor membre ale Pieței comune. În general, ritmuri mai mari de creștere economică se așteaptă a fi realizate în țări în care urcarea prețurilor este menținută în limite mai înguste și, dimpotrivă, creșterea scontată este mai lentă în țări în care inflația este mai pronunțată, așa cum este cazul Angliei și al Italiei (vezi tabelul nr. 1).

Dintre indicatorii considerați că se vor repercuta în creșterea P.N.B. reține atenția evoluția schimburilor comerciale externe (vezi tabelul nr. 2).

Tabelul nr.2

Evoluția recentă și previzibilă a exportului și importului principalelor țări capitaliste, modificarea volumului fizic față de anul precedent, în procente

Țara	Exportul de bunuri și servicii		Importul de bunuri și servicii	
	1975	1976	1975	1976
R.F.G.	-9,0	11,5	1,0	12,5
Franța	-3,0	7,0	-8,0	8,0
Anglia	-4,0	5,5	-6,0	1,5
Italia	3,0	4,0	-10,0	4,0
Total C.E.F.	-4,5	8,0	-4,5	7,0
Total țări capitaliste europene	-4,5	7,5	-4,0	6,5
S.U.A.	-7,5	6,5	-17,5	7,0
Japonia	3,0	6,0	-7,5	7,0
Total țări capitaliste neeuropene	-4,5	6,5	-12,0	6,5
Ansamblul țărilor capitaliste	-4,5	7,0	-7,0	6,5

Sursa: DIW, Wochenbericht 24,16 iunie 1976.

Tabelul nr.3

Șomajul în principalele țări capitaliste, în mii șomeri și în procente din totalul populației active

Țara	mai 1976		măi 1975	
	mii	%	mii	%
Anglia	1 250	5,4	794,0	3,4
SUA	6 860	7,3	8 176	8,9
RFG	953	4,2	1 017	4,4
Olanda	212,8	5,2	193	4,7
Franța	896,9	4,0	797	3,6
Japonia	1 130	2,1	980	1,9
Belgia	220	8,5	160	6,1
Italia	681 ^a	3,5	603 ^b	3,1

^a Ianuarie 1976 ^b Ianuarie 1975

Sursa: Financial Times din 7 iunie 1976

Inflația și șomajul rămân preocupante

FENOMENUL inflaționist, în dinamici intensificate moștenite de la ciclul economic anterior, pare destinat să însoțească și evoluția noului ciclu economic occidental. În prima parte a anului au avut loc unele reduceri ale ritmurilor inflaționiste, dar această tendință pare să nu poată fi susținută în condițiile reluării creșterii economice, mai ales după ce vor fi reluate pe o scară mai largă investițiile în producție, care vor antrena creșterea cererii pentru mijloace bănești și o sporire a creditului.

Dintre țările capitaliste principale numai S.U.A., Elveția și R.F.G. au reușit să reducă ritmul inflației sub 7% pe an; în celelalte țări ritmul anual al inflației continuă să se situeze la peste 10%. Japonia a putut în ultimele luni se reduce inflația sub 10% pe an, însă creșterile prețurilor de consum au oscilat puternic de la o lună de alta.

Se observă că înviorarea economică a dus deja la o oarecare accelerare a ritmului inflaționist în S.U.A., Franța, R.F.G. și că acesta continuă să fie considerat îngrijorător în Anglia și Italia. În perioada aprilie 1975—aprilie 1976 prețurile de consum au crescut cu 5,2% în R.F.G., cu 9,6% în Franța, cu 15,4% în Italia, cu 19,0% în Anglia etc. (AGEFI din 10 iunie 1976).

După cum arătam, începutul de nou ciclu găsește o altă grea moștenire sub forma nivelurilor șomajului. În cursul unui an, din mai 1975 până în mai 1976, numărul șomerilor a descrescut în unele țări capitaliste într-un ritm deosebit de lent, iar în alte țări a sporit. Faza de înviorare a noului ciclu nu este însoțită decât în mică măsură de creșterea numărului locurilor de muncă și de reabsorbirea mîinii de lucru rămase fără ocupație în condițiile recesiunii (tabelul nr. 3).

După cum se poate observa în tabelul nr. 3, șomajul se menține la un nivel ridicat atât ca număr cât și ca rată în S.U.A., în diferite țări vest-europene și are încă tendința de a crește în Anglia, Olanda, Belgia, Italia. Resorbirea șomajului este cu atât mai dificilă cu cât acest fenomen nu mai constituie în prezent pentru economia capitalistă doar un rău cu caracter ciclic, ci a căpătat caracter structural. În aceste condiții resorbirea șomajului implică restructurări în economiile naționale, în ramurile economiei țărilor capitaliste, recalificarea și trecerea în alte activități a unor oameni ai muncii care nu-și mai găsesc utilizare în ramuri aflate ele înseși în mutație structurală. Or, eforturile financiare necesare în acest scop, adaptarea modelului creșterii economice la cerințele folosirii integrale a forței de muncă nu sînt, după cum se știe, caracteristice capitalismului, al cărui mobil este realizarea de profituri cât mai ridicate.

După cum se știe, doctrinarii capitalismului contemporan consideră că nu este posibil de realizat o creștere economică ferită și de șomaj, și de inflație. Trebuie să se accepte, susțin ei, ori creșterea inflației pentru a se resorbi șomajul, ori un nivel ridicat al șomajului pentru a reduce inflația. Dar ambele rele ating în primul rând oamenii muncii și nu profiturile. Aceasta rămîne valabil și pentru noul ciclu al cărui prag l-a trecut economia țărilor capitaliste.

dr. Aurel Ghibuțiu

INSCIN

Evoluția prețurilor internaționale ale produselor de bază în luna iunie 1976

TENDINȚA de creștere a prețurilor pe piața internațională a produselor de bază a marcat o ușoară accelerare în cursul lunii iunie a.c. Potrivit indicelui agregat INSCIN, rata de creștere a prețurilor internaționale ale materiilor prime industriale și produselor alimentare cu prudență în nomenclatorul de export - import al R.S. României s-a majorat de la 0,6% în luna mai a.c. la 1,6% în iunie.

Prețurile la produsele alimentare au crescut în medie cu 2,6% în iunie a.c., reflectând o activizare a tranzacțiilor cu aceste produse, care este caracteristică încheierii sezonului de comercializare

1975/1976. Prețurile au crescut în special la cereale (+5,6%) și la semințe oleaginoase, uleiuri și grăsimi comestibile (+3%), în timp ce la zahăr și produse tropicale (cafea, cacao) au crescut cu numai 1,5%, iar la animale, carne și produse animaliere au rămas practic neschimbate față de luna mai a.c.

Prețurile la materii prime industriale au crescut în luna iunie a.c. cu 1,7%, înregistrându-se o creștere mai pronunțată la produsele utilizate în ramurile prelucrătoare în care înviorarea activității industriale este mai evidentă, respectiv fibre animale și vegetale (+12,1%) și cauciuc (+4,3%). Prețurile la metale au crescut în medie cu 1%, remarcându-se creșteri mai

INDICELE SINTETIC INSCIN ÎN ANII 1974-1975 ȘI ÎN PERIOADA MAI-IUNIE 1976

Categorii de produse	Anul	1970=1972=100		
		Indici anuali	Ma	Iunie
INDICII GENERALI	1974	240,4	242,3	241,5
	1975	218,7 ^{a)}	219,4	219,2
	1976		222,8 ^{a)}	225,6 ^{a)}
1. Produse alimentare	1974	230,8 ^{a)}	207,9	213,0
	1975	203,7	186,5	177,4
	1976		179,9 ^{a)}	184,5 ^{a)}
- cereale	1974	261,5	209,9	231,9
	1975	216,7	189,4	188,5
	1976		207,1	218,7
- semințe oleag., prod. deriv., grăsimi anim. și veg.	1974	240,8	240,4	234,3
	1975	195,0	179,4	161,4
	1976		153,6	158,2
- animale, carne și prod. animal.	1974	128,3	127,7	127,7
	1975	159,3	159,2 ^{a)}	160,9 ^{a)}
	1976		147,2 ^{a)}	147,3 ^{a)}
- zahăr și produse tropic.	1974	437,5	372,7	377,8
	1975	314,0	266,9	228,5
	1976		259,2	263,0
2. Combustibili	1974	336,8	344,0	332,9
	1975	343,0	343,7	351,8
	1976		364,8	363,1 ^{a)}
- cărbuni și cocs	1974	193,6	210,3	205,1
	1975	260,0	270,8	272,0
	1976		261,1	259,6 ^{a)}
- țâțel	1974	567,1	567,1	567,1
	1975	461,2	450,9	450,9
	1976		493,4	493,4
- produse petroliere	1974	380,9	382,3	382,1
	1975	373,3	369,5	366,5
	1976		409,9	407,5
3. Materii prime industriale	1974	216,1	225,2	225,3
	1975	188,2 ^{a)}	195,2	195,8
	1976		197,1 ^{a)}	200,5 ^{a)}
- minereuri	1974	139,6	143,4	143,2
	1975	168,1 ^{a)}	173,0	173,6
	1976		159,7 ^{a)}	158,6 ^{a)}
- metale	1974	231,5	243,9	246,2
	1975	185,1	195,0 ^{a)}	194,2 ^{a)}
	1976		192,5 ^{a)}	194,4 ^{a)}
- cauciuc	1974	210,3	242,1	205,5
	1975	159,8	150,5	154,2
	1976		230,9	240,9
- lemn și produse din lemn	1974	232,1	236,1	241,4
	1975	229,0	237,8 ^{a)}	237,5 ^{a)}
	1976		217,3 ^{a)}	217,0 ^{a)}
- fibre animale și vegetale	1974	192,0	190,0	183,2
	1975	162,4 ^{a)}	166,3	165,2 ^{a)}
	1976		203,5	228,2 ^{a)}
- piei	1974	122,3	135,3	125,7
	1975	114,8	118,2	123,0
	1976		192,2	171,1

a) Date provizorii pentru: cocs de furnal, hnilă, minereu de fier, minereu de mangan, ferromangan, ferrosiliciu, oțel comercial, tablă grosă, tablă subțire, țevi din oțel, sîrmă neagră, laminată de cupru, cherestea de rășinoase, celuloză, hîrtie kraftliner, fibre celulozice, vite și porci vîl.

pronunțate la unele metale neferoase (cositor și cupru), în timp ce la laminata din oțel prețurile au rămas practic staționare. Spre deosebire de aceste tendințe ascendente, de remarcant scăderea accentuată a prețurilor la piei (-11%), după tendința continuă de creștere înregistrată în perioada ianuarie - mai a.c.

Prețurile la combustibili au scăzut ușor (-0,5%), în special sub influența hotărârii țării membre ale O.P.E.C. de a menține „înghețate” prețurile la țigeti și în al doilea semestru al acestui an.

Sectorul prognoze și eficiența comerțului exterior - INSCIN

EVOLUȚII MONETARE

ÎN INTERVALUL 12-16 VII 1976 dolarul S.U.A. a avut o evoluție ascendentă față de aproape toate devizele occidentale.

„Vedeta” acestui interval a fost șilingul austriac, ca urmare a hotărârii autorităților monetare de a nu mai interveni pentru a menține, în mod unilateral, deviza austriacă în cadrul unei marje de fluctuație de 4,5% față de monedele participante la „sarpele valutar vest-european”. După anunțarea acestei decizii șilingul a manifestat o tendință pronunțată de depreciere terminind intervalul la un nivel de circa 18,27 șilingi/dolari față de 18,43 șilingi/dolar la începutul lui.

Lira sterlină a cedat din nou teren datorită presiunilor provocate de vânzările cu caracter speculativ, situindu-se la circa 1,7765 dolari/liră la sfîrșitul săptămîinii față de 1,7790 dolari/liră inițial.

Tendința de depreciere a lirei italiene pare a fi stopată de intervenția Băncii Italiei care a cumpărat devize pentru a-și menține moneda la un nivel considerat optim pentru stimularea exporturilor.

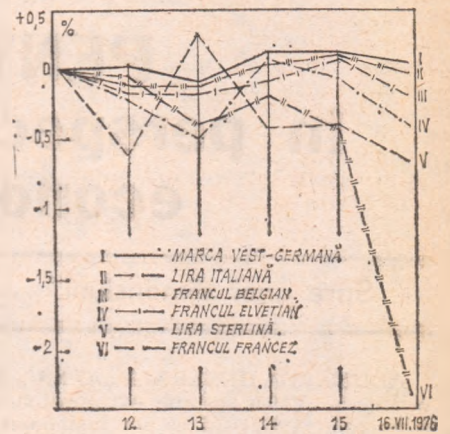
Francul elvețian a cedat teren, terminind la un nivel de circa 2,4820 franci/dolar față de 2,4730 franci/dolar la începutul intervalului.

Francul francez, după ce a cotelat la deschidere 4,7700 franci/dolari, supus fiind presiunilor speculative alimentate în acest interval și de estimarea unui deficit de circa 8 miliarde franci al balanței comerciale la sfîrșitul anului, a terminat intervalul la circa 4,8900 franci/dolari, cel mai jos nivel al său din septembrie 1974. Se apreciază că, în ciuda asigurărilor date de autorități, francul francez va continua să se deprecieze și în viitor. De altfel, gradul de depreciere al francului francez la care se așteaptă piața valutară se ogîndește și în creșterea dobînzilor la depozitele în eurofranc francez: pe perioada de o lună nivelul dobînzii a crescut numai în acest interval cu circa 8% p.a., ajungînd la aproape 20% p.a.

Dobînzile la depozitele în eurovalute pe perioada de 6 luni au avut o evoluție diferită: creștere cu circa 1/8% p.a. depozitele în eurofranc elvețian și euromarcă vest-germană și scădere cu 1/8% p.a. la cele în eurodolari.

Prețul aurului la Londra a atins cel mai jos nivel de după ianuarie 1974, aurul fiind tranzacționat la sfîrșitul intervalului la 116,75 dolari unci, comparativ cu nivelul de puțin peste 122 dolari unci de la începutul lui. Cu toate că pentru cele 780 000 unci aur oferite de F.M.I. la licitația din 14 iulie a.c. au fost cereri care au depășit de peste 2,7 ori această ofertă, iar prețul realizat de F.M.I. a fost foarte apropiat de cel al pieței libere (122,05 dolari/uncie). Interesul față de cumpărarea de metal galben este în continuare scădere, așteptîndu-se ca în curînd prețul lui să scadă sub 100 dolari unci.

Paul DUMITRAȘCU
Gh. MUNTĂAN

Evoluția principalelor devize vest-europene în perioada 12-16 VII 1976, luînd ca bază de comparație cursul dolarului S.U.A. din 9 VII 1976

Balanța zahărului — excedentară

CONFORM ultimelor estimări ale firmei vest-germane F.O. Licht în sezonul 1975/1976 balanța mondială a zahărului va fi, pentru a doua oară consecutiv, excedentară, producția mondială urmînd a se situa la nivelul de 82 milioane tone, iar consumul la 79,9 milioane tone. Aceasta va

permite revenirea stocurilor finale mondiale la un nivel considerat normal — 19,3 milioane tone, adică 24% din consumul anual, față de numai 19% în urmă cu două sezoane.

Firma menționată estimează de asemenea că oferta mondială de zahăr se va îmbunătăți în continuare, întrucît în sezonul 1976/1977 producția mondială se va situa între 85,5 și 87,5 milioane tone, iar consumul între 82,9 și 84,7 milioane tone.

PROGRAMUL NAȚIUNILOR UNITE PENTRU DEZVOLTARE — în perspectiva instaurării noii ordini economice internaționale (II)

Spre „noi dimensiuni“

ADUNAREA GENERALĂ a O.N.U., la cea de-a VII-a sesiune extraordinară, a apreciat PNUD-ul ca un instrument esențial al acțiunii întreprinse de către O.N.U. în direcția promovării dezvoltării și a favorizării justiției economice în întreaga lume. Rezoluția 3362 (S-VII) adoptată de sesiune arată că este necesar să fie sporite resursele instituțiilor sistemului O.N.U. pentru dezvoltare, în speță ale PNUD. În acest context, problemele referitoare la rolul PNUD nu se limitează nici-decum doar la aspecte teoretice.

La sesiunea din ianuarie 1976 a Consiliului de administrație al Programului, reprezentantul Republicii Africa Centrală arăta că „nu există un instrument mai bun decât PNUD în a ajuta la planificarea și instituirea noii ordini economice internaționale. PNUD, prin asistența financiară și tehnică, sprijină țările în curs de dezvoltare în a realiza obiectivele noii ordini”. Iar delegatul Republicii Sri Lanka declara că „PNUD este programul cel mai vast și cel mai important al sistemului Națiunilor Unite în domeniul dezvoltării socio-economice... el este un instrument al dezvoltării economice și al transferului de tehnici și, în numeroase țări în curs de dezvoltare, proiectele PNUD care oferă posibilități de ocupare a minii de lucru, joacă un rol mai direct, la nivelul populației, decât o rezoluție importantă adoptată de unul din principalele organe ale Națiunilor Unite”.

Anul 1975 a fost apreciat ca un pas major făcut de PNUD pentru a se adapta noului cadru al relațiilor internaționale conturat la sesiunile extraordinare a VI-a și a VII-a ale Adunării Generale a O.N.U. și în Carta dreptu-

rilor și îndatoririlor economice ale statelor.

Încă la jumătatea anului 1975 au fost luate o serie de măsuri vizând :

— căutarea de căi și mijloace pentru a ameliora în continuare și a da o mare flexibilitate activităților realizate în scopul de a satisface nevoile specifice ale noilor țări independente, ale țărilor cel mai puțin avantajate și fără litoral :

— o lărgire a procesului de evaluare a nevoilor diferitelor țări în domenii critice, cum sînt : promovarea exporturilor de produse primare, ameliorarea generală a comerțului și transporturilor, a producției alimentare, promovarea industrializării, a transferului de tehnici și a cooperării tehnice între țările în curs de dezvoltare ;

— consultări de urgență cu țările cel mai greu lovite de criza de energie și aspectele conexe.

Au fost propuse „noi dimensiuni” ale cooperării tehnice în slujba dezvoltării, a căror premisă fundamentală este că obiectivul cooperării tehnice trebuie să constea în formarea și creșterea capacității țărilor primitoare de a acționa pentru propria lor dezvoltare. Ideea „noilor dimensiuni” a fost adoptată la cea de-a XXX-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U. În ansamblu, țările în curs de dezvoltare și-au manifestat fără echivoc dorința de a continua să beneficieze de sprijinul PNUD-ului care rămîne cel mai important program mondial de cooperare tehnică pentru dezvoltare din sistemul O.N.U.

La definirea „noilor dimensiuni” programele PNUD de cooperare tehnică trebuie elaborate și realizate **prin prisma rezultatelor** care urmează a fi atinse și **nu în termenii aporturilor** furnizate din exterior. S-a constatat că accentul pus pe „asistența tehnică”, comparativ cu „cooperarea tehnică”, a dus la orientarea tuturor eforturilor

Programului spre transferurile din exterior, atunci cînd aporturile furnizate pe plan local puteau să se dovedească tot atît de utile.

Cînd asistența tehnică a fost introdusă de către Națiunile Unite în 1949, obiectul său a fost să ajute la diminuarea și înlăturarea lipsei de cadre calificate în țările în curs de dezvoltare. A fost un obiectiv justificat, deși încă atunci unele țări rămase în urmă dispuneau de astfel de cadre, lipsindu-le însă capitalul și alți factori necesari dezvoltării. În perioada care a trecut de atunci, atît nevoile cît și posibilitățile țărilor în curs de dezvoltare au înregistrat mutații în volum și structură. Ca urmare, nici **cadrul structural** al asistenței tehnice nu mai poate fi același, respectiv programele de asistență tehnică nu se pot baza exclusiv pe supuziția lipsei de competență, cuplată de obicei cu lipsa capitalului. Multe dintre țările în curs de dezvoltare pot la rîndul lor acorda asistență în multe domenii, ceea ce stă la baza conceptului de „cooperare tehnică între țările în curs de dezvoltare” care implică un schimb de valori și experiență între acestea.

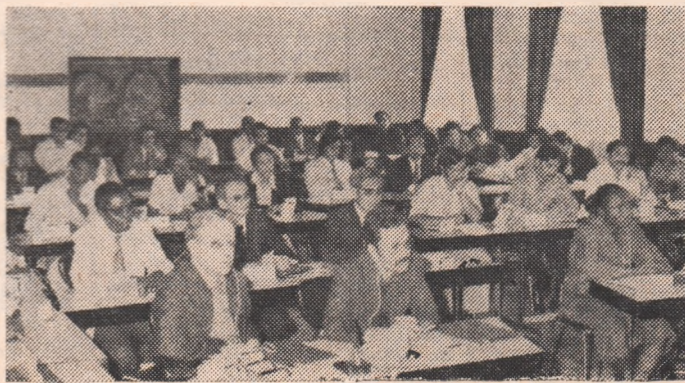
În prezent, respectînd principiul universalității sale, PNUD este chemat să acorde în continuare **asistență tuturor țărilor în curs de dezvoltare, la toate nivelurile și în toate stadiile procesului de dezvoltare**. În acest cadru, care include transferul de tehnici de vîrf țărilor în curs de dezvoltare relativ cele mai avansate, PNUD este chemat să antreneze în fluxul cooperării tehnice competențele și facilitățile materiale și de pregătire existente în țările în curs de dezvoltare. În acest fel, conceptul cooperării tehnice în slujba dezvoltării va căpăta consistența practică aptă să-i justifice existența.

România și PNUD: continuitatea conlucrării

ROMÂNIA acordă o semnificație importantă PNUD în general, cît și a-dîncirii conlucrării cu această organizație internațională pe care o vede ca pe un instrument util de cooperare — expresie a voinței statelor de a sprijini accelerarea procesului dezvoltării — și ca pe un factor care poate și trebuie să contribuie la lichidarea subdezvoltării în lume și la instaurarea unei noi ordini economice internaționale.

Bazată pe respectarea independenței și suveranității naționale a fiecărui stat beneficiar, pe neamestecul în treburile interne, pe acordarea asistenței în mod

CEPECA este una din instituțiile românești din domeniul pregătirii cadrelor care au beneficiat de asistența tehnică a P.N.U.D. În prezent CEPECA, prin Centrul internațional de management, contribuie la pregătirea cadrelor din alte țări în curs de dezvoltare.

necon condiționat, cooperarea dintre România și sistemul de asistență tehnică al Națiunilor Unite a început pe baza acordului intrat în vigoare la 27 ianuarie 1965. În 1967 a fost aprobat primul proiect important de asistență tehnică pentru țara noastră — Stația pilot de irigații de la Băneasa-Giurgiu (terminat în 1971), după care au urmat alte câteva proiecte de amploare, pentru prevenirea poluării apei și a aerului, dezvoltarea Institutului de cercetări pentru cereale și plante tehnice de la Fundulea (terminate în cursul anului trecut) precum și amenajarea complexă a bazinului Mureșului superior, dezvoltarea Centrului de perfecționare a cadrelor de conducere din întreprinderi (CEPECA) și a Centrului de perfecționare a cadrelor din industria turismului (toate urmând a fi încheiate în cursul acestui an). Menționăm de asemenea proiectul privind asistența pentru Institutul de tehnologie nucleară, început în 1973 și a cărui realizare continuă.

În 1973, Consiliul de administrație al Programului a aprobat primul program românesc de cooperare cu PNUD pe perioada 1973—1977, care a asigurat continuitatea proiectelor aflate în execuție și a permis inițierea unor noi acțiuni de cooperare. Acest program se află în prezent în faza de finalizare.

România participă alături de Bulgaria, Grecia, Iugoslavia și Turcia la realizarea proiectului regional PNUD referitor la studierea seismicității zonei Balcanilor. În cadrul acestui proiect fiecare din țările participante își aduce contribuția efectivă pe

Structura asistenței acordate de PNUD pe sectoare de activitate, situația la sfârșitul anului 1974

	Proiecte		Cheltuieli PNUD	
	Număr	%	millioane dolari	%
Agricultură, silvicultură și pescuit	1589	20,9	576,5	30
Industria	1659	21,5	297,9	15
Transporturi și comunicații	757	9,9	218,6	11
Politică și planificare economică și socială generală	912	11,9	191,6	10
Educație	556	7,3	167,6	9
Știință și tehnică	524	6,9	150,1	7
Resurse naturale	238	3,1	99,3	5
Sănătate	493	6,4	116,6	6
Diverse	923	12,1	145,6	7
Total	7631	100,0	1943,8	100

Sursa: Le Programme des Nations Unies pour le Développement, Questions et réponses, août 1975.

baza experienței sale și beneficiază în același timp de asistența oferită de PNUD (echipament seismic și burse de specializare).

Ca o expresie a dorinței României de adăncire a cooperării cu Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, trebuie menționată deschiderea la București a unei Reprezentanțe PNUD, în baza acordului încheiat între guvernul român și Program.

Nu putem să nu menționăm faptul că România și-a adus o contribuție constructivă la dezvoltarea și perfecționarea Programului în perioada celor două mandate consecutive cită a fost membră în Consiliul de conducere al PNUD (1968—1973), ocupind de două ori funcția de vicepreședinte al Consiliului.

Ca țară socialistă în curs de dezvoltare, România înțelege să beneficieze în continuare de avantajele oferite de asistența PNUD, urmând să fie inclusă

printre beneficiarii de asistență tehnică în perioada 1977—1981. Volumul asistenței viitoare ce se preconizează pentru România va fi la nivelul celei ce se intenționează a se acorda Bulgariei, Greciei, Iugoslaviei, Poloniei, Ungariei, Gabonului, Somaliei ș.a.

În același timp, România înțelege să contribuie potrivit propriilor sale posibilități la sprijinirea eforturilor celorlalte țări în curs de dezvoltare, inclusiv prin intermediul PNUD. În prezent peste 40 de specialiști români lucrează pentru realizarea de proiecte de asistență tehnică PNUD în diferite țări în curs de dezvoltare. Totodată, în ultimii ani au efectuat stagii de specializare în România, prin intermediul P.N.U.D. bursieri din numeroase țări, printre care: Argentina, Bolivia, Columbia, Peru, Congo, Benin, Etiopia, Guineea, Birmania, Irak, Siria, Sri Lanka ș.a.

Sistematizând perspectiva bunelor raporturi de cooperare dintre România și PNUD, în telegrama adresată președintelui Republicii Socialiste România cu ocazia realegerii sale în această funcție, Directorul general al PNUD își exprima speranța că se va „lărgi, pe mai departe, cooperarea și participarea României la Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare” („Știința”, 26 martie 1975). Această cooperare va fi adăncită în cadrul viitorului program de asistență pentru România (1977—1981), ale cărui obiective sînt chemate să răspundă cerințelor actualului cincinal al revoluției tehnico-științifice, care se desfășoară în țara noastră. Aleasă în Consiliul de conducere al PNUD pentru un nou mandat de trei ani (începînd de la 1 ianuarie 1977) România, care se pronunță consecvent pentru creșterea rolului O.N.U. și al organismelor sale, va acționa în continuare pentru ca activitățile operaționale în sprijinul dezvoltării să contribuie efectiv la lichidarea decalajelor în lume, la instaurarea unei noi ordini economice internaționale.

Ion C. POPESCU
Gheorghe I. DUMITRU

IPOTEZE ● PREVIZIUNI

Petrolul rămîne principala sursă de energie

COMPARÎND previziunile O.C.D.E. și O.P.E.C. privind necesarul de energie al țărilor capitaliste industrializate în 1985, publicația *Revue Tiers Monde* (aprilie-iunie 1976) relevă că dincolo de deosebirile existente cele două organizații sînt de acord că: **necesarul de energie al țărilor industrializate va continua să crească într-un ritm susținut** (de circa 4%), energia nucleară va avea o contribuție încă scăzută în acoperirea necesarului total de energie primară (cel mult 13%), **necesarul de petrol va crește atît absolut cit și relativ** (la 43% după O.C.D.E. și la 46% după O.P.E.C.), necesarul de import al țărilor capitaliste dezvoltate din țările azi membre ale O.P.E.C. va rămîne considerabil (1 miliard tone de petrol după O.C.D.E., 1,6 miliarde după O.P.E.C.).

Necesarul de energie în 1985 (în mil. tone petrol echivalent)

Necesarul de energie	5 800	5 650
Energie nepetrolieră din care :	3 100	3 220
Energie nucleară	640	756
Producția petrolieră proprie	1 100	1 380
Import de petrol din țările O.P.E.C.	1 600	1 050

În concluzie, în ciuda creșterii prețului la petrol și a intensificării cercetărilor pentru dezvoltarea unor surse nepetroliere, **petrolul va rămîne pînă la sfârșitul acestui secol principala sursă de energie a țărilor capitaliste dezvoltate.**

Japonia : modificări în structura economiei

CONFORM ultimei prognoze pe termen lung publicate de Consiliul pentru problemele structurii industriale din Japonia, ritmul mediu anual de creștere a produsului național brut al țării va fi de 7% în anii 1977—1980 și de 6,5% în perioada 1980—1985.

Se apreciază că în anii 1970—1985 producția ramurilor din sectorul primar al economiei (agricultura, silvicultura și pescuitul) va spori într-un ritm mediu anual de 1,8%, cea a ramurilor care fac parte din sectorul secundar (industria și construcțiile) — de 6,3%, iar cea a ramurilor de activitate din sectorul terțiar (comerțul, sistemul de credit și asigurări, transporturile și telecomunicațiile, serviciile comunale și activitatea aparatului de stat) — cu 5,7%. Se consideră că industria prelucrătoare se va dezvolta într-un ritm de 6,2%, iar în cadrul ei un progres mai rapid vor cunoaște în primul rînd o serie de ramuri ale construcțiilor de mașini. Ca urmare, se vor produce modificări în

structura economiei japoneze. De pildă, ponderea industriei grele (inclusiv chimia) în ansamblul producției industriale se va majora de la 62% în 1970 la 65% în 1985, iar ponderea industriei prelucrătoare în formarea P.N.B. va ajunge la 51,9%.

Fier vechi : deficite în creștere

ÎN cercurile de specialitate din Occident se examinează cu nelinește problema penuriei crescînde de fier vechi, material tot mai căutat de industria siderurgică. Conform unui studiu elaborat de societatea italiană Italsider, deficitul global de fier vechi al lumii neosocialiste ar putea evolua de la 0,53 mil. tone în 1974 la 6,19 mil. tone în 1980. Previziunile privind o serie de țări industriale capitaliste relevă tendințe diferențiate : în timp ce deficitele Japoniei, Italiei și Belgiei — Luxemburgului se vor accentua, S.U.A. vor dispune în continuare de un anumit excedent, iar Franța și Olanda își vor spori disponibilitățile (vezi datele de mai jos, în mil. tone).

	1974	1980
S.U.A.	+ 10,9	+ 5,81
Japonia	— 6,8	— 9,3
R.F.G.	+ 0,72	+ 0,39
Franța	+ 1,85	+ 3,45
Italia	— 6,13	— 8,15
Olanda	+ 0,73	+ 0,92
Belgia-Luxemburg	— 0,76	— 1,95

Conjunctură, creștere și cărbune

FLUCTUAȚIILE producției de cărbune în deceniile postbelice, se arată într-un studiu recent al C.E.E. O.N.U. cu privire la perspectivele industriei carbonifere în America de Nord (S.U.A. și Canada), reflectă influența conjuncturii și a creșterii economice în țările din zonă. În anii '50, cind cererea totală de energie a crescut aici într-un ritm mediu anual de 2,3%, cărbunele nu și-a putut menține pozițiile pe piață nici absolut nici relativ. Între 1951 și 1961 volumul extracției a scăzut an de an, trecind de la 522 la 388 milioane tone anual.

Deceniul următor a fost însă martorul unei evoluții în sens opus, culminând într-o producție anuală de 565 milioane tone, pe fondul unei cereri energetice care înregistra sporuri medii anuale de 4,8%. Ponderea cărbunelui în consumul total de energie rămânea totuși inferioară celei din anii '50. Acum, continuarea curbei ascendente în anii rămași până la sfârșitul actualului deceniu și dincolo de el, până în 1985, lasă să se întrevadă și o creștere a însemnătății relative a cărbunelui. Producția nord-americană, proiectată să atingă la mijlocul deceniului viitor 946 mil. t. (1973: 552 mil. t.), va furniza 21,5% din consumul total de energie în 1985 (19,2% în 1973). Consumul centralelor electrice va crește probabil de la 70% în 1973 la 76% în 1985, în timp ce partea siderurgiei va scădea de la 28% la 21%. Uzinele de gazeificare vor absorbi restul de 3% din livrările interne proiectate ale anului 1985. Studiul C.E.E./O.N.U. subliniază caracterul deosebit de promițător al noii piețe a cărbunelui gazeificat, apreciind ca posibil că în anul 2000 vor fi prelucrate în uzinele de gazeificare și de lichiefiere cantități de cărbune echivalente cu 25% din cererea internă.

Ungaria: stimularea producției pentru export

ÎN CURSUL actualului plan cincinal statul ungar va acorda credite în sumă totală de 45 miliarde forinți pentru crearea sau extinderea unor capacități de producție care vor asigura producția de articole de export competitive pe toate piețele. De asemenea credite vor beneficia mai ales întreprinderi constructoare de mașini, cele din industria chimică și alimentară.

Condiția esențială pentru acordarea creditului destinat investiției este rentabilitatea acesteia, ținându-se seama de termenul său de amortizare și de ponderea producției viitoare destinată exportului. După aprecierea Bancii Naționale a R.P. Ungare, care acordă asemenea credite, în condiții avantajoase, sînt considerate drept dezvoltări rentabile acelea care asigură un profit minim (anual) de 15% în cea mai mare parte a sectorului industrial și în industria construcțiilor, de 10% în industria alimentară sau domeniul comerțului și de 7% în industria materialelor de construcții, în agricultură,

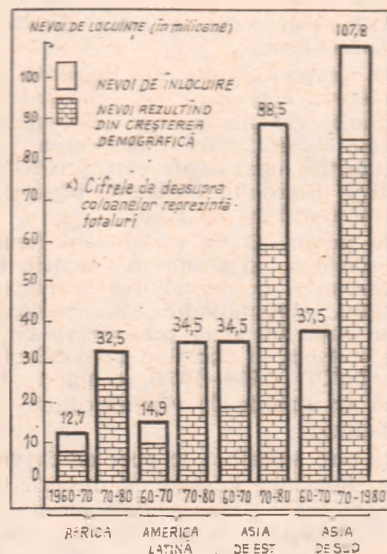
transporturi și telecomunicații. Pînă în prezent de creditele menționate au beneficiat întreprinderi ca Uzina de becuri cu incandescență „Tungsram”. Întreprinderea „Medicor”, Fabrica de mașini din Győr, Fabrica de mașin-unelte din Csepel și altele.

Schimbare de optică

ZONELE URBANE sau suburbane de locuințe din materiale improvizate, cunoscute sub numele de „bidonville”, „shanty-town”, „favela” etc., adăpostesc în numeroase țări în curs de dezvoltare o bună parte din populația marilor orașe: două treimi din cei 8 milioane de locuitori ai Calcuttei sau din cei 3,5 milioane de locuitori ai Bogotei, jumătate din populația principalului oraș ecuadorian, Guayaquil, 35% din populația capitalei filipineze, Manila.

Constatînd inutilitatea demolării sistematice a acestor așezări mizere care reapar spontan — în condițiile în care

Nevoile de locuințe noi pînă în 1980 în „lumea a treia” *)

locuitorilor lor nu li se oferă nici o soluție de schimb sau li se propun locuințe care, deși modeste, rămîn încă mult deasupra posibilităților lor financiare —, o serie de guverne din țări în curs de dezvoltare au început să reconsidere problema bidonvillurilor. În loc de a le distruge într-un loc pentru a le vedea apoi renăscînd în altul, s-a constatat că ar fi mai util să li se acorde sprijin pentru îmbunătățirea condițiilor sanitare, introducerea de lumină electrică, construirea de drumuri, școli, toate realizîndu-se cu concursul locuitorilor respectivi.

Imposibil de eliminat astăzi, bidonvillurile vor fi dificil de desființat în viitor, în condițiile în care în țările în curs de dezvoltare ar trebui construite în următorii 20 de ani tot atîtea locuințe cîte s-au ridicat în țările dezvoltate în 200 de ani (vezi graficul, alcătuit de experți ai O.N.U.).

Hidrogenul: numărătoarea inversă

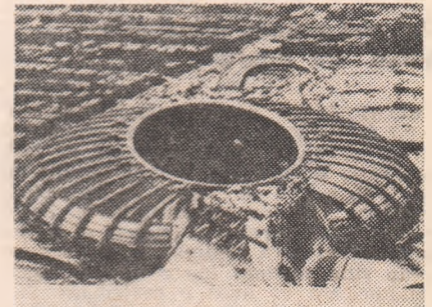
ÎN CERCURILE de specialitate se discută mult asupra perspectivelor hi-

drogenului de a deveni combustibilul „ideal” în economia mondială.

Dar cînd se va întimpla acest lucru? După opinia specialiștilor de la Institutul pentru tehnologia gazelor din S.U.A., pentru ca hidrogenul să fie considerat drept o importantă sursă de energie ponderea sa în balanța energetică (de pildă, a S.U.A.) trebuie să fie de circa 10%. Dacă se proiectează atingerea acestui indicator în jurul anului 2020, atunci prima utilizare „comercială” experimentală a hidrogenului trebuie lansată aproximativ în anul 2010. Ceea ce înseamnă că instalația „comercială” demonstrativă trebuie finisată pînă în anul 2000. În acest scop prima instalație demonstrativă experimentală trebuie să fie gata în 1990. Ceea ce reclamă ca încercările de fiabilitate a componentelor sale să fie începute din 1980, iar demonstrarea utilității, eficienței întregii tehnologii să fie realizată și mai devreme. Toate acestea arată — conchide institutul menționat — că nu e timp de pierdut.

Olimpiada de la Montreal: recordul cheltuielilor

ALĂTURI de remarcabile performanțe sportive, Jocurile Olimpice de la Montreal prilejuiesc și un alt record, este drept mai puțin dorit: cel al cheltuielilor de organizare. Estimată la 250 milioane dolari în 1972 costul instalațiilor se ridică în luna iunie a.c. la peste 1,5 miliarde dolari; ținînd seama de toate veniturile, directe și indirecte, deficitul va atinge cel puțin 1 miliard dolari. Principala instalație, stadionul olimpic cu 56 000 locuri permanente (plus 14 000 provizorii pe durata Jocurilor) și-a văzut costul majorat de 5 ori din 1972 încoace, pentru a ajunge la circa 900 milioane dolari. Cu această sumă, remarcă unii localnici mai puțin pasionați de sport, citați de revista *Economia* s-ar fi putut asigura gratuitatea transportului în comun în oraș pe timp de zece ani sau construi locuințe ieftine pentru 120 000 de montrealezi...

Satul olimpic s-a dovedit a costa pînă la urmă 100 milioane dolari, în loc de 20 milioane cît se prevăzuse inițial. Apartamentele respective vor fi revindute. Loteria „olimpică” va permite și ea recuperarea a circa 300 milioane dolari. Fumătorii vor contribui mai mult decît nefumătorii la stingerea datoriei, după impunerea unei taxe severe asupra tutunului. Pentru acoperirea celei mai mari părți a deficitului, sporirea impozitelor și taxelor locale pare inevitabilă.

Cum spunea recent un cunoscut recordman, sportul cel mai greu rămîne organizarea unei olimpiade.

GLOSAR

Expansiunea creditului

EXPANSIUNEA (de la latinul *expandere* — a întinde, a dezvolta) are, în domeniul economic, sensul de creștere accentuată a influenței dominante a unui stat, a unui sector economic sau a unei mari întreprinderi în condițiile capitalismului. Se vorbește astfel în mod curent despre expansiunea economică a Statelor Unite ale Americii în anii de după cel de al doilea război mondial, despre expansiunea industriei electronice japoneze din ultima vreme sau despre planurile de expansiune ale firmei vest-germane Volkswagen.

Cauzele determinante ale expansiunii economice sunt explicate diferit de teoria economică. Economia politică burgheză, îndeosebi prin reprezentantul ei, prof. J. Schumpeter, pune expansiunea economică pe seama personalității marilor întreprinzători capitaliști veșnic în căutarea și aplicarea soluțiilor celor mai dinamice de dezvoltare a producției și de cucerire a piețelor de desfacere. Teoreticienii marxști, în frunte cu V.I. Lenin, consideră că expansiunea economică și cadrul politic în care se desfășoară, imperialismul, decurg din goana după plusvaloare și, din această cauză, au un caracter de clasă.

Teoria burgheză a expansiunii economice a generat așa-numita teorie monetaristă a conjuncturii economice, care a găsit în anii '30 pe cel mai cunoscut reprezentant al său în persoana lui J.M. Keynes. În lumea de idei a keynesismului, **expansiunea creditului** constituie un instrument prețios al expansiunii economice și totodată un apărător al acesteia, deoarece, creind putere de cumpărare suplimentară, lichidează marele dușman al capitalismului, crizele de supraproducție.

Numeroase teorii ale epigonilor lui Keynes au preluat această concepție, susținând că prin metode monetare se poate realiza în orice moment utilizarea deplină a forței de muncă. Actuala criză economică, în care inflația monetară și de credit coexistă cu șomajul de masă, cu stagnarea („stagflația”) sau chiar cu scăderea producției („slumpflația”), reprezintă o spectaculoasă infirmare a concepției potrivit căreia **expansiunea monetară** ar constitui un panaceu, un remediu universal pentru rădăcina capitalismului.

Din aceeași lume de idei a izvorit conceptul de **politică expansionistă a creditului**, adică încercarea deliberată a băncilor de a stimula conjunctura economică într-o dezvoltare forțată a creditării economice. Este de la sine înțeles că politica expansionistă a creditului nu-și poate găsi aplicarea în orice condiții, ci numai atunci când există concomitent întreprinderi dispuse să contracteze mai multe credite decît înainte (ceea ce este greu de admis într-o perioadă de marasm economic), precum și mijloace de producție neutilizate, mobilizabile printr-o asemenea expansiune.

Actuala criză a dezmințit capacitatea atribuită politicii expansioniste a creditului de a redresa economia capitalistă. Aplicată în actualele condiții, această politică nu a avut alt rezultat decît intensificarea procesului inflaționist.

C. K.

Cooperare internațională

Mihai Robachi, Craiova — 1) „Întilnirea de la Tokio pentru promovarea cooperării internaționale și a dezvoltării”, inițiată de Centrul de informații economice și sociale al O.N.U. și o organizație neguvernamentală japoneză și care va avea loc la 24 și 25 iulie a.c., este prima manifestare majoră organizată în Japonia sub egida O.N.U. Obiectivul său este — potrivit organizatorilor — de a furniza informații de primă mână asupra uneia din cele mai presante proble-

me ale contemporaneității. Discuțiile, care vor avea loc în cadrul a patru mese rotunde (în total 300 de participanți), vor aborda următoarele patru teme: semnificația și urmările celei de-a patra Conferințe a Națiunilor Unite pentru comerț și dezvoltare (UNCTAD IV) desfășurate la Nairobi în mai a.c.; rolul țărilor dezvoltate în perspectiva unei mai strinse cooperări între țările în curs de dezvoltare; perspectivele dezvoltării și cooperării; dialogul Nord-Sud.

2) Grecia a devenit la 20 mai 1976 membru cu drepturi depline al Agenției internaționale pentru energie, care astfel cuprinde acum 19 țări occidentale. Cifra pe care ați

întilnit-o era prin urmare corectă.

3) Cei doi copreședinți ai Conferinței Nord-Sud de la Paris sînt ministrul venezulean al relațiilor economice externe Manuel Perez Guerrero și ministrul de externe canadian Allen Joseph MacEachen. În prezent negocierile se desfășoară la nivel de experți.

Compensații

Gheorghe Popescu, Călărași — Mecanismul sistemului de stabilizare a încasărilor de export „Stabex” creat de C.E.E. în favoarea a 46 țări din Africa, zona Pacificului și a Caraibilor a fost prezentat în nr. 24 1976 al revistei noastre. Fondul prevăzut de acest sistem conform convenției de cooperare de la Lomé din februarie 1975 a intrat în funcțiune recent, anunțându-se că Piața comună va livra cu titlu de compensații suma de 78 milioane dolari unui număr de 17 țări în curs de dezvoltare ale căror încasări de pe urma exportului unor produse de bază au scăzut în 1975.

Țările care au aderat ulterior la Convenția de la Lomé sînt Sao Tomé și Príncipe, Republica Capului Verde, Papua—Noua Guinee, Comore, Surinam și Seychelles.

O. N. U. D. I.

Mugur Isăcescu, Rimnicu Vilcea — Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială

(ONUDI) nu se va transforma deocamdată în agenție autonomă a O.N.U. deoarece nu s-a ajuns încă la un acord asupra revizuirii statutului său. Recomandarea ca ONUDI să fie transformată într-o instituție specializată a O.N.U. — „pentru a-i spori autoritatea, autonomia și resursele” — a fost adoptată la cea de-a doua conferință generală a ONUDI, desfășurată în martie 1975 la Lima cu participarea a 114 țări. Conform unei hotărâri adoptate de Aduna-

le și neguvernamentale au fost invitate să trimită observatori.

Actualmente, în cadrul atribuțiilor sale, ONUDI sprijină țările în curs de dezvoltare să promoveze și să-și accelereze industrializarea, ia măsuri în vederea aplicării unor metode moderne de producție, de programare și de planificare industrială, a transferului de tehnologie și formării de personal tehnic, facilitează contacte și consultări între țările dezvoltate și în curs de dezvoltare în vederea in-

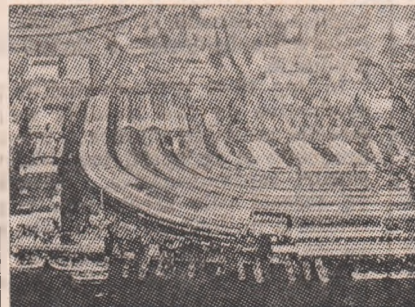
Tehnici moderne de prospectare utilizate de experți ai O.N.U. în țări în curs de dezvoltare. (Foto: Națiunile Unite).

rea Generală a O.N.U. cu ocazia sesiunii extraordinare din septembrie anul trecut, toate țările membre ale O.N.U., ca și alte țări membre ale unor instituții specializate, au fost invitate să participe la elaborarea unui nou act constitutiv al ONUDI, la care numeroase organisme interguvernamenta-

dustrializării acestora din urmă, sprijină țările în curs de dezvoltare în obținerea de capital străin pentru finanțarea unor proiecte industriale, furnizează în cooperare cu alte organe ale O.N.U. servicii consultative pentru valorificarea rațională a resurselor materiale etc.

Pescuit oceanic

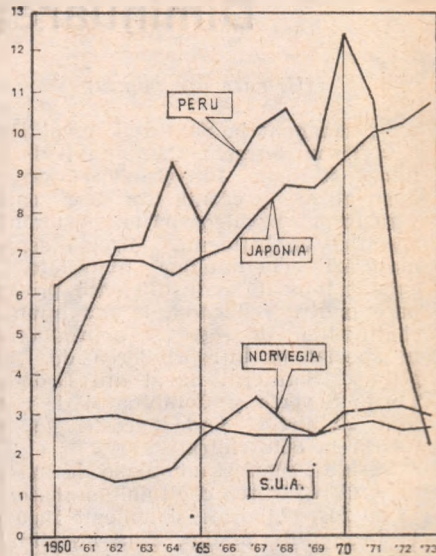
Dănilă Rădău, Drăgășani — Există asemenea date în anuarele statistice ale T.A.O. Ele relevă că în 1973 pe plan mondial s-au pescuit în total circa 65,7 milioane tone de „produse ale mării” dintre care 10,76 milioane de către Japonia, care se situează pe primul loc în lume în această privință, (vezi graficul). În continuă creștere, producția obținută în Japonia de pe urma acvaculturii (stridii, alge, perle etc.) reprezintă circa 6% din tonajul amintit. În această țară există circa 65 000 de centre în care se practică

Antrepozite de pește la Tokio

acvacultura. Sub aspect valoric Japonia este cel mai mare exportator mondial de produse ale mării și al doilea mare importator, după S.U.A.

Cantități pescuite *) (în milioane tone)

*) Graficul nu cuprinde U.R.S.S. și R.P. Chineză, care de asemenea recoltează mari cantități de pește oceanic.

DIN PRACTICA JUDICIARĂ

a Colegiului de jurisdicție și minister public al Curții Superioare de Control Financiar

COMPETENȚA PAGUBA PRODUSĂ DE DIRECTORUL ASOCIAȚIEI ECONOMICE INTERCOOPERATISTE (ART. 8 LIT. D. LEGEA NR. 2/1973)

Potrivit art. 18 din Statutul asociației intercooperatiste, aprobat prin Decretul Consiliului de Stat nr. 113 din 12 aprilie 1974, conducerea operativă a asociației se realizează de către comitetul de administrație, care își desfășoară activitatea pe baza principiului muncii și conducerii colective. Din comitetul de administrație face parte, printre alte persoane — conform art. 18 al. 3 — directorul, care este în același timp și președintele comitetului de administrație (art. 18 al. 4).

Președintele asociației are o serie de atribuții cu caracter general (art. 16 pct. a, b, c din statut), activitatea curentă fiind asigurată de comitetul de administrație, iar în cadrul acestuia de director, în calitatea sa de președinte, statutar, al comitetului.

Prevederile art. 20 din statut, enumerând atribuțiile directorului, fac precizarea, în prealabil, că acesta „asigură” conducerea curentă și aduce la îndeplinire hotărârile adunării generale și ale comitetului de administrație.

Printre atribuțiile directorului figurează (pct. d) și dreptul de a încadra „personalul de execuție”, precum și dreptul de a proceda la desfacerea contractului de muncă al acestui personal, situație care implică cu necesitate obligația corelativă de a răspunde material, pentru consecințele păgubitoare rezultate din aplicarea cu rea credință a unei atare măsuri (art. 136 al. 3 Codul muncii).

Pe de altă parte, directorul, potrivit dispozițiilor art. 20 al. ultim, reprezintă asociația în relațiile cu persoanele juridice și fizice, precum și în fața organelor de jurisdicție și o angajează, în limitele date de adunarea generală, prin semnătura sa.

Așadar, conducerea operativă a asociației realizându-se efectiv prin director, în cadrul atribuțiilor sale funcționale, trebuie considerat că acesta îndeplinește funcția de conducător al unității în sensul prevederilor Legii nr. 2/1973, situație care atrage — sub condiția îndeplinirii și a celorlalte cerințe prevăzute de lege — competența de judecată a Colegiului de jurisdicție al Curții Superioare de Control Financiar.

RĂSPUNDEREA MATERIALĂ. NEEMITEREA ÎN TERMEN A DECIZIEI DE IMPUTARE

Omissionea de a se emite decizii de imputare, în termenul prevăzut de art. 103 (2) din Codul muncii, împotriva celor care s-ar fi putut face răspunzători de producerea pagubei nu conduce în mod necesar la obligarea persoanelor vinovate de pierderea termenului, în prealabil fiind necesar să se clarifice problema imputabilității acelor sume și, deci, a răspunderii autorilor direcți pentru prejudiciul invocat.

Recomandarea făcută — în speță — prin actul de control încheiat, de a se păși la recuperarea valorii unor taxe de locații suportate, de unitate, pe seama conducătorului, contabilului șef și juriconsultului deoarece nu au luat în termen măsuri de recuperare a sumelor respective este greșită, limitându-se exclusiv la un aspect formal al cauzei. Pentru întocmirea unui act de control complet și util, apt de valorificare, era indicat să se verifice în ce condiții s-a ajuns la plata taxelor de locații și, drept urmare, dacă reprezintă o pagubă imputabilă unor persoane determinate.

Cu ocazia judecării contestațiilor introduse de către directorul, contabilul șef și juriconsultul unității împotriva deciziei de imputare emise în spiritul recomandărilor făcute de organele de control, s-a stabilit printr-o reverificare — a cărei efectuare putea fi evitată dacă actul de control inițial abordă toate aceste aspecte — că intirzierile care au determinat plata unor locații nu s-au datorat unei defectuoase organizări a serviciului, lipsei de diligență, ori altor cauze subiective, ci unor împrejurări obiective, neimputabile vreunei persoane.

Drept urmare, Colegiul de jurisdicție care și-a însușit aceste constatări, considerându-le, în raport și de restul materialului probator al dosarului, judicioase, a anulat în parte decizia, stabilind că nu se pot imputa celor vinovați de nerecuperarea inițială a taxelor de locații sumele achitate de întreprindere, deoarece chiar și în situația în care ar fi emis în termen deciziile de imputare, sumele nu erau recuperabile.

Materialul a fost întocmit de un colectiv de judecători și procurori financiari de la Curtea Superioară de Control Financiar — Colegiul de Jurisdicție și Minister Public.

Diminuarea cheltuielilor

(Urmare din pag. 9)

ter permanent la Șantierul naval Drobeta-Turnu Severin. Combinatul de celuloză și hirtie. Întreprinderea de industrializare a cărnii, din care cauză s-au înregistrat depășiri la consumurile specifice cu influență directă asupra majorării cheltuielilor materiale. A existat totodată o insuficiență preocupare pentru reducerea la maximum a cheltuielilor de regie și neproductive, în special la Întreprinderea de vagoane. Șantierul naval din Drobeta-Turnu Severin și Combinatul de celuloză și hirtie, unde acestea se situează la cote ridicate.

Desigur, planuri complexe de măsuri privind reducerea cheltuielilor materiale au fost elaborate și aplicate încă de la începutul anului. Față de situația înregistrată însă pe primul semestru a.c. a apărut necesitatea adoptării unor noi măsuri pentru remedierea neajun-

surilor și înlăturarea dificultăților, acolo unde este cazul. Pentru cel de-al doilea semestru al anului, programele de acțiune vizând reducerea cheltuielilor de producție au căpătat un caracter mult mai concret, cu termene și răspunderi precise. De asemenea, s-a accentuat simțitor rolul înnoirii și modernizării produselor și tehnologiilor cu implicații directe și favorabile asupra reducerii substanțiale a cheltuielilor de producție.

În fine, în ce privește cheltuielile neproductive au fost stabilite măsuri în direcția realizării ritmice a planului de producție și reducerii imobilizărilor în stocuri supranormative, asigurându-se pe această cale accelerarea vitezei de rotație a mijloacelor circulante, ceea ce va da posibilitatea onorării în termen a contractelor economice și utilizării fondurilor proprii, fără a mai fi nevoie de credite generatoare de dobinzi.

Revista ECONOMICĂ

editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării
Economice și Sociale. Institutul Central
de Cercețări Economice

Sumarul numărului 29 din 23 iulie 1976

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Cincinalul 1976—1980 : orientări, ritmuri, eficiență. Dezvoltarea bazei energetice (II) (ing. Ioan V. Herescu) 1
  - O dezvoltare care vizează ridicarea nivelului de trai al populației
    - Sporirea și diversificarea producției de articole de uz casnic și gospodăresc (Dumitru Cioclu)
    - Coordonate ale creșterii industriei de porțelan și faianță (ing. Ioan Barbul)
    - Industria și comerțul în convergență spre cerințele consumatorilor 3—7
  - Plan-angajamente : Costuri reduse prin diminuarea cheltuielilor de producție (Iulian Ploștinaru) 8
  - Dezbateri „RE” : Analiza economico-financiară 10
- ## CONDUCERE ● ORGANIZARE
- Noi dimensiuni ale organizării (Adrian Cojocaru) 13
  - Experiențe în actualitate. Analiza operațiilor, un valoros instrument de organizare (ing. Ion Savu) 14
- ## TEORII — IDEI
- Puncte de vedere. Energia electrică și venitul național (dr. Ana Gluvcov, Angelo Alexandrescu, Cristian Ghiuzeli) 16
  - Omul-tehnica-mediul. Preîntâmpinarea și înlăturarea poluării mediului natural în România (II) (dr. Aurel Iancu) 18
  - Școli ● curente ● economiști. „Societatea de consum” între apologie și realitate (I) (prof. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu) 20
  - Indicatorii sociali și modelele dezvoltării economico-sociale (dr. Vl. Trebici) 23

ECONOMIE MONDIALĂ

- În economia țărilor capitaliste : Început de ciclu nou pe fondul vechilor probleme structurale (dr. Aurel Ghibuțiu) 25
- Tendințe ● conjuncturi 27
- Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în perspectiva instaurării noii ordini economice internaționale (II) (Ion C. Popescu, Gheorghe I. Dumitru) 28
- Mondorama 30
- Curier 31
- Din practica judiciară a Colegiului de jurisdicție și minister public al Curții Superioare de Control Financiar 32

Coperta I — Bogdan Stroescu

Tiparul : Combinatul Poligrafic „Casa Școlii”

Redacția și administrația : Calea Dăobanților nr. 11—25, București 22, Sectorul 1, telefon 12 13 69 Cod poștal 71 131
Cont I.S.I.A.P. nr. 64.51.301.52 B.N.R.S.R. — filiala sect. I București

Foto. 1. Raionul cu articole electrotehnice și Supermagazinul de la Receaș, jud. Timișoara

Foto. 2. Supermagazinul de la Ghimpați, jud. Ilfov, oferă, printre altele, uniforme școlare pentru noul an de învățământ

Foto. 3. Supercooperativa Lipova, jud. Arad

Foto. 4. Magazinul specializat în desfacere a mobilierului aparținând cooperativei consum Beiuș, jud. Bihor

Magazinele cooperativelor de consum vă stau la dispoziție cu un larg sortiment de articole de îmbrăcăminte: confecții pentru adulți, adolescenți și copii; stoffe, țesături, imprimeuri; tricotaje, galanterie, încălțăminte pentru toate virstele etc.

Totodată, ele sînt bine aprovizionate cu o gamă diversă de articole electrotehnice (diferite tipuri de aparate radio, televizoare, picupuri etc.), electrocasnice, cultural-sportive, obiecte de uz gospodăresc, mobilă etc.

VIZITAȚI MAGAZINELE COOPERATIVELOR DE CONSUM !

INTREPRINDEREA CAROTAJ ȘI PERFORARE

Ploiești

Strada Clopoței nr. 2 A
Tel. 10900-11774-23440-21842

Specializată în executarea de operațiuni
geofizice în sondele de petrol și gaze

EXECUTĂ:

- cercetarea sondelor prin metode moderne: electrice — focalizate ● de inducție ● acustice ● radioactive ● de densitate;
- cercetarea geochimică a sondelor prin analiză globală și cromatografică;
- măsurarea deviației sondelor și dirijarea acestora;
- controlul tehnic al sondelor prin cavernometrie ● trasori radioactivi ● localizarea mufelor coloanelor de tubaj ● determinarea punctului de prindere;
- probarea stratelor deschise de sonde prin extragere de probe de rocă și de fluid din strat;
- perforarea, detonarea, torpilarea și rețezarea coloanelor;
- lansarea de dopuri și packere pentru retrageri închideri și exploatare selective;
- controlul comportării zăcămintelor în timpul exploatareii prin carotaj neutronic în regim de impuls cu generator de neutroni.

